

Številka: 007-360/2016
Ljubljana, 01.03.2017
EVA 2016-2030-0062
GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE Gp.gs@gov.si
ZADEVA: Novo gradivo št. 1 - Predlog Zakona o probaciji – predlog za obravnavo – redni postopek
1. Predlog sklepov vlade: Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 55/09 – odločba US, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13-ZDU-1G in 65/14) je Vlada Republike Slovenije na svoji... seji dne.... sprejela sklep: Vlada Republike Slovenije je določila besedilo Predloga Zakona o probaciji (EVA 2016-2030-0062) in ga predložila Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo po rednem zakonodajnem postopku. <p style="text-align: right;">mag. Lilijana Kozlovič GENERALNA SEKRETARKA</p> Sklep prejmejo: – Državni zbor Republike Slovenije, – Ministrstvo za pravosodje, – Služba Vlade RS za zakonodajo, – Ministrstvo za finance, – Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, – Ministrstvo za javno upravo, – Ministrstvo za notranje zadeve, – Ministrstvo za kulturo, – Ministrstvo za infrastrukturo, – Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, – Ministrstvo za obrambo, – Ministrstvo za okolje in prostor, – Ministrstvo za zdravje, – Ministrstvo za zunanje zadeve, – Uprava RS za izvrševanje kazenskih sankcij.
2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:				
- mag. Goran KLEMENČIČ, minister - g. Darko STARE, državni sekretar - mag. Danijela MRHAR PRELIČ, sekretarka				
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:				
Pri pripravi predloga zakona niso sodelovali zunanji strokovnjaki.				
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:				
- mag. Goran KLEMENČIČ, minister, - g. Darko STARE, državni sekretar - mag. Danijela MRHAR PRELIČ, sekretarka - ga. Barbara STARIČ STRAJNAR, sekretarka - mag. Simona SVETINA JAKOPIČ, podsekretarka				
5. Kratak povzetek gradiva:				
<p>Slovenija se razlikuje od drugih evropskih držav po organiziranosti izvrševanja skupnostnih sankcij in ukrepov – alternativnih sankcij, saj je ena redkih držav, ki nima organizirane enovite probacijske službe, kot jo poznajo drugod po Evropi. Trenutno nekatere probacijske naloge opravljajo državni tožilci, centri za socialno delo in zavodi za prestajanje kazni zapora, izvajanje hišnega zapora pa nadzira sodišče samo ali prek policije. Tako se tudi sodišče in policija pojavljata kot organa, ki opravljata »probacijske« naloge, kar v drugih evropskih državah spada v delovanje enovite probacijske službe.</p> <p>V Sloveniji tako ni osrednjega organa, ki bi na državni ravni skrbel za področje probacije, ga razvijal ter nadziral izvajanje sankcij in ukrepov. S tem zakonom se vzpostavlja enoten organ za probacijo kot del sistema izvrševanja kazenskih sankcij, ki bo združil izvajanje probacijskih nalog na enem mestu, hkrati pa zakon določa namen in vsebino probacije, način njenega izvajanja, organe pristojne za izvajanje probacije in posamezne probacijske naloge.</p> <p>V novem gradivu št. 1 smo v predlogu zakona pod točko 7. vnesli prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona, v Prilogo 2 pa dodali vsa prejeta mnenja s pripombami. Ker smo naknadno, dne 28. 02. 2017 prejeli tu dodatno mnenje Informacijske pooblaščenke k predlogu zakona, smo v drugem odstavku 10. člena, tretjem odstavku 11., prvem odstavku 35., prvem odstavku 36. člena, v 39. členu, prvem odstavku 40., v 41. in 42. členu vnesli predlagane dopolnitve IP, ki izboljšujejo besedilo členov, vsebinsko pa jih ne spreminjajo.</p>				
6. Presoja posledic za:				
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih			DA
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije			DA
c)	administrativne posledice			NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij			NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki			NE
e)	socialno področje			DA
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij			NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR: (Samo če izberete DA pod točko 6.a.)				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3

Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov državnega proračuna	/	/	2.112.176	2.572.576
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov občinskih proračunov	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov državnega proračuna	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov občinskih proračunov	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) obveznosti za druga javnofinančna sredstva	/	/	/	/

II. Finančne posledice za državni proračun

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (2017)	Znesek za t + 1 (2018)
------------------------------	---------------------------------	-------------------------------------	------------------------------	------------------------

MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE	2030-16-0001 Probacija in spremljajoče aktivnosti	170039 Probacija in spremljajoče aktivnosti	639.500	1.039.500 + 617.200 (PP -MDDSZ)
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE	2030-16-0008 Učinkovito pravosodje	150048PN11.1- učinkovito pravosodje-14-20-EU	550.000	700.000
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE	2030-16-0008 Učinkovito pravosodje	150049PN11.1- učinkovito pravosodje-14-20-EU Učinkovito pravosodje		
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE	2030-16-0008 Učinkovito pravosodje	150050PN11.1- učinkovito pravosodje-14-20-slovenska udeležba Učinkovito pravosodje		
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE	2030-16-0008 Učinkovito pravosodje	150051PN11.1- učinkovito pravosodje-14-20-slovenska udeležba Učinkovito pravosodje		
SKUPAJ			1.189.500	2.356.700
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
/	/	/	/	/
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki		Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1	

SKUPAJ		

OBRAZLOŽITEV:

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu

Za ustanovitev, vzpostavitev in delovanje Uprave za probacijo so potrebna sredstva za zagotovitev:

- plače zaposlenih,
- plačilo najemnin poslovnih prostorov,
- opremo in pohištvo,
- plačilo obratovalnih stroškov službe,
- nakup računalniške opreme in druge IT opreme,
- vzpostavitev informacijske baze podatkov,
- nakup vozil,
- izobraževanja, službene poti, razvoja programov,
- plačilo stroškov, ki nastanejo pri izvrševanju dela v splošno korist (stroški zavarovanja za primer poškodbe pri delu ali poklicne bolezni in primer smrti kot posledice poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, zdravstvenega pregleda in usposabljanja za varno opravljanje dela; stroške prevoza, malice in druge stroške, povezane z izvršitvijo dela v splošno korist, krije obsojenec, razen če je bil na dan sklenitve dogovora iz prejšnjega odstavka upravičenec do socialnovarstvenih prejemkov).

Izračun stroškov temelji na predpostavki, da bo v Upravi za probacijo zaposlenih 56 javnih uslužbencev, ocena pa je podana na letni ravni (pri čemer je strošek nakupa računalniške opreme, pohištva in vozil enkratni strošek).

V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje):

- prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov,
- odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani pri ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov,
- obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov.

II. Finančne posledice za državni proračun

Zakon o probaciji bo imel finančne posledice za državni proračun, nima pa posledic za druga javnofinančna sredstva.

Predvidene so naslednje aktivnosti po posameznih letih:

Leta 2017:

Ustanovitev Uprave za probacijo kot organa v sestavi Ministrstva za pravosodje, ki ima centralno enoto in pet probacijskih enot. Treba bo zagotoviti poslovne prostore na šestih lokacijah za skupno 56 zaposlenih. Najemnina in obratovalni stroški bodo okvirno znašali 79.464 EUR. Prvo leto (2017) bo na centralni enoti šest zaposlenih (trije za dvanajst mesecev, en za deset mesecev in dva za šest mesecev: junij-december). Strošek za plače bo predvidoma 147.900 EUR. Prostore bo treba v celoti opremiti (pohištvo, računalniška oprema), nabaviti vozila (10 vozil), vzpostaviti informacijsko bazo podatkov, kar je skupaj z materialnimi stroški znaša 594.100 EUR. Stroški izobraževanja bodo znašali 50.000 EUR.

Skupni predvideni stroški so torej 871.464 EUR, pri čemer so v proračunu zagotovljena sredstva v vrednosti 639.500 EUR in sredstva iz Evropskega socialnega sklada, Operativni program za izvajanje kohezijske politike v obdobju 2014–2020, v vrednosti 550.000 EUR.

Leta 2018:

V tem letu bodo začele delovati probacijske enote, zato se bo predvidoma zaposlilo 20 strokovnih delavcev in 5 vodij probacijskih enot ter 2 na centralni enoti. Število vseh zaposlenih na Upravi RS za probacijo bo 33, okvirni strošek za plače bo 856.800 EUR. Za dodatno opremo (pohištvo, računalniška oprema) bo treba nameniti približno 50.600 EUR, za vzdrževanje baz podatkov, najem in obratovanje prostorov ter materialne stroške pa okoli 482.976 (všet je licenčni program za oceno dejavnikov tveganja). Za izvrševanje dela v splošno korist, pri čemer nastajajo stroški za zavarovanje storilcev, usposabljanje za varno opravljanje dela, zdravstvene preglede ter stroške prevoza in malice, je namenjenih okvirno 330.000 EUR. Stroški za izobraževanje, raziskave in programe bodo predvidoma znašali 150.000 EUR.

Skupni predvideni stroški v letu 2018 so 1.870.376 EUR, pri čemer so v proračunu MP zagotovljena sredstva v vrednosti 1.039.500 EUR in sredstva na MDDSZ v vrednosti 617.200 (prenos kadra, sredstev za delo v splošno korist). V okviru Evropskega socialnega sklada, Operativni program za izvajanje kohezijske politike v obdobju 2014–2020, so zagotovljena sredstva v vrednosti 700.000 EUR.

Leta 2019:

Predvidoma se bo na Upravi za probacijo hkrati s povečanjem števila zadev leta 2019 zaposlilo še 23 strokovnih delavcev. S tem bo dosežen načrt kadrovanja, ki predvideva skupno 56 zaposlenih, in sicer deset na centralni enoti in 46 na petih probacijskih enotah (deset zaposlitev je predvidenih zaradi prenosa nalog organizacije dela v splošno korist kot nadomestitev plačila globe ali nadomestnega zapora, kar se prenaša iz CSD v probacijsko službo).

Stroški plač bodo okvirno 1.713.600 EUR, materialni in obratovalni stroški ter vzdrževanje IT baz bodo predvidoma 348.976 EUR, stroški za izvrševanje dela v splošno korist predvidoma 350.000 EUR ter stroški za izobraževanje, raziskave in programe okvirno 320.000 EUR.

Skupni predvideni stroški so 2.732.576 EUR. Sredstva v proračunu so zagotovljena v vrednosti 617.200 EUR (prenos iz MDDSZ leta 2018), zagotovljena pa so tudi sredstva iz Evropskega socialnega sklada. Operativni program za izvajanje kohezijske politike v obdobju 2014–2020, v vrednosti 780.000 EUR.

Leta 2020:

Strošek delovanja probacijske službe (56 zaposlenih, materialni in obratovalni stroški, stroški za izobraževanje, raziskave, programe in drugi stroški) je ocenjen na 2.572.576 EUR. Sredstva niso zagotovljena.

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Navedejo se proračunski uporabnik, ki financira projekt oziroma ukrep; projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in proračunske postavke (kot proračunski vir financiranja), na katerih so v celoti ali delno zagotovljene pravice porabe (v tem primeru je nujna povezava s točko II.b). Pri uvrstitvi novega projekta oziroma ukrepa v načrt razvojnih programov se navedejo:

- proračunski uporabnik, ki bo financiral novi projekt oziroma ukrep,
- projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in
- proračunske postavke.

Za zagotovitev pravic porabe na proračunskih postavkah, s katerih se bo financiral novi projekt oziroma ukrep, je treba izpolniti tudi točko II.b, saj je za novi projekt oziroma ukrep mogoče zagotoviti pravice porabe le s prerazporeditvijo s proračunskih postavk, s katerih se financirajo že sprejeti oziroma veljavni projekti in ukrepi.

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Navedejo se proračunski uporabniki, sprejeti (veljavni) ukrepi oziroma projekti, ki jih proračunski uporabnik izvaja, in proračunske postavke tega proračunskega uporabnika, ki so v dinamiki teh projektov oziroma ukrepov ter s katerih se bodo s prerazporeditvijo zagotovile pravice porabe za dodatne aktivnosti pri obstoječih projektih oziroma ukrepih ali novih projektih oziroma ukrepih, navedenih v točki II.a.

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Če se povečani odhodki (pravice porabe) ne bodo zagotovili tako, kot je določeno v točkah II.a in II.b, je povečanje odhodkov in izdatkov proračuna mogoče na podlagi zakona, ki ureja izvrševanje državnega proračuna (npr. priliv namenskih sredstev EU). Ukrepanje ob zmanjšanju prihodkov in prejemkov proračuna je določeno z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:	
(Samo če izberete NE pod točko 6.a.)	
Kratka obrazložitev	
8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:	
Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:	NE
<ul style="list-style-type: none"> - pristojnosti občin, - delovanje občin, - financiranje občin. 	
Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:	
<ul style="list-style-type: none"> - Skupnosti občin Slovenije SOS: DA - Združenju občin Slovenije ZOS: DA - Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: DA 	
9. Predstavitev sodelovanja javnosti:	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	DA
(Če je odgovor NE, navedite, zakaj ni bilo objavljeno.)	
(Če je odgovor DA, navedite:	
Datum objave: 23.11.2016	
V razpravo so bili vključeni:	
<ul style="list-style-type: none"> - nevladne organizacije, - predstavniki zainteresirane javnosti, - predstavniki strokovne javnosti. 	
Mnenja, predlogi in pripombe z navedbo predlagateljev (imen in priimkov fizičnih oseb, ki niso poslovni subjekti, ne navajajte):	
Upoštevani so bili:	
<ul style="list-style-type: none"> - v celoti, - večinoma, - delno, - niso bili upoštevani. 	
Bistvena mnenja, predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani, ter razlogi za neupoštevanje:	
<p>Predlog zakona je bil dne 23. novembra 2016 poslan vsem ministrstvom ter Službi Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, Uradu za narodnosti, Vrhovnemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije, Vrhovnemu sodišču Republike Slovenije, Pravni fakulteti v Ljubljani, Skupnosti centrov za socialno delo, Generalni policijski upravi, Upravi Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, Nacionalnemu forumu humanitarnih organizacij, naknadno pa tudi predstavnikoma obeh krovnih organizacij italijanske in madžarske narodne skupnosti. Istega dne je bil objavljen tudi na spletni strani Ministrstva za pravosodje. Objavljen je tudi na Državnem portalu Republike Slovenije (na e-upravi v rubriki e-demokracija). Predlog zakona je bil prav tako posredovan Informacijskemu pooblaščenca. Predlog zakona je bil dne 12. decembra 2016 predstavljen na aktivu Skupnosti</p>	

centrov za socialno delo, kjer so se z ustanovitvijo probacijske službe strinjali.

Strokovno usklajevanje je potekalo od **23. novembra do 23. decembra 2016**.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstvo za infrastrukturo, Ministrstvo za okolje in prostor ter Urad za narodnosti na predlog zakona niso imeli pripomb.

Na predlog zakona so posredovali pripombe in predloge Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za finance, Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za javno upravo, Ministrstvo za obrambo, Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije, Vrhovno sodišče Republike Slovenije, Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij, Služba Vlade RS za zakonodajo ter Informacijski pooblaščenec.

V gradivu so v celoti upoštevane pripombe Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za kulturo, Ministrstva za obrambo, Ministrstva za zdravje ter večina pripomb drugih pripombodajalcev.

Gradivo je usklajeno tudi z Informacijskim pooblaščencom.

V nadaljevanju so podana pojasnila le na tiste pripombe in predloge, ki niso bili upoštevani pri dopolnitvi predloga zakona.

Ministrstvo za javno upravo v zvezi z 10. členom sprašuje, ali je potrebno v primeru, kadar oseba ne podpiše osebnega načrta, takoj preklicati izrečeno sankcijo. Pojasnujemo, da svetovalec vedno skupaj z osebo pripravi osebni načrt, ki pomeni individualiziran način izvrševanja sankcije ter je tako čim bolj prilagojen potrebam osebe, njeni osebnosti in namenu sankcije. Če kljub velikemu prizadevanju svetovalca oseba ne podpiše načrta, kar pomeni, da izvrševanje skupnostne sankcije ni mogoče, bo svetovalec o tem obvestil organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge (sodišče, državno tožilstvo, komisija za pogojni odpust...), in ta lahko izrečeno sankcijo prekliče. Temelj probacije je prostovoljsko soglasje osebe, da ji je izrečena skupnostna sankcija, in za posameznika pomeni precej manjši poseg v svobodo, kot je to pri izreku zaporne kazni. Deprivacijske posledice so tako precej manjše, kot bi bile ob izrečenih zapornih kaznih. Oseba je že v uvodu seznanjena s posledicami neizvrševanja sankcije, prizadevati si mora, da se ji skupnostna sankcija ne nadomesti z zaporno. Učinkovitost sankcije pa se, poleg strokovnega pristopa in motivacijskega razgovora z osebo, dosega z dejanskim ukrepanjem v primerih iz 10. člena.

Predloga, da med osebne stike štejemo tudi elektronske stike, nismo upoštevali, saj so z vidika psihosocialne obravnave osebe osebni stiki nujno potrebni in jih elektronsko dopisovanje ne more nadomestiti. Kljub temu pa bo omogočeno tudi elektronsko komuniciranje med svetovalcem in osebo, vendar bodo način, namen in obseg teh stikov natančno opredeljen v osebni načrtu.

Nadalje k pripombi k 18. členu, da se občinam nalagajo nove obveznosti z izvajanjem zakona in da je zato treba oceniti stroške občin ter administrativne obremenitve, pojasnujemo, da zakon ne nalaga nobenih novih obveznosti, ki jih bodo občine imele zaradi sprejetja Zakona o probaciji. Že veljavni Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 40/09, 9/11 – ZP-1G, 96/12 – ZPIZ-2, 109/12 in 54/15) v četrtem odstavku 13. člena določa, da so samoupravne lokalne skupnosti dolžne zagotavljati delo v splošno korist v okviru nalog iz svoje pristojnosti in zagotavljati izvajalske organizacije za njegovo izvrševanje. S sprejetjem Zakona o probaciji se bodo naloge, vezane na izvrševanje dela v splošno korist (razen za mladoletnike), ki jih zdaj opravljajo centri za socialno delo, prenesle na Upravo za probacijo, ki bo v celoti skrbela za mrežo izvajalcev sankcij v primeru izvrševanja dela v splošno korist. Tudi kadar bo sodišče mladoletniku izreklo delo v splošno korist, bo center za socialno delo lahko koristil mrežo izvajalcev dela v splošno korist, ki jo bo imela Uprava RS za probacijo (v nadaljnjem besedilu: Uprava oziroma Uprava za probacijo), zato se administrativne obremenitve občin s tem predlogom zakona ne bodo v ničemer povečale.

Na predlog, da se zaradi konsistentnosti zakonskega besedila dopolni določba, ki nalaga poročanje Uprave o svojem delu pristojnemu ministrstvu z vsebino poročila, pojasnujemo, da predlog zakona v 26. členu določa, da je probacijska služba, ki je organizirana kot Uprava za probacijo, pristojna za

izvrševanje nalog na področju skupnostnih sankcij in ukrepov ter bo o tem poročala ministrstvu. Podrobnejšo vsebino poročanja po bo uredil pravilnik iz 7. člena zakona.

Ministrstvo za finance opozarja ministrstvo, pristojno za probacijo, da bo treba zagotoviti zadostne pravice porabe za nove zakonske obveznosti, česar se ministrstvo zaveda in bo pri pripravi proračuna upoštevalo.

V Akcijskem načrtu ustanovitve probacijske službe je navedena pravilna vrednost dodeljenih sredstev EU, in sicer v vrednosti 2.042.000 EUR. Navedena sredstva so bila za potrebe potrjevanja projekta razdeljena po letih, in sicer od leta 2016 do vključno leta 2019. Leta 2016 se predvidena sredstva (tj. 10.000 EUR) niso porabila, saj določenih aktivnosti ni bilo mogoče pravočasno opraviti. V preverjanju predloga zakona smo ugotovili, da je v gradivu napačno navedeno, da je za leto 2018 predvidenih 780.000 namesto 782.000 EUR. Glede na zgoraj pojasnjeno prihaja do razlike v vrednosti 12.000 EUR (10.000 plus 2.000 EUR).

Ministrstvo za notranje zadeve predlaga, da se ob izreku pogojne obsodbe z varstvenim nadzorstvom, pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom ali hišnega zopora o tem obvesti tudi krajevno pristojna policijska postaja, kar bi z varnostnega vidika prispevalo k boljšemu izvajanju varstvenega nadzorstva. V zvezi s tem pojasnjujemo, da bo v teh primerih že sama Uprava za probacijo izvajala nadzor nad osebami, saj je to ena izmed njenih temeljnih nalog (pomoč, varstvo in nadzorstvo nad osebami, vključenimi v probacijo), strinjamo pa se, da bi bilo takšno obvestilo Policiji smiselno v vseh primerih (tudi pri pogojnem odpustu brez varstvenega nadzorstva), kar pa bi bilo treba urediti v drugem zakonu.

Glede predloga o smiselnosti uvedbe elektronskega nadzora pojasnjujemo, da ureditev tovrstnega inštituta zahteva obsežno zakonsko regulativo, saj bi se implementacija sistema elektronskega nadzora nanašala tudi na druge aktivnosti, ki jih izvajajo drugi pristojni nadzorstveni organi, zato je treba omenjeni inštitut urejati s posebnim zakonom.

Predlogu, da bi bila ena od probacijskih nalog tudi nadzor nad izvrševanjem hišnega pripora, ne moremo slediti, saj pripor nima narave skupnostne sankcije, kot je to opredeljeno v uvodnih določbah predloga tega zakona. Probacija pomeni izvrševanje sankcij, ki se izvajajo v skupnosti in so usmerjene v pomoč, varstvo in nadzorstvo oseb z namenom zmanjšanja nevarnosti za ponovitev kaznivega dejanja in uspešnega vključevanja v družbo. Zato bi bilo samo nadzorstvo Uprave za probacijo brez drugih potrebnih resocializacijskih elementov v nasprotju z bistvom in poslanstvom probacije.

Pojem skupnostne sankcije je opredeljen v temeljnih določbah, kjer je določeno, da se skupnostne sankcije izvršujejo v skupnosti in omogočajo osebam, da ostajajo v skupnosti, vključujejo pa določene omejitve osebne svobode ob hkratni naložitvi določenih pogojev in obveznosti. Ob tem pojasnjujemo, da preambula k Ustavi Republike Slovenije v uvodu izhaja iz temeljnih človekovih pravic, kar je bila ena izmed pripomb k 4. členu predloga zakona.

Na pripombo k 8. členu predloga zakona, ki se nanaša na rok, v katerem mora organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, pravni akt posredovati pristojni probacijski enoti, pojasnjujemo, da se s terminom »takoj« želi poudariti nujnost takojšnjega ukrepanja, ker pa to vedno ni mogoče, se določi tudi skrajni rok, v katerem mora organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, ukrepati.

Na pripombo k 10. členu, da ni določeno, kdo in kako seznaniti osebo s potrjenim osebnim načrtom, pojasnjujemo, da mora vodja probacijske enote osebni načrt potrditi v 30 dneh od prve zglasitve oseba v probacijski enoti, oseba pa mora v skladu z istim členom osebni načrt sprejeti s svojim podpisom, kar pomeni, da je z njim seznanjen.

Pripomba k 12. členu se nanaša na spremembo navodil, v tem primeru je mišljeno navodilo, ki ga ob izrečenem varstvenem nadzorstvu lahko določi bodisi sodišče bodisi komisija za pogojni odpust v skladu s 65. členom Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15 in 38/16).

Na pripombo k 18. členu, da ni jasno, kdo vodi seznam izvajalskih organizacij, pojasnjujemo, da so samoupravne lokalne skupnosti dolžne zagotavljati izvajalce teh del v okviru nalog iz svoje pristojnosti in seznam najmanj enkrat na leto posredovati Upravi in pristojni probacijski enoti,

Uprava pa vodi skupen seznam vseh izvajalskih organizacij za celotno državo.

Na pripombo k 27. členu, zakaj se podatki o identiteti storilca vodijo po obeh številkah, to je po enotni matični številki občana in po davčni številki, pojasnujemo, da zato, ker nekateri upravljavci ne vodijo evidenc po enotni matični številki občana, ampak po davčni številki.

Ministrstvo za zdravje in **Ministrstvo za kulturo** sta imela podobno vprašanje glede 46. člena, in sicer kaj je mišljeno kot program, v katerega se lahko storilec vključi. Gre lahko za katerikoli program, ki ga ob svoji redni aktivnosti izvaja javni zavod (javna služba) ali pa nevladna organizacija in je po svoji vsebini in namenu primeren za storilce z izrečenimi skupnostnimi sankcijami. Najpogosteje so to programi s področja odvisnosti, duševnega zdravja, pomoči pri pridobivanju socialnih veščin, zaposlovanja, finančnega opismenjevanja, socialne aktivacije, učenja slovenskega jezika (za tujce), zdravja (skrb za zdravo prehrano, telesno dejavnost...) ipd. Uprava za probacijo bo tesno sodelovala z izvajalci posameznih programov (izvajalci sankcij), skrbela za izmenjavo informacij in se tako tudi sprotno seznanjala z novimi programi ali sama dajala pobude za vzpostavitev potrebnih programov.

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij želi jasnejšo in natančnejšo opredelitev poslanstva in nalog, povezanih z izvajanjem probacije v razmerju do izvrševanja kazenskih sankcij v okviru zaporskega sistema. Na to vprašanje podajamo pojasnilo pri pripombi k 22. členu predloga zakona.

Glede pripombe k 4. členu, da je storilcu izrečena določena sankcija z nalogami kot obveznost in torej ni smiselna določba o prostovoljskem soglasju, pojasnujemo, da gre za alternativne kazenske sankcije, s katerimi mora storilec soglašati, sicer njihovo izvrševanje ne doseže namena. Njegovo strinjanje glede izrečene sankcije se navadno preveri že pred samim izrekom na sodišču, v nadaljevanju pa svoje strinjanje potrdi s podpisom osebnega načrta.

O 7. členu – glede predloga o razmisleku, da bi probacijska služba izvajala pomoč, spremljanje in nadzor v primerih predčasnega odpusta – menimo, da se to lahko izvaja v obliki pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom in da ni treba ustanovljati novega instituta oziroma naloge, ker ni večje razlike med pogojnim odpustom z varstvenim nadzorstvom in predčasnim odpustom z varstvenim nadzorstvom. Strinjamo pa se, da se v skladu s potrebami, ki se bodo pokazale, v probacijski službi razvijajo nove aktivnosti in naloge ali spremenijo trenutne.

Pripomba k 12. členu se nanaša na smiselnost konkretizacije kršitev naloženih obveznosti – v zvezi s tem pojasnujemo, da bodo vse obveznosti, ki so storilcu naložene, natančneje opredeljene v osebnem načrtu, kar pomeni, da bo neizpolnjevanje naloženih obveznosti pomenila njihovo kršitev.

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij se pri 21. členu sprašuje, zakaj se ne bi v primeru hišnega zapore storilec zglašil kar na probacijski enoti, ne v zavodu za prestajanje kazni zapore. Probacijska enota opravila postopek identifikacije in tudi vodila evidenco v zvezi s prestajanjem kazni. V primeru hišnega zapore gre za zaporno kazen, ki se glede na nevarnost obsojenca, možnost ponovitve dejanja ter osebne, družinske in poklicne razmere obsojenca med izvrševanjem kazni lahko prestaja v domačem okolju, vseeno pa gre še vedno za zaporno kazen, ki se v primeru kršitve pravil, dogovorjenih za hišni zapor, izvrši v zavodu. Zato naj se postopek prve identifikacije in evidentiranja opravi v zavodu, ki po koncu tega postopka storilca napoti na probacijsko enoto. Z razvojem probacije in njenega delovanja, pa si bodo na Upravi za probacijo prizadevali, da ta postopek speljejo sami.

Pripomba k 22. členu predloga zakona se nanaša na konkretizacijo sodelovanja med zavodom za prestajanje kazni zapore in Upravo za probacijo ter določitev posameznih vlog pri predlogu pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom. V zvezi s tem je treba pojasniti, da bo zavod, tako kot do zdaj, obsojencu med prestajanjem kazni zapore ponudil pomoč pri vodenju in načrtovanju socialnega vključevanja po odpustu ter pri tem sodeloval s pristojnim centrom za socialno delo. Predlog zakona pa kot eno od probacijskih nalog opredeljuje sodelovanje Uprave za probacijo – probacijske enote z zavodom za prestajanje kazni zapore. To sodelovanje bo vzpostavljeno, če bo zavod za prestajanje kazni zapore menil, da oseba za uspešnejše vključevanje pri pogojnem odpustu iz zavoda potrebuje varstveno nadzorstvo, zato bo že med prestajanjem kazni pozval Upravo za probacijo – probacijsko enoto k sodelovanju. S tem se bo svetovalec, ki ga bo vodja probacijske enote v treh dneh od prejema poziva k sodelovanju z zavodom določil za to osebo, še pred odpustom iz zavoda seznanil z obsojencem – osebo, z njegovimi potrebami, željami,

pričakovani. Po odpustu iz zavoda in prejemu odločbe komisije za pogojni odpust o tem, da je ta oseba postavljena pod varstveno nadzorstvo, bo probacijska enota oziroma konkretnije svetovalec, pozval osebo na probacijsko enoto, da skupaj z njo in ob pomoči osebnega načrta, ki je bil za osebo izdelan v zavodu za prestajanje kazni zapora med prestajanjem kazni, pripravita osebni načrt izvrševanja varstvenega nadzorstva. Če je bilo osebi ob izrečenem varstvenem nadzorstvu izrečeno tudi določeno navodilo v skladu s Kazenskim zakonikom, bo probacijska enota glede na potrebe osebe, predhodne postopke in druge okoliščine izbrala izvajalca sankcije.

Skupnost centrov za socialno delo v temeljnih določbah pogreša opredelitev splošnih pojmov, npr. skupnostne sankcije, pristojni organ, s čimer se ne moremo strinjati in pojasnujemo, da so skupnostne sankcije že opredeljene v 2. členu predloga zakona, izraz pristojni organ v 9. členu predloga, ki je zdaj nadomeščen z izrazom »organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge«, pa je pojasnjen v 6. členu predloga tega zakona. Drugi pojmi pa so pojasnjeni v členih, ki se na te pojme nanašajo.

Poleg tega skupnost v uvodu ugotavlja, da bosta po novem dva organa izvajala skupnostne sankcije, ne tako kot do zdaj, ko je bilo to v pristojnosti centrov za socialno delo. Pojasnujemo, da se bo z ustanovitvijo Uprave za probacijo vzpostavila enovita obravnava odraslih storilcev kaznivih dejanj z izrečenimi skupnostnimi sankcijami ter obravnava odraslih storilcev prekrškov, v pristojnosti centrov za socialno delo pa ostaja samo obravnava mladoletnikov. Menimo, da je za mladoletne storilce kaznivih dejanj potrebno posebno družbeno varstvo, in da so za to primerni centri za socialno delo, ki so ob obravnavi mladoletnikov pozorni na mladoletnikove potrebe, na starševsko odgovornost, družinske razmere in morebitne druge socialnovarstvene storitve ali ukrepe. Pojasnujemo tudi, da bo Uprava za probacijo vodila seznam izvajalcev sankcij za delo v splošno korist za območje celotne države, tudi za centre za socialno delo, ki bodo seznam potrebovali zaradi napotitev mladoletnikov na delo v splošno korist.

Pripomba k 9. členu, da morajo biti institucije (torej tudi probacijske enote) v lokalnem okolju in storilcem krajevno blizu, pojasnujemo, da bo predvidoma ustanovljenih pet probacijskih enot, na večjih območjih pa se bo delo probacijskih enot organiziralo tako, da se bo dosegla lažja dostopnost svetovalcev na terenu.

V pripombi k 10. členu skupnost navaja, da ni jasno kako se v praksi pripravi osebni načrt, kdo bo vanj vključen, kdo bo opredelil potrebne nosilce nalog in ali je za to potrebno sodelovanje drugih institucij. Pojasnujemo, da predlog zakona določa, da osebni načrt pripravi svetovalec skupaj z osebo, da ga mora oseba podpisati, vodja probacijske enote pa potrditi. V osebnem načrtu se opredelijo tudi nosilci posameznih nalog, kar pomeni, da bodo navedeni vsi izvajalci oziroma službe, ki bodo pri izvajanju sankcije sodelovale. Opredeljeni bodo tudi posamezni roki, način stikov, način poročanja idr. Menimo, da 30-dnevni rok za potrditev osebnega načrta ni predolg, saj gre za skrajni rok (torej najpozneje v 30 dneh, lahko pa se ga potrdi že prej), v tem času – torej od zglasitve osebe na probacijski enoti do potrditve osebnega načrta – pa je treba pridobiti tudi informacije ali poročila drugih služb (izvajalcev), ki vplivajo na vsebino osebnega načrta.

V pripombi k 36. členu skupnost ugotavlja, da centralno za vso državo mreže izvajalcev sankcij ni mogoče vzpostaviti. V zvezi s tem pojasnujemo, da je ena od pomembnejših nalog Uprave za probacijo vzpostavitve in razvoj programov in mreže izvajalcev sankcij, pri čemer to pomeni delo in sodelovanje s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in lokalnimi organizacijami. Vzpostavitve in razvoj mreže izvajalcev zahteva prisotnost na terenu ter aktivno sodelovanje probacijskih enot v lokalnem okolju, zato menimo, da lahko z ustrezno organiziranostjo te naloge izvršuje Uprava, ki bo imela posebej za ta namen zaposlene koordinatorje na vseh enotah. Izvajalske organizacije bodo na delo v splošno korist sprejemale osebe, napotene po Zakonu o probaciji in Zakonu o prekrških ter mladoletnike. Predvidevamo, da bomo medsebojno sodelovanje, po potrebi, uredili s protokoli.

Urhovno državno tožilstvo je posredovalo nekaj splošnih pripomb na predlog zakona ter pripombe Okrožnega državnega tožilstva v Ljubljani in Mariboru.

Glede splošne pripombe na napovedane spremembe Kazenskega zakonika v delu, ki se nanaša na izrekanje kazni z izvršitvijo dela v splošno korist, pojasnujemo, da predlog Zakona o probaciji v tem delu ničesar ne spreminja, pri naslednjih spremembah Kazenskega zakonika pa bo takšen predlog dan v razmislek in strokovno presojo vsem pristojnim organom.

V zvezi s pripombo, ki se nanaša na izvrševanje hišnega zavora, bi želeli pojasniti, da se v konceptu in osnovi inštitut hišnega zavora ne spreminja, nadzorstvo nad njegovim izvrševanjem se ohranja, le da ga ne bo več izvrševala policija, ampak Uprava za probacijo. Ta bo osebam v hišnem zavoru zagotavljala tudi potrebno pomoč in varstvo, s čimer se zasleduje socialno rehabilitacijski namen izvrševanja skupnostnih sankcij.

Državno tožilstvo meni, da bodo zaradi sprejetja Zakona o probaciji administrativne posledice z vidika poslovanja pravosodnih organov. Menimo, da predlog zakona nima dodatnih administrativnih posledic na delovanje pravosodnih organov, saj bo le v manjšem delu (v delu probacijskih nalog) komuniciranje teh organov s centri za socialno delo preneslo na probacijske enote, predlog zakona pa ne nalaga dodatnih oziroma novih obveznosti tem organom. Glede pripombe o posledicah za socialno področje pojasnjujemo, da bodo zaradi večje specializiranosti, večje strokovnosti in kakovosti dela posledice pozitivne.

Državno tožilstvo sprašuje, ali so predlagane določbe, ki se nanašajo na preklic izrečene sankcije, v skladu z določbami Kazenskega zakonika, Zakona o kazenskem postopku in Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij ter ali so v prehodnih določbah predlagane začasne rešitve oziroma ali bodo normirane hkrati z uveljavitvijo predloga Zakona o probaciji. Določbe predloga zakona o probaciji v delu, ki se nanaša na preklic izrečene sankcije, v ničemer ne posegajo v navedeno zakonodajo (drugi odstavek 89. člena KZ-1 in četrti odstavek 146. člena ZIKS-1), zato posegi v tem delu v zakonodajo niso potrebni. Predlog tega zakona predvideva relativno dolgo obdobje med začetkom veljavnosti in začetkom uporabe zakona, saj je potrebno pred njegovo uporabo izvesti številne organizacijske, kadrovske in strokovne postopke. V tem času se bodo ustrezno spremenili tudi predpisi, na katere kakorkoli vpliva sprejetje tega zakona (ZKP, KZ-1, ZIKS-1...).

Na splošno pripombo o tem, da je treba poenotiti poimenovanje (državni tožilec, tožilstvo, državno tožilstvo), pojasnjujemo, da smo pri uporabi izrazov sledili poimenovanju, ki ga uporabljajo zakoni, ki vsebinsko opredeljujejo določeno sankcijo (npr. 161.a in 162. člen – državni tožilec), sicer pa se je uporabilo splošno poimenovanje – državno tožilstvo (npr. pri pripravi poročil).

Okrožno državno tožilstvo v Mariboru se ne strinja z naslovom zakona, saj meni, da bi moral imeti naslov besede slovenskega jezika oziroma bi moral naslov jasno opredeliti vsebino in namen zakona. Glede na pripombo o neustreznem naslovu zakona, češ da ni slovenskega izvora in naslovnikom zato ne more biti znana njegova vsebina, pojasnjujemo, da smo se za takšen naslov odločili navkljub tujemu izvoru besede ter vkljub neuveljavljenosti in nepoznavanju pojma v slovenskem prostoru. Ministrstvo za pravosodje je med drugim vprašalo tudi strokovne institucije, da bi ugotovili, ali obstaja primernejši izraz, vendar do zdaj še ni bilo predloga, ki bi ustrezno nadomestil termin probacija. Kolikor vemo, večina držav uporablja izraz, ki temelji na korenu besede probacija. Probacijska dejavnost in izraz probacija sta v tujini uveljavljena že vrsto let, prav tako pa so ta izraz uveljavile tudi države, ki so šele v zadnjih letih začele razvijati probacijsko službo, na primer Hrvaška, Srbija in Makedonija. Z uveljavitvijo zakona, učinkovitim izvajanjem probacijskih nalog in ustrezno promoviranostjo se bo izraz probacija uveljavil in udomačil tudi v slovenskem prostoru, hkrati pa bomo ohranili tudi prepoznavnost dejavnosti in sistemsko primerljivost s tujino.

Državno tožilstvo meni, da uvedba probacije še pred uvedbo kazenskega postopka ni potrebna in vnaša v pravni prostor nepremišljene posege, ki bi lahko po nepotrebem obremenili ali celo otežili delo tožilstva kot organa pregona storilcev kaznivih dejanj. Pojasnjujemo, da predlog zakona ne uvaja nikakršnih novih obveznosti za tožilstvo, ampak Uprava za probacijo prevzema le določene naloge, ki jih po trenutno veljavni zakonodaji izvajajo centri za socialno delo (nadzor nad izpolnjevanjem obveznosti storilca v skladu z odločitvijo državnega tožilca pri sporazumu o opravljanju dela v splošno korist v postopku poravnave in priprave izvedbe odprave ali poravnave škode oziroma oprave dela v splošno korist v postopku odloga ter priprava poročila o opravljenih nalogah), neobvezno pa na prošnjo državnega tožilstva uvaja možnost priprave poročila o dejavnostih tveganja za odločitev o odstopu ovadbe ali obtožnega predloga v postopek poravnave ali za pripravo sporazuma in za pripravo poročila državnemu tožilcu o storilcu za odločitev o uvedbi pregona ali za pripravo navodil ter določitev nalog v primeru odložitve kazenskega pregona kot neobveznega pripomočka.

V pripombi k 9. in 10. členu predloga zakona državno tožilstvo poudarja, da so tožilci pri odloženem pregonu vezani na 11. člen Splošnih navodil, ki določajo delo v splošno korist za polnoletne osebe,

in bi se lahko zgodilo, da bi se storilcu (osumljencu) rok za opravo dela iztekel, še preden bi ga začel izvrševati. Splošna navodila bo treba prilagoditi vsakokratni spremembi zakonodaje tako, da se jih lahko izvaja v skladu z zakonom.

Pri 17. členu tožilstvo predlaga, naj proučimo, ali lahko nastopi položaj, da bi tožilstvo lahko odredilo varstveno nadzorstvo. Menimo, da bi bilo idejo smiselno proučiti in morebiti v tem delu ustrezno dopolniti Zakon o kazenskem postopku.

V pripombi k 18. členu predloga zakona državno tožilstvo opozarja na nejasnost opredeljenih finančnih obremenitev ob plačilu stroškov zavarovanja za primer invalidnosti in smrti, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, zdravstvenega pregleda in usposabljanja za varno opravljanje dela. V zvezi s tem pojasnjujemo, da tudi veljavna določba 13. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij določa, da se ti stroški krijejo iz proračuna, kar pomeni, da trenutno te stroške krije Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, z ustanovitvijo Uprave za probacijo pa bo te stroške, ki se nanašajo na izvrševanje dela v splošno korist, krila Uprava za probacijo, razen stroškov, ki se nanašajo na izvrševanje dela v splošno korist za mladoletnike, ki jih bo še vedno krilo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Državno tožilstvo in Vrhovno sodišče sta v pripombah k 9., 10. in 12. členu opozorila na po eni strani predolge, po drugi pa na prekratke roke, ki nalagajo ukrepanje posameznim organom. Pripombe smo upoštevali in v primeru prvega odstavka 9. člena rok za poziv storilcu na zglasitev v probacijski enoti iz petnajstih dni skrajšali na osem delovnih dni, rok za imenovanje svetovalca za posameznega storilca pa je iz petih dni skrajšan na tri dni. Prav tako je rok, v katerem mora organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, kadar dobi od probacijske enote obvestilo o tem, da se storilec na poziv na zglasitev v probacijski enoti zaradi začetka izvajanja probacijske naloge ni odzval niti ni opravičil izostanka ali mu poziva ni bilo mogoče vročiti, podaljšan s treh na osem delovnih dni. Enako dolg rok je tudi v 12. členu predloga zakona, v katerem mora organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, odločiti o predlogu vodje probacijske službe. Odločitev za postavitve osemdnevnega roka izhaja iz podobne položaja, ki jo ureja deveti odstavek 12. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij, ki določa sodišču, da odloči o predlogu direktorja zavoda, da se preostanek kazni zapor ob koncu tedna izvrši v zavodu.

10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:

DA

11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:

DA

g. Darko STARE
državni sekretar

PRILOGA:

- predlog Zakona o probaciji,
- obrazložitev členov.

ZAKON O PROBACIJI

I UVOD

OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJETJE PREDLOGA ZAKONA

1.1. Ocena stanja

Številni varnostno kočljivi in pomembni dogodki, ki smo jih spremljali v preteklosti, še posebej pa tisti, ki jih spremljamo v današnjem času ob prebujenju in množičnem zavedanju številnih narodov po svetu, da sta svoboda in z njo povezana varnost bivanja, ustvarjanja in življenja dobrini sami po sebi, vendar nista dani sami po sebi, nas opozarjajo, da je treba delovati proaktivno in globalno preventivno, če želimo, da bodo imeli tudi represivni ukrepi imeli pozitiven učinek. Za vzpostavitev in obstoj teh dveh dobrin kot temeljnih pogojev za razvoj ter napredek ljudi in družbene skupnosti torej ne zadostujeta zgolj prizadevanje ter obveznost države in njenih institucij, temveč je potrebno predvsem prizadevanje za vzpostavitev mehanizmov, ki bodo pri vseh posameznikih na vseh ravneh ponotranjili zavedanje o spoštovanju občečloveških vrednot, na katerih temeljijo pravičnost, enakopravnost in enakost, ki so temeljne predpostavke za vzpostavitev in ohranjanje svobode in varnosti v globalni strukturi vključenosti, povezovanja in sobivanja ljudi. Demokratična družba brez dejanske uresničitve takega zavedanja, na katerem temeljijo človekove pravice in svoboščine, sploh ne more zagotavljati svobode in varnosti v okviru pravičnosti.

Odvzem svobode je zadnji ukrep – ultima ratio¹ – sankcioniranja storilcev kaznivih dejanj, uporabljal naj bi se le za težja kazniva dejanja in takrat, ko katerakoli druga sankcija ali ukrep ne bi bil učinkovit. Naraščanje števila zaprtih oseb je glavni izziv zaporskim sistemom in celotnemu kazenskemu pravosodju tako v smislu zagotavljanja in spoštovanja temeljnih človekovih pravic kot tudi učinkovitega vodenja zaporov. Povečano število zaprtih oseb ima številne škodljive učinke na življenje v zaporu, napačna in čezmerna uporaba zapornih kazni pa lahko zmanjša stopnjo varnosti v družbi.

Statistični podatki o številu zaprtih oseb kažejo, da se njihovo število v slovenskih zaporih že od leta 1996 ves čas povečuje. Tako je bilo leta 2002 število povprečno dnevno zaprtih oseb 1147, leta 2015 pa npr. že 1463.

Alternativno kaznovanje

Kazenska zakonodaja v Sloveniji že vrsto let omogoča različne alternativne oblike prestajanja zaporne kazni. Ena od teh je opravljanje dela v korist skupnosti. Alternativni način izvršitve zaporne kazni je bil zamišljen kot ukrep, ki naj bi pripomogel k zmanjšanju represivnosti sistema z usmerjenim pozitivnim delovanjem storilca v korist skupnosti ter k preprečevanju posledic kratkotrajnih zapornih kazni, ki imajo več negativnih kot pozitivnih učinkov. Vse to je v skladu z načelom omejenosti represije pri izvrševanju kazenskih sankcij.

Izvrševanje nekaterih skupnostnih sankcij in ukrepov je država že pred leti zaupala socialnemu varstvu – centrom za socialno delo, ki vrsto let sodelujejo s pravosodjem pri pripravi ukrepov za resocializacijo obsojenih na zaporno kazen in njihovo vnovično vključitev v skupnost po prestani kazni. Sistem izvrševanja alternativnih sankcij pa še ni organiziran na ravni države in v praksi povzroča veliko težav zaradi pomanjkanja virov, mreže, usposobljenosti, nadzora in presoje učinkovitosti.

Za doseg tega cilja je treba ustvariti pogoje za ustanovitev probacijske službe, ki bo skrbela za izvrševanje kazenskih sankcij, ki se izvajajo v skupnosti. Podatki kažejo, da je bilo leta 2015 med na novo sprejetimi obsojenci v slovenskih zaporih 55 odstotkov takih, ki so bili obsojeni na kazen do

¹ Sodba Ilps 124/2002, Vrhovno sodišče: 106. člen Kazenskega zakonika: »Z Ustavo in zakoni zajamčene pravice tistih, proti katerim se izvršujejo kazenske sankcije, se smejo, v skladu z zakonom, odvzeti ali omejiti samo, kolikor je nujno, da se izvrši posamezna kazenska sankcija.«

dveh let zapora.

Državni zbor Republike Slovenije je večkrat obravnaval problematiko izvrševanja kazenskih sankcij ter sprejel priporočila in sklepe, med drugim je vladi priporočil uveljavljanje alternativnih sankcij in ukrepov.² Pošiljanje storilcev kaznivih dejanj v zapor, zlasti ko gre za krajše zaporne kazni, praviloma nima želenega preventivnega učinka, verjetno pa je tudi eden dražjih odzivov države v boju zoper kriminaliteto. Smiselno je, da država vodi politiko preprečevanja kriminalitete, ki ne pomeni le zatiranja kriminalitete z represijo, temveč predvsem zagotavljanje sistemskih ukrepov za njeno preprečevanje. Zaporno kazen bi lahko pogosteje nadomestile alternativne kazenske sankcije, saj pri številnih obsojencih za to ni posebnih varnostnih zadržkov, hkrati pa bi bila to lahko pomembna prostorska razbremenitev za zapore.

Organiziranost izvrševanja skupnostnih sankcij in ukrepov

Slovenija se razlikuje od drugih evropskih držav po organiziranosti izvrševanja skupnostnih sankcij in ukrepov – alternativnih sankcij, saj kot skoraj edina država članica nima organizirane enovite probacijske službe, kot jo poznajo drugje po Evropi. Trenutno nekatere probacijske naloge opravljajo državni tožilci, centri za socialno delo in zavodi za prestajanje kazni zapora, izvajanje hišnega zapora, s katerim se lahko nadomesti izvrševanje kazni zapora do devetih mesecev, pa nadzira sodišče samo ali prek policije. Tako se tudi sodišče in policija pojavljata kot organa, ki opravljata probacijske naloge, kar v drugih evropskih državah spada v delovanje enovite probacijske službe.

V Sloveniji glede na povedano ni osrednjega organa, ki bi na državni ravni skrbel za področje probacije, ga razvijal ter nadziral izvajanje sankcij in ukrepov. Na državnem ravni tudi ni urejeno centralizirano zbiranje statističnih podatkov, ki se nanašajo na skupnostne sankcije. Otežen je dostop do statističnih podatkov, saj ni opredeljeno, kateri so tisti podatki, ki so pomembni za spremljanje izvrševanja alternativnih sankcij in razvoja tega področja. Posamezni nosilci aktivnosti sicer vodijo statistične podatke, vendar ti niso centralizirani, prav tako pa niso usklajeni s statistiko alternativnih sankcij Sveta Evrope (SPACE II), ki na evropski ravni obdeluje podatke o alternativnih sankcijah. Zbrani podatki državam članicam omogočajo primerjavo in nakazujejo možnosti za nadaljnji razvoj na tem področju, oboje pa je v naši trenutni ureditvi oteženo, saj se podatki sistematično ne zbirajo in obdelujejo na državni ravni.

Obenem se ne izvaja niti evalvacija učinkovitosti ukrepov in programov, ki se nanašajo na izvrševanje alternativnih in kazenskih sankcij, kar je ključnega pomena za razvoj ustreznih programov za obravnavo storilcev kaznivih dejanj. Mnoge evropske države so razvile različne pripomočke oziroma orodja za ocenjevanja rizične ogroženosti storilcev kaznivih dejanj, ocene tveganja in ponovitvene nevarnosti, ki pomembno prispevajo k razvoju specialnih programov dela s storilci kaznivih dejanj. V Sloveniji omenjenih orodij strokovni delavci ne uporabljajo.

Slovenija je med redkimi državami, ki nima probacijske službe. Pozitivni učinki probacijske službe so se pokazali v vseh državah, kjer so jo uvedli. Prednost sistema probacije v primerjavi z današnjim sistemom je, da omogoča celovito obravnavo storilca kaznivega dejanja in žrtve v vseh fazah predkazenskega in kazenskega postopka, vključno z izvrševanjem kazenske sankcije, v okviru ene institucije.

Razvoj probacije in tuje izkušnje

Probacijske službe, ki so na podlagi zakona organizirane v vseh državah članicah Evropske unije,³ razen v Sloveniji, in tudi v večini evropskih držav članic Sveta Evrope, so organizacije, ki pravosodnim organom strokovno pomagajo pri odločanju v zvezi s postopki zoper storilce kaznivih dejanj. Sistem vključuje vse probacijske dejavnosti na področju kazenskega pravosodja, ki se izvajajo v predkazenskem in kazenskem postopku, med izvrševanjem kazenskih sankcij in po pogojnem odpustu. Osrednje naloge službe za probacijo so organiziranje, priprava, izvrševanje ter supervizija skupnostnih sankcij in ukrepov.

² Le za primer naj omenimo osnutek Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016.

³ van Kalmthout, A.M. in Durnescu, I. (2008). *Probation in Europe*, Nijmegen (NL): Wolf Legal Publishers (WLP).

Vloga probacijske službe v posamezni državi je odvisna predvsem od strukture kazenskega postopka ter narave in raznolikosti sistema sankcij v posamezni državi. Vsebina strokovnega dela je lahko širok nabor dejavnosti od priprave ocene tveganja in potreb (risk-need assessment) v predkazenskem in kazenskem postopku, čim smotrnejšega odločanja o vrsti sankcije, izvrševanja alternativnih oziroma skupnostnih sankcij in ukrepov do socialnega dela v zaporu, priprave na odpust, izvrševanja supervizije nad pogojno odpuščenimi in skrbi po odpustu (after care) ter programov pomoči žrtvam kaznivih dejanj.

Z izrekom zaporne kazni je storilec izključen iz družbenega okolja, izgubi zaposlitev, stiki z družino so omejeni, vključenost v družbeno mrežo po prestani kazni je težja, zato je vnovična vključitev v družbo težka. Izvrševanje sankcij in ukrepov v skupnosti storilcu omogoča, da ne pretrga obstoječe družbene mreže, da zaradi sankcije ne izgubi zaposlitve in da ohrani običajne vezi z družino oziroma ohrani odgovornost za družino. V skupnosti se lažje vključuje v dodatne programe in izvaja naložene ukrepe.

Prve probacijske aktivnosti so imele močan religiozen in moralen značaj, izvajali pa so jih prostovoljci, ki so pomagali zapornikom med prestajanju kazni in po njej. Ta slika se je v začetku 20. stoletja pomembno spremenila, ko je tako imenovano sodobno gibanje v kazenskem pravu začelo izvajati revolucionarne novosti v ravnanju s storilci kaznivih dejanj in zaporniki. Kazensko pravo je postalo bolj individualizirano in je začelo posvečati več pozornosti rehabilitaciji storilcev, tudi z uvajanjem na storilca usmerjenih preventivnih ukrepov. To gibanje, ki je obsegalo celotno Evropo, je postavilo temelje za sodoben kaznovalni sistem, v katerem so se razvijali novi ukrepi in sankcije: pogojna in odložena kazen, pogojni odpust, kavcija, hišni zapor, omejitev ali odvzem določenih pravic.

Boj proti togosti kaznovalnega sistema je pripeljal tudi do posebnega sistema kaznovanja mladoletnikov in do uvedbe posebnih kaznovalnih ukrepov proti storilcem, pri katerih so bile prisotne psihiatrične težave.

Te spremembe so vodile k razvoju probacije, tako da je v mnogih državah začetek probacije povezan z reformo kaznovalnega sistema ob koncu 19. in začetku 20. stoletja. V Belgiji na primer so hkrati z uvedbo pogojne/odložene obsodbe uvedli tudi nadzorne komisije, ki so jih sestavljali prostovoljci.

Položaj organizacij, ki so delale z zaporniki oziroma nekdanjimi zaporniki, se je z leti krepil, in podpora se je iz polja dobrotelčnosti širila v polje socialnega dela. Prostovoljci so postajali poklicni delavci, izobraževani v skladu z metodologijami socialnega dela. V prvih desetletjih 20. stoletja so za izvrševanje kazenskih sankcij čedalje bolj postajale odgovorne nacionalne vlade.

V Evropi se je v zadnjih desetih letih zgodilo veliko sprememb na področju probacije. V srednji in vzhodni Evropi, v državah, ki nimajo tradicije v probaciji, so se razvijale skupnostne sankcije in ustanovljale nacionalne probacijske službe.

V državah zahodne Evrope z daljšo tradicijo v probaciji se je delo probacijskih služb razširilo od tradicionalne skrbi za odpuščene obsojence (after care) v vključevanje na vseh stopnjah kazensko pravnega sistema ter izvajanja skupnostnih sankcij in ukrepov.

Dolgo je bila vloga probacije omejena na izvajanje pomoči obsojencem, na nadzor storilcev kaznivih dejanj med pogojno obsodbo in pogojnim odpustom s prestajanja zaporne kazni. Z razvojem dela v korist skupnosti ter drugih sankcij in ukrepov so se probacijske aktivnosti večinoma prenesle iz zaporov v zunanji svet z nadzorom in izvrševanjem skupnostnih sankcij in ukrepov v različnih fazah kazenskega postopka. Vsem tem sankcijam je skupno to, da je vanje vključena družbena skupnost. Govorimo lahko o v skupnost usmerjenem kazenskem pravosodju, kjer ima skupnost pomembno vlogo pri izvrševanju kazenskih sankcij s poudarkom na reintegraciji storilcev kaznivih dejanj v družbo in z upoštevanjem potreb žrtev kaznivih dejanj.

Vse to kliče po organizaciji, ki lahko organizira, pripravi, izvaja ter nadzira skupnostne sankcije in ukrepe v tesnem sodelovanju z zasebnimi, poljavnimi in javnimi organizacijami ter institucijami. Pomembno se je spremenil tudi družbeni profil obstoječih služb probacije, ki so postale pomemben partner na področju kazenskega pravosodja.

Tudi Svet Evrope je pripravljala priporočila za probacijo v Evropi. Ta priporočila pomenijo kakovostne standarde za delovanje probacijskih služb v vseh državah članicah.

Evropska unija je delovala na tem področju s pripravo in sprejetjem Okvirnega sklepa o transferju pogojnih obsodb, alternativnih sankcij in ukrepov.

Mednarodna organizacija za probacijo – CEP je podala pobudo za pripravo in izdajo primerjalne študije o probacijskih sistemih v Evropi. Izdana je bila v posebni in obsežni publikaciji z naslovom Probation in Europe (2008).

Financiranje

Probacijske službe se praviloma financirajo iz sredstev ministrstva za pravosodje, obstajajo pa izjeme, in sicer:

- Avstrija, kjer dobijo okvirno devet desetih sredstev od ministrstva za pravosodje, preostalo od lokalnih struktur, 2,6 % sredstev dobijo tudi od nacionalne službe za zaposlovanje,
- Škotska, kjer te službe financira Scottish Executive, in
- Švica, kjer se probacijska služba financira preko kantonov.

Svojega proračuna nimata edino Bolgarija, kjer so te službe sestavni del sodišč, in Romunija, kjer so del zaporskega sistema. Zanimiva je Danska, kjer so nekaj sredstev prejeli od ministrstva za socialne zadeve za izvajanje programov za storilce kaznivih dejanj, pri katerih je podano izrazito socialno tveganje.

Če primerjamo višino porabljenih sredstev s sredstvi za zaporski sistem v posamezni državi, znesek za probacijsko službo predstavlja od 3,1 % (Malta) do 25 % (Švedska) sredstev, ki jih te države namenijo za zaporski sistem.

Vloga in pomen probacijskih uslužbencev v drugih državah

Probacijski uslužbenci so pomembni akterji kaznovalnega sistema, katerih glavna naloga je preprečitev ponovitve kaznivih dejanj ter zagotavljanje varnosti v skupnosti. Pri svojem delu sodelujejo s številnimi akterji – sodišči, tožilstvom, policijo, socialnimi službami in drugimi.

V večini držav je primarna dolžnost probacijskega uslužbenca priprava analize storilčeve preteklosti in vzrokov (preteklost, socialno okolje, izobrazba, družinske razmere ipd.), zaradi katerih se je zgodilo kaznivo dejanje, in na podlagi takšne analize priprava poročila s priporočili sodišču, ki naj bi bila v pomoč pri odločitvi o izrečenih kazenskih sankcijah. V mnogih primerih, predvsem takrat, ko ne gre za nasilnega storilca, se sodišče odloči za njegovo vključitev v probacijo.

Med probacijo se probacijski uslužbenec redno srečuje s storilcem in preverja, ali se storilec drži dogovorjenih obveznosti; tipične omejitve, ki se jih posameznemu storilcu naloži, so prepoved potovanja, prepoved nošenja orožja in druženja z nekaterimi posamezniki, prepoved uživanja alkohola, ipd.

Probacijski uslužbenci imajo najpogosteje ustrezno izobrazbo s področja sociologije, kazenskega prava ali drugih podobnih ved, predvsem pa morajo opraviti stroge in zahtevne treninge veščin in znanj s področja probacije, preden dobijo certifikat, ki jim omogoča izvajanje probacijskih aktivnosti. Njihovo delo je pogosto povezano z delom zunaj ustaljenega delovnega časa zaradi narave njihovega dela.

1.2. Razlogi za sprejem predloga zakona

Stanje na področju probacije v Sloveniji

Področje ni celovito in sistemsko urejeno, čeprav je v posameznih dokumentih (npr. vsakokratna Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete) zapisana naloga ustanovitve probacijske službe. Glede na navedeno tudi ni enotnega pregleda nad izvrševanjem vseh skupnostnih sankcij, ni specializiranih kadrov za to področje niti izobraževanja oziroma

dodatnega usposabljanja zanje.

Tako imamo ureditev dela v splošno korist za obsojence in storilce prekrškov (pa tudi za napotene v predkazenskem postopku in mladoletnike), v praksi pa so pri nekaterih kategorijah storilcev kažejo težave.

Enako velja za področje varstvenega nadzorstva, ki ga je možno določiti tako pri pogojni obsodbi kot tudi pri pogojnem odpustu s prestajanja kazni zapora. Tudi to izvajajo centri za socialno delo, ki pa ne morejo dati tolikšne podpore pogojno odpuščenim, kot bi jo lahko dala probacijska služba.

Slovenska kazenska zakonodaja pozna naslednje opozorilne sankcije:

- pogojna obsodba (57. in 58. člen KZ-1);
- pogojna obsodba z varstvenim nadzorstvom (63. člen KZ-1);
- sodni opomin (68. člen KZ-1).

Bistvo pogojne obsodbe je v opozorilu, da bo kazen izrečena in izvršena, če pogojno obsojeni ne bo izpolnjeval pogojev in obveznosti, ki so povezani s tem opozorilom. Ob izreku pogojne obsodbe lahko sodišče obsojencu poleg preizkusne dobe, v kateri ne sme storiti novega kaznivega dejanja, določi povrnitev premoženjske koristi in povrnitev škode ter mu naloži izpolnitev drugih, v kazenskopravnih določbah predvidenih obveznosti. Rok za izpolnitev obveznosti določi sodišče v mejah preskusne dobe (57/3 člen KZ-1).

V pogojni obsodbi z varstvenim nadzorstvom lahko sodišče obsojencu odredi tudi eno ali več navodil, ki smejo vsebovati naslednje naloge:

1. zdravljenje v ustreznem zdravstvenem zavodu, s soglasjem tudi zdravljenje odvisnosti od alkohola ali drog;
2. obiskovanje ustrezne poklicne, psihološke ali druge posvetovalnice;
3. usposabljanje za poklic ali sprejetje zaposlitve, ki ustreza obsojenčevemu zdravju, posebnostim in nagnjenju,
4. poraba dohodkov v skladu s preživitvinskimi dolžnostmi;
5. prepoved druženja z nekaterimi osebami;
6. prepoved navezovanja neposrednih ali posrednih stikov z eno ali več določenimi osebami, vključno z uporabo elektronskih komunikacijskih sredstev;
7. prepoved približevanja žrtvi ali kateri drugi oseb;
8. prepoved dostopa na posamezne kraje.

V okviru probacije, kot ga razumejo evropske institucije in posamezne države, štejemo tudi nekatere načine izvršitve kazni zapora (86. člen KZ-1).

Kazen zapora do treh let, razen za kaznivo dejanje zoper spolno nedotakljivost, se za obsojenca, ki izpolnjuje pogoje, določene v zakonu, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij, lahko izvršuje tudi tako, da obsojenec med prestajanjem kazni zapora še naprej dela ali se izobražuje in prebiva doma, razen v prostih dneh, praviloma ob koncu tedna, ko mora biti v zavodu. Natančnejše pogoje izvrševanja določi zavod.

Kazen zapora do devetih mesecev se lahko izvršuje tudi s hišnim zaporom, če glede na nevarnost obsojenca, možnost ponovitve dejanja ter osebne, družinske in poklicne razmere obsojenca med izvrševanjem kazni ni potrebe po prestajanju kazni v zavodu ali če je zaradi bolezni, invalidnosti ali ostarelosti obsojenca kazen treba in jo je mogoče izvrševati v ustreznem javnem zavodu. Med prestajanjem kazni se obsojenec ne sme oddaljiti iz stavbe ali posameznega dela stavbe, kjer se izvršuje hišni zapor, razen če sodišče za določen čas to izjemoma dovoli, kadar je neizogibno potrebno, da si obsojenec zagotovi najnujnejše življenjske potrebščine ali zdravstveno pomoč, ali za opravljanje dela. Sodišče lahko obsojencu omeji ali prepove stike z osebami, ki z njim ne prebivajo oziroma ga ne zdravijo ali oskrbujejo, in podrobneje določi način izvrševanja hišnega zapora. Če se obsojenec brez dovoljenja sodišča oddalji iz stavbe ali posameznega dela stavbe, kjer se izvršuje hišni zapor, ali pa to stori zunaj dovoljenega časa, če ne upošteva omejitev ali prepovedi stikov ali krši druga pravila, ki jih sodišče določi glede izvrševanja hišnega zapora, lahko sodišče s sklepom odloči, da se preostanek izrečene kazni izvrši v zavodu.

Kazen zapora do dveh let, razen za kaznivo dejanje zoper spolno nedotakljivost, se lahko izvrši tudi

tako, da obsojenec namesto kazni zapora opravi v največ dveh letih od izvršljivosti sodbe delo v splošno korist. Obseg dela se določi tako, da se en dan zapora nadomesti z dvema urama dela. Organ, pristojen za izvrševanje, določi vrsto dela tako, da ustreza strokovnosti in sposobnosti obsojenca ter ga razporedi tako, da ne moti njegovih družinskih, poklicnih in izobraževalnih obveznosti. Delo v splošno korist se opravlja brez nadomestila. Sodišče pri odločanju o izvršitvi kazni zapora z delom v splošno korist upošteva zlasti vedenje obsojenca v času odločanja, nevarnost ponovitve dejanja na prostosti, možnost in sposobnost za opravljanje primerne dela ter osebne in družinske razmere obsojenca med predvidenim izvrševanjem kazni.

Če obsojenec potrebuje pomoč, nadzor ali varstvo v obliki varstvenega nadzorstva, sodišče lahko v sodbi za čas trajanja dela v splošno korist po določbah tega zakonika o pogojni obsodbi odredi varstveno nadzorstvo, eno ali več navodil in določi svetovalca.

Če obsojenec v celoti ali deloma ne izpolnjuje nalog v okviru dela v splošno korist ali v pomembnem delu ne izpolnjuje navodil v okviru varstvenega nadzorstva, se izmika stiku s svetovalcem ali drugače krši obveznosti iz dela v splošno korist, sodišče s sklepom odloči, da se izrečena kazen zapora izvrši v obsegu neopravljenega dela. O dopustnosti izvršitve kazni zapora z delom v splošno korist odloča sodišče na predlog obdolženca s sodbo, s katero izreče kazen zapora, ali na predlog obsojenca s posebnim sklepom. O dopustnosti izvršitve kazni zapora z delom v splošno korist za obdolženca, ki po zakonu, ki ureja kazenski postopek, prizna krivdo, ko se prvič izjavi o obtožnem aktu, v katerem je za tak primer predlagan način izvršitve kazni, ali jo prizna v sporazumu z državnim tožilcem, sodišče odloči v skladu s tem predlogom oziroma sporazumom.

Pred spremembo Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (leta 2000) so centri za socialno delo organizirali le izvajanje dela v splošno korist po predpisih o prekrških, po spremembi pa so postali glavni nosilci izvajanja instituta dela v korist humanitarnih organizacij in lokalne skupnosti kot nadomestila zaporne kazni do dveh let kazni zapora.

2 CILJI, NAČELA IN POGLATVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Cilj, ki ga predlagani zakon želi doseči, je vzpostavitev probacije kot dela sistema izvrševanja kazenskih sankcij. Priporočilo CM/Rec (2010) 1 Odbora ministrov državam članicam o pravilih Sveta Evrope o probaciji definira pojem probacije kot kazni in ukrepe, ki se izvajajo v skupnosti, so zakonsko predpisani in izrečeni storilcu kaznivega dejanja. Vključuje vrsto dejavnosti in ukrepov, kamor spadajo varstveno nadzorstvo, usmerjanje in pomoč z namenom vključevanja storilca v družbo ter povečanja varnosti v skupnosti.

Probacijska služba je organ, ki je zakonsko določen za izvrševanje kazni in ukrepov v skupnosti. V Sloveniji so pristojnosti in odgovornosti, ki se nanašajo na izvrševanje alternativnih sankcij, razpršene med različne akterje. Večino nalog opravljajo centri za socialno delo, del nalog pa tožilstvo, sodišče in zaporji ter policija. Sistem izvrševanja alternativnih sankcij tako ni celovito organiziran na ravni države.

Številni mednarodni dokumenti in priporočila napotujejo države članice, da v svojo zakonodajo in prakso vključijo priporočila, vezana na alternativne sankcije, katerih cilj je vključevanje storilcev kaznivih dejanj v skupnost, preprečevanje povratništva, zaščita žrtve in družbe. Nekateri od dokumentov (Okvirni sklep Sveta EU 2008/947/PNZ z dne 27. novembra 2008 o uporabi načela vzajemnega priznavanja sodb in pogojnih odločb zaradi zagotavljanja nadzorstva nad spremljevalnimi ukrepi in alternativnimi sankcijami, Zakon o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije /ZSKZDČEU-1; Uradni list RS, št. 48/13) pa posebej zavezujejo države članice EU, da uspešno uresničujejo medsebojno priznavanje sodnih odločb na področju izvrševanja alternativnih sankcij. V Sloveniji to področje posebej regulira Zakon o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije, ker pa ni vzpostavljene nacionalne probacijske organizacije, je težko zagotavljati uspešnost uresničevanja omenjenega zakona na tem področju.

Cilj probacijske službe je zmanjšanje ponovitve kaznivih dejanj s pomočjo vzpostavljanja pozitivnih odnosov s storilci, celovita obravnava obsojene osebe od uvedbe predkazenskega postopka, med

izvrševanjem določenih kazni, med izvrševanjem varstvenega nadzorstva v okviru pogojne obsodbe ali pogojnega odpusta v okviru ene institucije, tj. probacijske službe, zmanjšanje prezasedenosti zaporov ter tudi zmanjševanje tveganja ponovitvene nevarnosti.

Ključni elementi probacije so:

- obravnava storilca kaznivega dejanja v skupnosti, kjer živi,
- izven institucionalna obravnava storilca kaznivega dejanja, za katerega je podano mnenje, da ga ni treba izločiti iz družbenega okolja,
- naložitev določenih obveznosti oziroma nalog,
- ponujanje pomoči, podpore in odvracanje od ponavljanja kaznivih dejanj.

2.2 Načela

Temeljna načela probacije:

- načelo zakonitosti (probacijske službe pri izvajanju sankcij storilcu ne nalagajo nobenih obveznosti ali omejitev razen tistih, ki so izrečene z odločbo ali drugim aktom, ki je podlaga za izvajanje probacijskih nalog in kar v vsakem primeru zahteva teža dejanja ali ocenjeno tveganje ponovitve kaznivega dejanja),
- spoštovanje človekovih pravic storilcev,
- spoštovanje človekovih pravic žrtev kaznivih dejanj,
- nediskriminacija glede na spor, raso, barvo kože, jezik, vero, invalidnost, spolno usmerjenost, politično ali drugo prepričanje, narodnost ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, premoženje, rojstvo ali kakšno drugo okoliščino,
- delovanje, predpisano z zakonom,
- sodelovanje z drugimi javnimi ali zasebnimi organizacijami ali skupnostmi,
- dostopni, nepristranski in učinkoviti pritožbeni postopki,
- redno spremljanje in nadzorstvo nad delom probacijskih služb.

2.3 Poglavitne rešitve

Predlog zakona definira probacijo kot izvajanje zakonsko predpisanih kazni, sankcij in ukrepov, ki so izrečeni storilcem kaznivih dejanj, se izvajajo v skupnosti ter so usmerjeni v resocializacijo in reintegracijo storilcev in varnost skupnosti. Predlog zakona določa namen in vsebino probacije, način njenega izvajanja, organe, ki izvajajo probacijo ter njihove naloge – probacijske naloge, s katerimi se probacija izvaja in so usmerjene v nadzorovanje, pomoč in varstvo storilcev.

Z ustanovitvijo Uprave za probacijo bo Slovenija pridobila organizacijo, ki bo zagotavljala:

- enoten razvoj dela na področju skupnostnih sankcij,
- enotno prakso pri izvrševanju skupnostnih sankcij in ukrepov,
- večjo povezanost služb in pravosodnih organov,
- večjo usposobljenost kadra,
- specializiranost nalog,
- poglobljeno obravnavo storilcev KD,
- vodenje analitike in statistike na enem mestu,
- prenos dobrih praks iz tujine in umeščenost službe v mednarodni prostor,
- pogostejše odločanje tožilcev oziroma sodnikov za ukrepe ali sankcije, ki se izvajajo v skupnosti, s ciljem nadomeščanja krajših zapornih kazni z eno od alternativnih oblik,
- strokoven prispevek pri zmanjševanju povratništva,
- višji raven humanosti pri obravnavi storilcev kaznivih dejanj in
- varstvo človekovih pravic.

Predlog zakona definira temeljna načela za izvajanje probacije, pravice in obveznosti oseb, vključenih v probacijo, uveljavljanje pravic teh oseb v primeru domnevnih kršitev ter nadzorstvo nad delom probacijskih enot.

Probacijo je treba izvajati ob upoštevanju temeljnih načel, od katerih je načelo zakonitosti vsekakor vodilno načelo, ki od probacijskih enot zahteva, da delujejo v zakonskih okvirih, ki jih določa predlog tega ali drugi zakoni, pri tem pa mora biti probacija usmerjena k spoštovanju človekovih pravic tako storilca kot tudi žrtve kaznivega dejanja, ob nediskriminaciji glede na spol, barvo kože, raso, vero, invalidnost, spolno usmerjenost, politično ali drugo prepričanje, narodnost ali socialni izvor,

premoženje ali kakšno drugo okoliščino.

V predlogu zakona so navedene podlage, na temelju katerih probacijske enote izvajajo svoje probacijske naloge. To so:

1. priprava poročil državnemu tožilcu za odločitev o odstopu ovadbe ali obtožnega predloga v postopek poravnavanja in pripravo sporazuma;
2. priprava poročil državnemu tožilcu o storilcu za odločitev o uvedbi preгона ali za pripravo navodil ter določitev nalog v primeru odložitve kazenskega preгона;
3. nadzor nad izpolnjevanjem obveznosti storilca v skladu z odločitvijo državnega tožilca pri sporazumu o opravljanju dela v splošno korist v postopku poravnavanja in pripravo izvedbe odprave ali poravnave škode oziroma oprave dela v splošno korist v postopku odloga ter pripravo poročila o opravljenih nalogah;
4. priprava poročil za sodišče zaradi odločitve o izbiri kazenske sankcije in varstvenega nadzorstva;
5. izvrševanje varstvenega nadzorstva pri pogojni obsodbi z varstvenim nadzorstvom;
6. izvrševanje varstvenega nadzorstva pri pogojnem odpustu z varstvenim nadzorstvom;
7. izvrševanje hišnega zopora;
8. organizacija, vodenje in nadzor izvrševanja dela v splošno korist;
9. sodelovanje z zavodom za prestajanje kazni zopora pri načrtovanju pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom.

Pri obeh alternativnih sankcijah, ki spadata v probacijo, zakon uvaja kvalitativne spremembe. Tako bo pri delu v korist skupnosti ali pri izvrševanju hišnega zopora probacijske enote vedno izvajal tudi varstveno nadzorstvo in s tem tudi tej obliki kazenske sankcije dal resocializacijsko in reintegracijsko funkcijo. Pri hišnem zoporu bodo probacijske enote delno prevzele naloge, ki jih imata pri izvajanju hišnega zopora zdaj zavod za prestajanje kazni zopora in policija, hkrati pa bo hišni zopar s tem zakonom dobil še novo vsebino z namenom resocializacije storilcev kaznivih dejanj, namesto dosedanje zgolj kaznovalne funkcije, ob izrečenem hišnem zoporu pa bi se še vedno izvajalo varstveno nadzorstvo.

Predlog zakona predvideva aktivnosti probacijske enote tudi, kadar zavod za prestajanje kazni zopora predlaga storilca za pogojni odpust z varstvenim nadzorstvom in zato zavod pozove probacijsko enoto k sodelovanju.

Sodišče, državni tožilec ali komisija za pogojni odpust je pristojni probacijski enoti dolžan posredovati vso dokumentacijo (sodbo ali sklep sodišča, sklep ali sporazum državnega tožilca, predlog komisije za pogojni odpust), potrebno za izvajanje probacijskih nalog oziroma za pripravo osebnega načrta, na podlagi katerega probacijska enota izvaja svoje naloge. S posredovanjem potrebne dokumentacije dobi probacijska enota prvo informacijo o tem, da bo za določenega storilca morala izvajati probacijske naloge.

Ko bo probacijska enota na podlagi dokumentacije, ki jo bo posredovalo sodišče, državni tožilec ali komisija za pogojni odpust, seznanjena z izrečeno skupnostno sankcijo, ki jo bo moral izvajati s storilcem, bo pozvala storilca, naj se zgleda na enoti, da se pripravi osebni načrt. Storilec se je dolžan zgledati na pristojni probacijski enoti na dan, ki je naveden v pozivu. Če tega ne stori in če svojega izostanka ne opraviči ali če mu poziva za zgleditev ni mogoče vročiti na naslovu, ki ga je navedel kot naslov bivanja mora probacijska enota o tem nemudoma obvestiti organ, ki je izrekel sankcijo ali ukrep. Če organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, po prejemu obvestila o izostanku ugotovi, da pri storilcu okoliščine kažejo na nevarnost, da bi pobegnil ali da kljub danemu soglasju ni pripravljen sodelovati pri izvajanju probacijskih nalog in da zaradi tega niso več podani pogoji za njihovo izvajanje, lahko prekliče izrečen ukrep in na novo določi sankcijo. Morebitni preklic izrečenega ukrepa je v izključni pristojnosti organa, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge in je ukrep določil, prav tako nadomestitev izrečenega ukrepa z drugo sankcijo. Mora pa organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, odločiti zelo hitro, predlog zakona določa osemdnevni rok. Če se organ o preklicu ukrepa oziroma za spremembo sankcije ne bo odločil, bo probacijska enota spet pozvala storilca k sklenitvi osebnega načrta.

Svetovalec bo pripravil osebni načrt na podlagi mnenja o ponovitveni nevarnosti, razgovora s storilcem in na podlagi dokumentacije, ki mu je na voljo. V njem so določene posamezne aktivnosti, po potrebi tudi opredelitev dejavnikov, ki vplivajo na storitev kaznivega dejanja storilca, opredelitev

ukrepov, katerih cilj je odprava teh dejavnikov, stiki storilca s svetovalcem – pri tem je treba določiti način opravljanja stikov (osebno – pri storilcu ali v probacijski enoti, po elektronski pošti ipd.), pogostost stikov, način izvrševanja varstvenega nadzorstva, način izvajanja nalog, ki jih z navodili določi bodisi sodišče (pri pogojni obsodbi z varstvenim nadzorstvom) bodisi komisija za pogojni odpust (pri pogojnem odpustu z varstvenim nadzorstvom), izvajalec in število ur opravljenega dela v splošno korist. Ko bo svetovalec skupaj s storilcem pripravil osebni načrt, ga bo dal v potrditev vodji probacijske enote. Ker naj bi skupnostne sankcije pomenile alternativno obliko kazenskih sankcij, naj bi se izvajale ob prostovoljskem soglasju in sodelovanju storilca, zato predlog zakona tudi predpisuje, da mora storilec s svojim podpisom sprejeti osebni načrt. Če storilec osebnega načrta ne bo podpisal, bo to pomenilo, da se z njegovim izvajanjem ne strinja, in to čeprav osebni načrta pripravita svetovalec in storilec skupaj, zato izvajanje probacijskih aktivnosti ne bo mogoče. V takšnem primeru probacijska enota o tem obvesti organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, in ukrepa v skladu z zakonom, po katerem mu je bila sankcija izrečena, kar pomeni, da ga sme posvariti, spremeniti navodila, podaljšati varstveno nadzorstvo v mejah določene preizkusne dobe ali sankcijo preklicati.

Kot je navedeno že v temeljnih določbah predloga tega zakona, pomeni probacija izvajanje prepisanih kazni in ukrepov, ki se izvajajo v skupnosti in so usmerjene v pomoč, varstvo in nadzorstvo storilcev. Pomoč, varstvo in nadzorstvo nad storilci in nad izvajanjem ukrepov, ki jih določijo pristojni organi in so konkretizirani z osebnim načrtom, opravlja probacijska enota oziroma svetovalec, ki je storilcu dodeljen z osebnim načrtom. Kadar bo storilcu izrečeno delo v splošno korist (v predkazenskem in kazenskem postopku), bo moral svetovalec storilcu poiskati ustreznega izvajalca, pri katerem bo storilec opravil naloženo delo v okviru ur, ki so mu določene, izvajalec pri katerem bo storilec opravljal delo v splošno korist, pa bo moral v skladu z dogovorom, ki ga bo sklenil s probacijsko enoto, poročati o poteku izvajanja nalog za posameznega storilca. Predlog zakona prinaša tudi bistveno vsebinsko novost, in sicer določa, da mora ob izvrševanju dela v splošno korist probacijska enota vedno izvajati tudi varstveno nadzorstvo. Če bo svetovalec na podlagi poročila izvajalca ugotovil, da napoteni storilec ne izpolnjuje dela, ki mu je bilo naloženo v izvrševanje, bo o tem obvestil bodisi sodišče, bodisi državnega tožilca, odvisno od tega, kdo je izrekel takšen ukrep.

Predlagane spremembe, ki se nanašajo na izvrševanje dela v splošno korist, bodo delno vsebinsko prenesene in urejene v novem Zakonu o probaciji, delno pa bo treba spremeniti obstoječe določbe Kazenskega zakonika. Delo v splošno korist kot ena od pomembnejših alternativnih sankcij se kljub dolgotrni umeščenosti v Kazenski zakonik vsaj na področju izvrševanja kazenskih sankcij (pri prekrških je pogostejša) ne izreka tako pogosto, kot bi se zaradi svoje narave in pomena lahko. Eden od razlogov je, da po veljavni ureditvi lahko sodišče izreče opravljanje dela v splošno korist le na predlog obdolženca, ki pa morebiti o taki možnosti sploh ni seznanjen. Zato bi bilo treba pri morebitni spremembi Kazenskega zakonika razmisliti, da bi se določba, ki določa način izvršitve zaporne kazni (86. člen KZ), spremenila na način, da se zaporna kazen lahko nadomesti z delom v splošno korist bodisi na predlog obsojenca bodisi na predlog sodišča, seveda ob soglasju obsojenca. Prav tako bi bilo smiselno v Kazenskem zakoniku določiti, da se, kadar sodišče izreče kazen zopora do šest mesecev, ta ob soglasju obsojenca praviloma izvrši tako, da obsojenec namesto kazni zopora opravi delo v splošno korist, razen če tak način izvršitve kazni ne bi dosegel svojega namena ali pa je njena izvršitev nemogoča oziroma otežena. S tem bi dosegli, da se krajše zaporne kazni praviloma nadomeščajo s skupnostnimi sankcijami ter tako sledili mednarodnim priporočilom, vezanim na skupnostne sankcije.

Predlog zakona določa tudi plačilo stroškov, povezanih z izvrševanjem dela v splošno korist, in sicer določa, da se stroški, povezani z zavarovanjem za primer invalidnosti in smrti, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, ter stroški zdravstvenega pregleda in usposabljanja za varno opravljanje dela krijejo iz državnega proračuna, stroške prevoza, malice in drugi stroški, povezani z izvršitvijo dela v splošno korist pa krije storilec sam, razen v primeru, da če je na dan sklenitve dogovora upravičenec do socialnovarstvenih prejemkov. Podrobnejše izvajanje probacijskih nalog bo s pravilnikom določil pristojni minister.

Po veljavni zakonodaji se kazen zopora izvršuje kot hišni zapor, če glede na nevarnost obsojenca, možnost ponovitve dejanja ter osebne, družinske in poklicne razmere obsojenca v času izvrševanja kazni ni potrebe po prestajanju kazni v zavodu ali je zaradi bolezni, invalidnosti ali ostarelosti obsojenca kazen treba in jo je mogoče izvrševati v ustreznem javnem zavodu. V veljavni ureditvi je hišni zapor urejen izrazito restriktivno in nadzorstveno ter ne omogoča rehabilitativnega in

resocializacijskega dela z obsojenim. Glede na trenutne določbe je obsojenec, ki kazen zapora prestaja v obliki hišnega zapora, paradoksalno, celo v slabšem položaju kot obsojenec, ki jo prestaja v zavodu, saj mu ni ponujena posebna obravnava, z njim ni sestavljen osebni načrt in ne sodeluje v potrebnih programih. Takšna oblika hišnega zapora je zaradi poostrenega nadzora policije pretirano omejujoča do obsojenca, hkrati mu pa ne omogoča v dovoljšni meri prehoda k sprejemljivim vzorcem vedenja. Obenem je zaradi sedanje zasnove bolj, kot se zdi smiselno, omejeno tudi sodišče pri izrekanju alternativnega načina izvrševanja, ki hišnemu zaporu ne more dodati potrebnih dodatnih vsebin. Obsojenec, ki prestaja kazen zapora v hišnem zaporu, je v okviru pravil o izvrševanju hišnega zapora pravzaprav bolj omejen v svojih svoboščinah, kot tisti, ki kazen prestaja v zavodu.

Zaradi odsotnosti resocializacijske in rehabilitacijske funkcije, ki naj bi jo vsaka kazenska sankcija prvenstveno imela, zaradi strogih pravil o prepovedi oddaljevanja od stavbe in omejenih stikov ter zaradi omejenih ugodnosti, ki jih sicer zaradi aktivnega prizadevanja in doseganja uspehov pri izpolnjevanju osebnega načrta v zavodu imajo obsojenci, ki kazen prestajajo v zaporu, je predlagano obvezno izvajanje varstvenega nadzorstva tako ob izrečenem hišnem zaporu kot pri izvrševanju dela v splošno korist vsekakor pozitivni premik pri izvrševanju alternativnih sankcij, pri čemer se prepušča svetovalcu, da pri pripravi osebnega načrta glede na vrsto kaznivega dejanja, okoliščine storitve kaznivega dejanja in druge okoliščine ter glede na osebnost storilca pripravi načrt aktivnega dela z obsojencem.

Predlog spremenjene zasnove hišnega zapora pri načinu izvrševanja kazni zapora v obliki hišnega zapora dodaja varstveno nadzorstvo, ki bo probacijskim enotam zagotovilo možnost za intenzivno delo z obsojenim, hkrati pa bo obsojeni deležen potrebne pomoči, varstva in nadzora, ki bodo glede intenzivnosti prilagojene njegovim potrebam. S tem je hišnemu zaporu dodana potrebna vsebina, kar prepreči do zdaj izrazito nadzorstveno naravo ukrepa ter ga naredi bolj primerne in tudi bolj fleksibilne glede na značilnosti posameznega primera. Obenem se za izvajanje hišnega zapora zadalži probacijska enota, kar je glede na strukturo in pooblastila bistveno bolj primerno kot sedanja ureditev deljenih pristojnosti med sodiščem, policijo in zaporom. S poglobitvijo in razširitvijo koncepta hišnega zapora se razširja polje primerov, v katerih bodo sodišča lahko presodila, da je primeren, kar ima lahko pozitivne učinke pri strukturi izrečenih sankcij, ki je eden izmed ciljev ustanavljanja probacije.

Izvajalci – nosilci nalog, pri katerih storilci v skladu z odločitvijo organa, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, in osebnim načrtom opravljajo kakšno nalogo, ki jim je bila odrejena v navodilih v okviru izrečenega varstvenega nadzorstva ali odložitve kazenskega pregona, bodo prav tako dolžni o izvajanju nalog poročati probacijski enoti. Pri tem gre za izvajalce ustreznih skupinskih ali individualnih socialnovarstvenih, izobraževalnih, psihosocialnih, zdravstvenih, terapevtskih in drugih programov, ki jih izvajajo organi, organizacije, nevladne organizacije ali druge pravne ali fizične osebe z namenom odpravljanja težav, ki so pripeljale do storitve kaznivega dejanja. Če organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, po prejemu obvestila o neizpolnjevanju obveznosti ugotovi, da niso več podani pogoji za njegovo izvajanje, bo lahko preklical izrečen ukrep in na novo odločil.

Predlog zakona določa tudi dolžnost poročanja svetovalca sodišču, tožilcu ali komisiji za pogojni odpust o opravljanju varstvenega nadzorstva ob pogojni obsodbi ali pogojnem odpustu, o izvrševanju dela v splošno korist ali o izvrševanju hišnega zapora vsake štiri mesece oziroma vsakih šest mesecev, če izrečeni ukrep traja več kot eno leto. Ob koncu izvajanja skupnostne sankcije mora svetovalec izdelati končno poročilo o poteku izvajanja posameznega ukrepa.

Predlog zakona podrobneje določa obveznosti svetovalca, ki je pristojen za pripravo in izvajanje osebnega načrta za posameznega storilca, kadar storilec bodisi ne sodeluje s svetovalcem pri izvajanju načrta bodisi v celoti ali samo deloma ne izpolnjuje nalog in obveznosti, določenih z osebnim načrtom. V tem primeru svetovalec opozori storilca na kršitev izvajanja osebnega načrta, lahko pa mu tudi predlaga spremembo osebnega načrta ali pa sodišču, tožilstvu ali komisiji za pogojni odpust predlaga spremembo navodil. Če kljub vsem tem ukrepom storilec še vedno ne bo sodeloval ali ne bo izvajal osebnega načrta, bo lahko vodja probacijske enote pristojnemu organu predlagal preklic pogojne obsodbe ali preklic pogojnega odpusta oziroma predlagal, da se izrečena kazen zapora izvrši v obsegu neopravljenega dela v splošno korist. Organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, bo moral o takšnem predlogu vodje probacijske enote odločiti v osmih dneh od prejema predloga.

Za pripravo osebnega načrta ali kadar sodišče oziroma državni tožilec probacijsko enoto zaprosi za izdelavo poročila o storilcu, ki mu je v pomoč pri odločitvi o vrsti izrečene sankcije oziroma pri odločitvi o začetku ali odložitvi kazenskega pregona, bo lahko probacijska enota s pomočjo predpisanega modela izdelala poročilo o oceni kriminogenih dejavnikov in ponovitvene nevarnosti. Model bo v pomoč kot pripomoček, kako ravnati s storilcem, ob upoštevanju tveganja, ki ga prinaša, ter možnosti, s katerimi bi odpravili ponovitveno nevarnosti z odpravljanjem razlogov, ki so pripeljali do storitve kaznivega dejanja. Ker imajo tak, seveda posamezni državi in njeni pravni ureditvi prilagojen model skoraj vse države, kjer se probacija izvaja, je ta model tudi kot osnova za primerjalno statistiko in s tem olajšuje poročanje organov, pristojnih za probacijo. Model ocenjevanja bo predpisal pristojni minister.

Probacijska služba bo po predlogu zakona organizirana kot Uprava RS za probacijo, kot organ v sestavi ministrstva, pristojnega za pravosodje. Uprava bo imela notranje organizacijske enote – centralno enoto in probacijske enote. Število probacijskih enot in območje njihovega delovanja bo določila Vlada RS z uredbo. Upravo za probacijo bo vodil direktor ali direktorica, ki ga bo nadomeščal namestnik ali namestnica, probacijsko enoto pa naj bi vodil vodja probacijske enote.

Centralna enota bo imela v nasprotju z območnimi probacijskimi enotami, ki bodo pristojne za konkretno delo z osebami (storilci, obdolženci, obsojenci), koordinacijsko funkcijo med vsemi uradi, skrbela bo za izobraževanje probacijskih uslužbencev, ozaveščanje javnosti o potrebah probacije, obveščanje sodišč in tožilstev o smiselnosti izrekanja alternativnih sankcij ter za poslanstvo probacijskih enot. Centralna enota bo skrbela tudi za širjenje programov, ki jih osebe potrebujejo zaradi uspešne vključitve v družbo, spodbujanje izvajalskih organizacij za izvrševanja dela v splošno korist ter izvajala nadzorstvo nad izvrševanjem probacijskih nalog.

Temeljna naloga centralne enote bo koordinacija in usmerjanje dela med posameznimi probacijskimi enotami, ki bodo primerno razporejene po okrožnih sodiščih, pri čemer je treba upoštevati, da probacijska služba ne more delovati učinkovito in strokovno, če je pretirano razdrobljena in deluje v premajhnih enotah s posameznimi probacijskimi uslužbenci, ki tako nimajo možnosti za učinkovito sodelovanje ter deljenje izkušenj in znanj. Za koordinacijo med njimi, izmenjavo izkušenj in usmerjanje dela ter nadzor nad delom uradov v smislu enotnega načina bo skrbela centralna enota. Druga, vsebinsko izredno pomembna naloga centralne enote bo razvoj programov in mreže izvajalskih organizacij, povezovanje z drugimi pristojnimi organi pri razvoju programov ter zagotavljanje pogojev za vključevanje storilcev v programe. Tukaj gre na eni strani za že obstoječe socialnovarstvene, zdravstvene, izobraževalne, psihosocialne in druge programe, v katere se bodo storilci vključevali v primerih izvajanja naloženih nalog ob varstvenem nadzorstvu, na drugi strani pa za analizo potreb po novih programih in obenem s tem skrb za razvoj in spodbujanje novih programov, seveda ob zagotavljanju ustreznih sredstev za njihov razvoj in skrb. Kadar bo storilec potreboval vključitev v individualni program, ki ga izvaja ena ali več zasebnih pravnih ali fizičnih oseb, in takšnega programa v okviru skupinskih programov ne bo na voljo ali za storilca ne bodo primerni, bo morala Uprava za probacijo zagotavljati tudi sredstva za vključitev storilca v takšen program.

Izvajanje probacije zahteva visoko strokoven in posebno izobražen kader. V Sloveniji je izjemno majhen delež strokovnih delavcev, ki se ukvarjajo s strokovnim delom na področju izvrševanja kazenskih sankcij in post penale, primanjkuje ustreznega izobraževanja in usposabljanja. Strokovni delavci (iz centrov za socialno delo in zaporov) večinoma poleg svojih nalog, vezanih na storilca kaznivih dejanja, izvajajo tudi druge naloge, ki vsebinsko niso vezane na storilce, kar pomeni, da se od njih pričakuje poznavanje več vsebinskih področij dela. Nujna je zagotovitev posebnega izobraževanja s področja obravnave in dela s storilci kaznivih dejanj ter supervizije nad njihovim delom, kar bo ena izmed prednostnih nalog Uprave za probacijo.

Probacijske enote bodo izvajale probacijske naloge na področju skupnostnih sankcij in ukrepov. Določitev krajevne pristojnosti določa predlog zakona.

Probacijske enote bodo vodile evidenco oseb, vključenih v probacijske naloge, vrste probacijskih nalog (npr. izvrševanje dela v splošno korist, pogojne obsodbe ali pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom, hišnega zavora ipd.) in trajanje izvajanih ukrepov. Za potrebe uvajanja, izvajanja, spremljanja, poročanja, mednarodne primerjave, evalviranja ter za znanstvenoraziskovalne in statistične namene pa bo centralna enota vodila centralno zbirko podatkov.

Delavci centralne enote in probacijskih enot so probacijski uslužbenci – javni uslužbenci. Gre za delavce, ki potrebujejo posebna znanja in usposabljanja, zato morajo imeti strokovno usposabljanje s področja probacije, program usposabljanja, vsebino in trajanje usposabljanja pa določi pristojni minister s pravilnikom.

Ker bo za ustanovitev in delovanje Uprave za probacijo treba pripraviti ustrezne ustanovitvene akte, poiskati primerne prostore za centralno enoto in za pet območnih probacijskih enot po Sloveniji ter poiskati primeren kader, predlog zakona v prehodnih in končni določbi določa, da začne zakon veljati sicer v splošnem 15-dnevem roku po objavi v Uradnem listu RS, uporabljati pa se začne 1. januarja 2018, razen tistih določb, ki se nanašajo na ustanovitev probacijske službe. V tem času bodo ustvarjeni pogoji za nemoteno delovanje probacijskih enot, hkrati pa tudi prenos tistih kadrov, skupaj s sredstvi za njihovo delovanje iz centrov za socialno delo, ki že zdaj izvajajo te aktivnosti. Z dnem začetka uporabe tega zakona pa morajo vsi organi, ki do začetka uporabe izvajajo probacijske naloge, prenesti na novo službo – probacijske enote – vso potrebno dokumentacijo.

3 OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNOFINANČNA SREDSTVA

Zakon o probaciji bo imel finančne posledice za državni proračun, nima pa posledic za druga javnofinančna sredstva.

Predvidene so naslednje aktivnosti po posameznih letih:

Leta 2017:

Ustanovitev Uprave za probacijo kot organa v sestavi Ministrstva za pravosodje, ki ima centralno enoto in pet probacijskih enot. Treba bo zagotoviti poslovne prostore na šestih lokacijah za skupno 56 zaposlenih. Najemnina in obratovalni stroški bodo okvirno znašali 79.464 EUR. Prvo leto (2017) bo na centralni enoti šest zaposlenih (trije za dvanajst mesecev, en za deset mesecev in dva za šest mesecev: junij-december). Strošek za plače bo predvidoma 147.900 EUR. Prostore bo treba v celoti opremiti (pohištvo, računalniška oprema), nabaviti vozila (10 vozil), vzpostaviti informacijsko bazo podatkov, kar je skupaj z materialnimi stroški znaša 594.100 EUR. Stroški izobraževanja bodo znašali 50.000 EUR.

Skupni predvideni stroški so torej 871.464 EUR, pri čemer so v proračunu zagotovljena sredstva v vrednosti 639.500 EUR in sredstva iz Evropskega socialnega sklada, Operativni program za izvajanje kohezijske politike v obdobju 2014–2020, v vrednosti 550.000 EUR.

Leta 2018:

V tem letu bodo začele delovati probacijske enote, zato se bo predvidoma zaposlilo 20 strokovnih delavcev in 5 vodij probacijskih enot ter 2 na centralni enoti. Število vseh zaposlenih na Upravi RS za probacijo bo 33, okvirni strošek za plače bo 856.800 EUR. Za dodatno opremo (pohištvo, računalniška oprema) bo treba nameniti približno 50.600 EUR, za vzdrževanje baz podatkov, najem in obratovanje prostorov ter materialne stroške pa okoli 482.976 (všet je licenčni program za oceno dejavnikov tveganja). Za izvrševanje dela v splošno korist, pri čemer nastajajo stroški za zavarovanje storilcev, usposabljanje za varno opravljanje dela, zdravstvene preglede ter stroške prevoza in malice, je namenjenih okvirno 330.000 EUR. Stroški za izobraževanje, raziskave in programe bodo predvidoma znašali 150.000 EUR.

Skupni predvideni stroški v letu 2018 so 1.870.376 EUR, pri čemer so v proračunu MP zagotovljena sredstva v vrednosti 1.039.500 EUR in sredstva na MDDSZ v vrednosti 617.200 (prenos kadra, sredstev za delo v splošno korist). V okviru Evropskega socialnega sklada, Operativni program za izvajanje kohezijske politike v obdobju 2014–2020, so zagotovljena sredstva v vrednosti 700.000 EUR.

Leta 2019:

Predvidoma se bo na Upravi za probacijo hkrati s povečanjem števila zadev leta 2019 zaposlilo še 23 strokovnih delavcev. S tem bo dosežen načrt kadrovanja, ki predvideva skupno 56 zaposlenih, in sicer deset na centralni enoti in 46 na petih probacijskih enotah (deset zaposlitev je predvidenih zaradi prenosa nalog organizacije dela v splošno korist kot nadomestitev plačila globe ali nadomestnega zapora, kar se prenaša iz CSD v probacijsko službo).

Stroški plač bodo okvirno 1.713.600 EUR, materialni in obratovalni stroški ter vzdrževanje IT baz bodo predvidoma 348.976 EUR, stroški za izvrševanje dela v splošno korist predvidoma 350.000

EUR ter stroški za izobraževanje, raziskave in programe okvirno 320.000 EUR.

Skupni predvideni stroški so 2.732.576 EUR. Sredstva v proračunu so zagotovljena v vrednosti 617.200 EUR (prenos iz MDDSZ leta 2018), zagotovljena pa so tudi sredstva iz Evropskega socialnega sklada. Operativni program za izvajanje kohezijske politike v obdobju 2014–2020, v vrednosti 780.000 EUR.

Leta 2020:

Strošek delovanja probacijske službe (56 zaposlenih, materialni in obratovalni stroški, stroški za izobraževanje, raziskave, programe in drugi stroški) je ocenjen na 2.572.576 EUR. Sredstva niso zagotovljena.

4 NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva za izvajanje Zakona o probaciji so za proračunsko obdobje 2017 in 2018 zagotovljena na naslednjih proračunskih postavkah Ministrstva za pravosodje, in sicer:

Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (2017)	Znesek za t + 1 (2018)
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE	2030-16-0001 Probacija in spremljajoče aktivnosti	170039 Probacija in spremljajoče aktivnosti	639.500	1.039.500 + 617.200 (PP-MDDSZ)
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE	2030-16-0008 Učinkovito pravosodje	150048PN11.1- 150049PN11.1 150050PN11.1 150051PN11.1- učinkovito pravosodje-14- 20-EU Učinkovito pravosodje	550.000	700.000
SKUPAJ			1.189.500	2.356.700

5 PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 Prilagojenost ureditve pravu Evropske unije

Pravo EU področja probacije posebej ne ureja.

Pravo Evropske unije

Instrumenti EU:

Okvirni sklep Sveta EU o evropskem nalogu za nadzor v predkazenskih postopkih med državami članicami EU (European supervision order)

Okvirni sklep Sveta EU o uporabi načela vzajemnega priznavanja sodb in pogojnih odločb zaradi zagotavljanja nadzorstva nad spremljevalnimi ukrepi in alternativnimi sankcijami (27. november 2008, Uradni list EU 16.12.2008) – Council Framework Decision 2008/947/JHA of 27 November

2008 on the application of the principle of mutual recognition to judgements and probation decisions with a view to the supervision of probation measures and alternative sanctions.

Zgornji dokument o uporabi načela vzajemnega priznavanja sodb in pogojnih odločb zaradi zagotavljanja nadzorstva nad spremljevalnimi ukrepi in alternativnimi sankcijami je EU pripravljala in usklajevala nekaj let. Dokument in tudi pričakovane strokovnjakov, ki so ga pripravljali, napotuje na ustanovitev nacionalne probacijske službe, ki se bo morala povezovati z nacionalno službo druge države, kjer bo potekal predkazenski ali kazenski postopek zoper našega državljanca oziroma rezidenta in se bo sodnik odločal o izreku alternativne sankcije, ki bi se izvrševala v naši državi.

Namen vzajemnega priznavanja in nadzorstva nad pogojnimi kaznimi, pogojnimi odložitvami izreka kazni, alternativnimi sankcijami in odločbami o pogojnem odpustu je povečati možnost za vnovično vključitev obsojene osebe v družbo tako, da se ji omogoči vzdrževanje družinskih, jezikovnih, kulturnih in drugih vezi, pa tudi izboljšanje spremljanja izpolnjevanja spremljevalnih ukrepov in alternativnih sankcij ter preprečevanja povratništva z ustreznim upoštevanjem varstva žrtev in širše javnosti.

V Evropi že vrsto let deluje tudi Mednarodna organizacija za probacijo (CEP – The Confederation of European Probation), ki povezuje strokovnjake evropskih držav, ki delujejo na področju izvrševanja kazenskih sankcij, predvsem na področju alternativ. Organizira mednarodne konference, sodeluje pri razvijanju služb probacije ter na tem področju sodeluje s Svetom Evrope in Evropsko unijo. Ministrstvo za pravosodje je član organizacije od leta 2009, vrsto let z njimi sodeluje in vzdržuje mednarodne povezave tudi Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij z namenom tesnejšega sodelovanja pri njihovi vključenosti v razvojne strategije naše države na tem področju.

5.2 Prikaz ureditve v državah članicah Evropske unije

Najpomembnejše mednarodne dokumente, ki opredeljujejo izvrševanje skupnostnih sankcij in ukrepov, so sprejeli Organizacija združenih narodov⁴, Svet Evrope⁵ in Evropska unija⁶. V evropskem prostoru deluje tudi mednarodna Evropska organizacija za probacijo (*The Confederation of European Probation – CEP*),⁷ ki skrbi za razvoj alternativnih sankcij v evropskem prostoru.

Priporočila Sveta Evrope o probaciji, ki jih je sprejel Odbor ministrov držav članic Sveta Evrope 20. januarja 2010, opredeljujejo probacijsko službo kot katerikoli organ, ki je zakonsko določen za izvrševanje nalog na področju izvrševanja kazni in ukrepov, ki se izvajajo v skupnosti, so zakonsko predpisani in izrečni storilcu kaznivega dejanja. Na kratko gre za organizacijo, ki skrbi in razvija skupnostne sankcije in ukrepe, torej sankcije, kjer obsojenemu ni potrebno na prestajanje kazni v

⁴ Minimalna pravila Organizacije združenih narodov o skupnostnih sankcijah, sprejeta na Generalni skupščini decembra 1990 (Tokijska pravila).

⁵ Evropska pravila o skupnostnih sankcijah in ukrepih (*Recommendation No. R (92) 16*), sprejeta na Odboru ministrov držav članic Sveta Evrope, Priporočilo Sveta Evrope št. R (97) o osebju, ki se ukvarja z izvrševanjem kazenskih sankcij in ukrepov, Priporočilo Sveta Evrope (1999) 22 v zvezi s prezasedenostjo v zaporih in porastom zaporske populacije, Priporočila Sveta Evrope (2000) 22 o pospeševanju izvedbe evropskih pravil o skupnostnih sankcijah in ukrepih, Priporočilo Sveta Evrope (2003) 22 o pogojnem odpustu, Priporočilo Sveta Evrope (2010) o probaciji. Med aktualnimi dokumenti so tudi priporočila in sklepi konferenc ministrov za pravosodje držav članic Sveta Evrope ter priporočila in sklepi konferenc generalnih direktorjev uprav za izvrševanje kazenskih sankcij (CDAP) držav članic Sveta Evrope.

⁶ Okvirni sklep Sveta EU o uporabi načela vzajemnega priznavanja sodb in pogojnih odločb zaradi zagotavljanja nadzorstva nad spremljevalnimi ukrepi in alternativnimi sankcijami (27. november 2008, Uradni list EU 16.12.2008) – *Council Framework Decision 2008/947/JHA of 27 November 2008 on the application of the principle of mutual recognition to judgements and probation decisions with a view to the supervision of probation measures and alternative sanctions*. Države članice EU se pripravljajo na izvajanje okvirnega sklepa, pri tem pa sodelujejo nacionalne probacijske službe. Resolucija Evropskega parlamenta o pogojih izvrševanja pripora in zaporne kazni napotuje Komisijo EU, da pripravi priporočila v zvezi z večjim poseganjem po alternativnih ukrepih (15. december 2011, 2011/2897(RSP)). Tudi Stockholmski program – odprta in varna Evropa, ki je namenjen državljanom in jih varuje, napotuje na obravnavo alternativ zapornim kaznim (Uradni list C 115, 4.5.2010, str. 0001–0038).

⁷ Več: <http://www.cep-probation.org/>.

zapor. Gre za kazni in ukrepe, ki vključujejo nekatere omejitve njihove svobode z naložitvijo pogojev ali obveznosti. Kazni in ukrepe na podlagi zakona izreče sodišče. Vse države članice EU imajo na nacionalni ravni enovito organizacijo, ki skrbi in razvija to področje.

Tovrstne službe so organizirane povsod po Evropi. Vse sodijo pod okrilje ministrstev za pravosodje, organizirane pa so enako kot zaporske uprave. Ponekod delujejo skupaj v okviru enovite organizacije, poznamo pa tudi primere, ko imajo zasebne organizacije koncesijo s strani MP. Storitve plačuje država preko MP. Delujejo na podlagi posebnih zakonov o probaciji ali pa so njihove naloge opredeljene v KZ ali ZIKS.

Pojem "probacija" se pri tem uporablja za razne probacijske aktivnosti na kazenskoopravnem področju, kot so: izdelava socialnih poročil, aktivnosti v zvezi s skupnostnimi sankcijami, aktivnosti v zaporskih sistemih, nadzor, probacija kot sankcija, dejavnosti za preprečevanje kriminalne aktivnosti itd.

Aktivnosti na področju probacije in alternativnih sankcij so v evropskem prostoru osrednja tema strokovnih posvetovanj na področju izvrševanja kazenskih sankcij.

V zadnjih desetih letih se je zgodilo veliko sprememb na omenjenem področju. V srednji in vzhodni Evropi, v državah, ki nimajo tradicije v probaciji, so se razvijale skupnostne sankcije in ustanovljale nacionalne probacijske službe.

V državah zahodne Evrope z daljšo tradicijo v probaciji se je delo probacijskih služb razširilo od tradicionalne skrbi za odpuščene obsojence (after care) v vključevanje na vseh stopnjah kazensko pravnega sistema ter izvajanja skupnostnih sankcij in ukrepov.

Dolgo časa je bila vloga probacije omejena na izvajanje pomoči obsojencem, na nadzor storilcev kaznivih dejanj med pogojno obsodbo in pogojnim odpustom s prestajanja zaporne kazni. Z razvojem dela v korist skupnosti ter drugih sankcij in ukrepov so se probacijske aktivnosti večinoma prenesle iz zaporov v zunanji svet z nadzorom in izvrševanjem skupnostnih sankcij in ukrepov v različnih fazah kazenskega postopka. Vsem tem sankcijam je skupno to, da je vanje vključena družbena skupnost. Govorimo lahko o v skupnost usmerjenem kazenskem pravosodju, kjer ima skupnost pomembno vlogo pri izvrševanju kazenskih sankcij s poudarkom na reintegraciji storilcev kaznivih dejanj v družbo in z upoštevanjem potreb žrtev kaznivih dejanj.

Vse to je zahtevalo potrebo po organizaciji, ki lahko organizira, pripravi, izvaja in nadzira skupnostne sankcije in ukrepe v tesnem sodelovanju s zasebnimi, poljavnimi in javnimi organizacijami in institucijami. Vse to je vplivalo tudi na spremembo socialnega profila obstoječih služb probacije in reorganizacijo tako, da so postale pomemben partner na področju kazenskega pravosodja.

Tudi Svet Evrope je pripravljala priporočila za probacijo v Evropi. Ta priporočila so kakovostni standardi za delovanje teh služb.

Evropska unija je delovala na tem področju s pripravo in sprejetjem Okvirnega sklepa o transferju pogojnih obsodb, alternativnih sankcij in ukrepov.

Mednarodna organizacija za probacijo – CEP je podala pobudo za pripravo in izdajo primerjalne študije o probacijskih sistemih v Evropi. Izdana je bila v posebni in obsežni publikaciji z naslovom Probation in Europe (2008).

5.2.1 Organiziranost probacijskih služb

Za vse probacijske službe je značilno, da jih ustanovi država kot centralno nacionalno strukturo, ki je v pristojnosti ministrstva za pravosodje.

Lahko jih razdelimo v naslednje sklope:

- enaka vodstvena struktura kot zaporska uprava (Bolgarija, Danska, Estonija, Finska, Francija, Italija, Litva, Norveška, Španija, Švedska, Anglija),

- neodvisna probacijska služba kot oddelek ali nacionalna agencija v pristojnosti MP (Irska, Romunija, Portugalska, Hrvaška),
- druga "parapravosodna" služba: zaščita žrtev, mediacija... (Madžarska, Belgija),
- izjemi (Luksemburg kot del tožilstva, Škotska – lokalne socialne službe pravosodja – criminal justice social work),
- posebnost (Italija, kjer sta zaporska uprava in probacijske službe pod MNZ),
- ločene pristojnosti med probacijskimi in socialnimi službami v pravosodju (Nemčija, Katalonija, Švica. V Nemčiji so npr. probacijske službe organizirane tudi pri regionalnih sodiščih, ali pri socialnih službah, ministrstvo za pravosodje pa koordinira te dejavnosti),
- zasebne institucije: Avstrija, Nizozemska, toda nadzor nad izvajanjem in finančna sredstva zagotavlja ministrstvo za pravosodje.

Nacionalne strukture se delijo na regijske in lokalne službe.

Financiranje

Probacijske službe se praviloma financirajo iz sredstev ministrstva za pravosodje. Obstajata dve izjemi, in sicer v Avstriji, kjer dobijo okvirno 87 % sredstev od MP, 2,6 % sredstev dobijo od nacionalne službe za zaposlovanje, preostalo od lokalnih struktur, na Škotskem, kjer te službe financira Scottish Executive, in v Švici, kjer se financirajo preko kantonov.

Svojega proračuna nimata edino Bolgarija, kjer so te službe sestavni del sodišč, in Romunija, kjer so del zaporskega sistema. Zanimiva je Danska, kjer so nekaj sredstev prejeli od ministrstva za socialne zadeve za izvajanje programov za storilce kaznivih dejanj, pri katerih je izrazito socialno tveganje.

Položaj probacijskih uslužbencev je v večini evropskih držav enak – imajo status javnih uslužbencev. Njihove plače so tako regulirane enako kot plače drugih javnih uslužbencev z enako stopnjo izobrazbe. Nizozemska, Norveška in Irska uporabljajo enak sistem določanja plač probacijskih uslužbencev, pri čemer pa so probacijski uslužbenci dodatno plačani za delo izven rednega delovnega časa, medtem ko probacijski uslužbenci na Hrvaškem prejemajo poseben dodatek zaradi narave in zahtevnosti dela. Tako kot v Sloveniji tudi druge države uporabljajo različne stopnje zahtevnosti dela. Skupno vsem državam je, da se potrebna najmanj univerzitetna stopnja izobrazbe za probacijske uslužbence, ki neposredno delo opravljajo s storilci kaznivih dejanj.

Opravljen je bila primerjalnopravna analiza ureditve probacijske službe v petih državah članicah Evropske unije.

Avstrija

Po podatkih Mednarodnega centra za zaporske študije (International Center for Prison Studies) imajo v Avstriji na sto tisoč prebivalcev 99 zapornikov. Probacijsko službo je kot zasebno organizacijo NEUSTART (služba za probacijo, mediacijo in socialno delo) ustanovilo zvezno ministrstvo za pravosodje. Organizacija se je prvotno imenovala VBSA (organizacija za probacijo in socialno delo), pozneje pa se je preimenovala v NEUSTART, ker se je njeno področje delovanja razširilo tudi na delo z žrtvami kaznivih dejanj. Naloge in pristojnosti te službe so urejene z medsebojno pogodbo, sestavni del pogodbe je tudi katalog vseh storitev NEUSTARTA, ki jih financira zvezno ministrstvo. Glavno načelo probacijske službe je preprečevanje kriminala in njegovih posledic, kar se odraža na treh področjih aktivnosti:

- pomoč žrtvam kaznivih dejanj pri spoprijemanju s posledicami kaznivih dejanj in pridobitvi ponovnega samozaupanja,
- pomoč storilcem kaznivih dejanj, preprečitev ponovne storitve kaznivega dejanja in pomoč pri reintegraciji v družbo,
- prevencija in usmerjanje k rešitvi težav, ki so privedle do storitve kaznivega dejanja.

Probacijske aktivnosti oziroma vključevanje probacijske službe odredi javni tožilec ali sodišče. Sodišče naloži probacijske aktivnosti, kadar je storilcu izrečena pogojna obsodba ali pogojni odpust. Javni tožilec pa lahko odredi vključevanje probacijskih aktivnosti do začetka kazenskega postopka, če se osumljenec s tem strinja.

Poleg aktivnosti, ki se nanašajo na probacijo, NEUSTART opravlja še:

- mediacijo v kazenskih zadevah,
- vlogo posrednika v lokalnih zadevah,
- pomoč obsojencem po koncu prestajanja zaporne kazni, ki niso na probaciji,
- ponujanje pomoči pri nastanitvi osebam na probaciji in po koncu probacije,
- usposabljanje za delo osebam na probaciji in po koncu probacije,
- pomoč žrtvam storitve kaznivega dejanja,
- pomoč žrtvam med kazenskim postopkom.

Skupno število zaposlenih ljudi, ki delajo v okviru probacije, je 598, pomaga pa jim 780 prostovoljcev v 14 prostovoljskih organizacijah. Skupni stroški za delovanje probacijske službe na leto znašajo 35,7 mio EUR.

V zadnjem času NEUSTAT razvija projekt v smeri elektronskega spremljanja storilcev na pogojnem odpustu – sodišča se lahko za to odločijo za obdobje do šest mesecev, prizadevanja pa gredo tudi v smeri izrekanja pogojnih kazni z vključevanjem probacijskega dela. Probacijske službe pomagajo tudi pri iskanju zaposlitve, zaposlitvenem treningu, izobraževanju in poklicni kvalifikaciji storilcev, ki bodo v kratkem prestali zaporno kazen.

Irska

Na Irskem ima probacija dolgo tradicijo. Ob koncu šestdesetih let se je izvajala predvsem kot izvajanje probacijskih aktivnosti po nalogu sodišč in kot nadzor nad pogojno izpuščenimi obsojenci. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so sodišča začela z sodelovanjem s probacijskimi službami na področju izdajanja poročil pred izrekanjem kazenskih sankcij kot pomoč pri odločitvi za izrek ustrezne kazenske sankcije. Potrebe sodišč po pripravi takšnih poročil so se bliskovito povečevale – od prvotnih 150 zahtev v prvem letu izdajanja takšnih poročil leta 1979, do skoraj 7000 zahtev leta 2006. Vse to je narekovalo tudi potrebo po usklajevanju programov, ki bi ljudem na pogojnem odpustu omogočili vključevanje v družbo brez ponovitve kaznivih dejanj. Iz te potrebe je nastalo tudi prvo zatočišče za brezdomske storilce leta 1969, pozneje pa so se razvili tudi programi za storilce s težavami z alkoholom, drogami, seksualnimi motnjami, pomanjkanjem socialnih veščin in drugi. Leta 1980 se je probacijska služba organizirala po regijah in se preoblikovala v probacijsko in socialno službo.

Na Irskem imajo eno nacionalno agencijo za probacijo – Probation Service, ki je neprofitna organizacija. Financirana jo država, deluje pa pod okriljem ministrstva za pravosodje, enake možnosti in zakonodajne reforme. Njena prvotna funkcija – pomoč in podpora storilcem zaradi preprečitve ponavljanja kaznivih dejanj – se je z leti razširila tudi na pomoč in zaščito žrtvam kaznivih dejanj.

Kazenska odgovornost na Irskem se začne z 12 leti, za zelo težka kazniva dejanja že z 10 leti. Za mlade storilce (mlajše od 18 let) je ustanovljen poseben oddelek probacijske službe – Young Persons Probation.

V predkazenskem postopku obstaja za mlade storilce kaznivih dejanj in tiste, ki so kaznivo dejanje storili prvič, t. i. preusmeritveni program (diversion programme). Zelo pomembna naloga probacijske službe je priprava poročila pred sodno odločitvijo v kazenski zadevi. Takšno poročilo je sodišču v pomoč pri odločitvi o primerni vrsti sankcije, zahteva ga lahko le sodnik in nihče drug. Storilec lahko odkloni svoje sodelovanje pri pripravi takšnega poročila, zavedati pa se mora, da ima takšna odklonitev lahko za posledico izrek zaporne kazni namesto alternativne, saj sodnik nima dovolj informacij o tem, katera oblika sankcije bi bila za tega storilca primernejša. Probacijska služba je zadolžena tudi za izvrševanje skupnostnih sankcij (pogojni odpust, pogojni odpust z varstvenim nadzorstvom, odloženi pregon).

Probacijski uslužbenec mora imeti diplomo tretje stopnje ali diplomu iz socialnega dela oziroma podobne usmeritve ter najmanj eno leto delovnih izkušenj. V zadnjem času se kvalifikacije kandidatov za probacijsko delo še izboljšujejo in vedno več kandidatov je takšnih, ki imajo posebna znanja, potrebna za izvajanje probacije. Vsak novi uslužbenec mora opraviti dvotedenski tečaj, na katerem se seznanijo z vlogo probacijske službe v kazenskem sistemu.

Norveška

Probacija se je na Norveškem začela kot lokalna prostovoljska organizacija 1849, z nudenjem humanitarne pomoči izpuščenim obsojencem z namenom njihove reintegracije v družbo. Pomoč je bila prostovoljna, izpuščeni obsojenci so jo morali poiskati sami. Začetek probacije sovpada tudi z ustanavljanjem sodobnejših zaporov po vzoru Anglije. Naslednja faza v razvoju probacije je povezana z zakonodajnimi spremembami leta 1919, v katerih je bila probacija vključena v kazenski sistem. Število lokalnih probacijskih služb je v tem času narastlo od 9 leta 1916 na 99 leta 1922 in v tem času je bila tudi ustanovljena Nacionalna probacijska organizacija. V tistim času je bila naloga probacijske službe priprava poročila (pre-sentence report), nadzor nad pogojno izpuščenimi in pogojno obsojenimi, čeprav je glavna dela probacijskih služb še vedno odpadla na socialno delo z odpuščenimi obsojenci in njihovimi družinami. Razprava o bodoči vlogi probacijskih služb se je znova odprla v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, natančneje leta 1964, ko je bila na novo opredeljena vloga socialnih služb z novim zakonom, ki je priznaval vsem državljanom pravico do socialne pomoči in podpore, ne glede na razlog, zaradi katerega potrebujejo pomoč. Mnogi so takrat zato menili, da bi se lahko naloge probacijske službe razdelile med centre za socialno delo in policijo, drugi pa, da naj bi se integrirale v zaporski sistem. Z novo politično strukturo je bila sprejeta bela knjiga leta 1978 in z njo dane podlage za integracijo probacijske službe v zaporsko administracijo, ki se je ob tej priliki preimenovala v Correctional Service. Od konca 80-tih let prejšnjega stoletja so skupnostne sankcije postale samostojne sankcije.

Zaporska in probacijska uprava sta organizirani v okviru ministrstva za pravosodje in sicer kot Correctional Service. Probacijska uprava je regionalno razdeljena na 17 probacijskih uradov, ki delujejo na 40 lokacijah. V probaciji je zaposlenih 400 uslužbencev. Od probacijskih uslužbencev ima cca. 80 izobrazbo s področja socialnega dela, 12% je na vodilnih položajih, 8% administracije. Glavne naloge probacijskih uradov so: izvrševanje skupnostnih sankcij in ukrepov, izvajanje programa za storilce kaznivih dejanj, ki so vozili pod vplivom alkohola in izvajanje programa obravnave odvisnosti (vse sankcije izreka sodišče), na drugi strani pa skrbijo za nadzor nad pogojno opuščeni iz zapora in za izvajanje hišnega zapora oz. hišnega zapora z elektronskim monitoringom. Med drugim so njihove naloge vezane tudi na pripravo poročil na zahtevo sodišč, s ciljem izbire primerne sankcije. Poleg tega izvajajo tudi individualno supervizijo za storilce kaznivih dejanj, svetovalne razgovore, različne socialne treninge in mediacijo, del njihovih nalog pa se nanaša tudi na izobraževanje storilcev in vodenje edukacijskih skupin.

Probacijo izvajajo uslužbenci, ki imajo večinoma univerzitetno ali magistrsko izobrazbo s področja socialnega dela, mnogi od njih imajo dodatna znanja s področja reševanja stanovanjskih vprašanj, družinske terapije, duševnega zdravlja, zdravljenja odvisnosti, nekateri imajo tudi izobrazbo s področja kriminologije, prava, sociologije. Z uvedbo nadzora hišnega zapora z elektronskim monitoringom, so se probacijskim službami pridružili tudi uslužbenci, ki imajo ustrezna znanja področja zaporskega sistema.

Probacijska uprava je tesno vpeta v lokalno skupnost, skrbi za razvoj mreže, kjer se izvajajo skupnostne sankcije, ter se povezuje se z vladnimi in nevladnimi organizacijami, da bi se storilec čim bolj uspešno vključil v družbo. Prav tako se povezujejo z zaporskim sistemom, s katerim izvajajo različne projekte, da bi se storilec čim bolj uspešno vrnil v socialno okolje.

Škotska

Kazenskopравни sistem na Škotskem se razlikuje od tistega v Angliji, Walesu in Severni Irski. Glede na zadnje podatke ima Škotska 5,2 mio prebivalcev, od tega na sto tisoč prebivalcev 148 zapornikov.

Zametki probacijske službe segajo v leto 1907, probacijska služba pa obstaja od leta 1968, uvedel jo je Zakon o socialnem delu kot nacionalno telo, službe pa so organizirane na lokalnem nivoju. Criminal Justice social work services – socialni servisi za kazniva dejanja, ki jih je ustanovila zvezna vlada, so pristojni za opravljanje probacijske službe. Ta služba je pristojna tako za delo s polnoletnimi, kot tudi z mladoletnimi osebami, čeprav praviloma probacijska služba dela le z osebami starejšimi od 16 let.

Glavne naloge probacijske službe so:

- izdelava poročil sodiščem in tožilstvu v predkazenskem postopku (preteklost storilca, predhodna kaznovanja, njegovo vedenje, značilnosti...),

- priprava poročil za otroški oddelek – Children's Hearings (družinsko okolje, socialne razmere, zdravje, izobrazba, predhodno kaznovanje ipd.),
- zagotavljanje skupnostnih sankcij,
- nadzor nad pogojno odpuščenimi storilci kaznivih dejanj.

Ključna vloga probacijske službe je podpora kazenskopornega sistema s podporo sodiščem, podpora pri zagotavljanju splošne varnosti v družbi, skrb za spoštovanje tudi storilčevih osebnostnih pravic tako, da njihovo vedenje ne škoduje njim samim ali drugim. Leta 2011 je Škotska sprejela nov zakon – The Community Payback Order (CPO). Glavni cilj tega zakona je povračilo škode družbi, ki je bila storjena s kaznivim dejanjem in odpravljanje vzrokov, ki so storilca privedli do storitve kaznivega dejanja.

Sodiščem so na razpolago tri vrste pomoči oziroma storitev:

- Bail Information schemes – zagotavljanje informacij o priprtem osumljencu za potrebe postopka,
- Bail Accomodation service – pomoč pri iskanju primerne namestitve,
- Bail supervision – nadzor nad pogojno odpuščenimi storilci.

Probacijska služba – Criminal justice social work services – ima tudi zakonsko dolžnost, da na željo osebe, ki je prestala kazen, ponudi pomoč tej osebi in njenim družinskim članom.

CPO ima na voljo devet ukrepov, ki se jih lahko naloži storilcem kaznivih dejanj, in sicer: neplačano delo – delo v splošno korist ali druge aktivnosti, nadzor, povračilo škode, iskanje namestitev, naložitev določenega ravnanja, vključitev v določene programe, zdravljenje odvisnosti (od alkohola, drog), odpravljanje težav v duševnem zdravju.

Danska

Danska družba za socialno varstvo – Danish Welfare Society, je privatna organizacija, ustanovljena leta 1951. Nastala je z združitvijo vseh manjših družb, ki so jih v glavnem ustanovile privatne osebe z namenom vseh nadzorstvenih funkcij zunaj zapora. Leta 1973 so se vse probacijske aktivnosti prenesle pod ministrstvo za pravosodje. Danska družba za socialno varstvo – Danish Welfare Society pa še vedno obstaja kot privatna ustanova.

Probacijska služba deluje po vsej državi, razdeljena je na 14 lokalnih pisarn. Na voljo ima tudi 180 enot z namestitvami, da bi se storilec čim lažje vključil v družbo po prestani kazni ali na pogojnem odpustu, hkrati pa lahko išče tudi trajnejšo namestitev v lastni dom. Vse te namestitve omogočajo tudi bivanje otrok.

Kazenska odgovornost se na Danskem začne pri 15 letih, čeprav probacijska služba le redko sodeluje z osebami, mlajšimi od 18 let, saj se za mlajše storilce kaznivih dejanj vedno poskuša najti sankcija, ki ne vključuje zapora, ampak ukrepe, ki jih izvajajo socialne službe.

Ključne aktivnosti probacijske službe so:

- priprava predkazenskih poročil (cca 12000 letno),
- nadzor nad pogojno obsojenimi, obsojeni na delo v splošno korist ali nad ljudmi s težavami v duševnem zdravju (dnevno cca. 7500),
- nadzor in kontrola nad storilci pod elektronskim nadzorom (cca 2000 dnevno),
- nadzor nad pogojno izpuščenimi storilci (cca 1500 dnevno),
- delo s priporniki (približno 1700 dnevno),
- delo z izvajalci in organizacijami, ki izvajajo socialno vključevanje,
- aktivnosti povezane z preprečevanjem kaznivih dejanj (pogovori v mladinskih klubih, šolah, socialnih servisih in v lokalnem okolju).

Socialna služba pri probacijskih aktivnosti sodeluje s ponujanjem finančnega svetovanja storilcem in njihovim družinam, kadar socialne pomoči in druge aktivnosti ne zadoščajo. Približno 400 probacijskih uslužbencev dnevno poskrbi za 9000 oseb.

Elektronski nadzor je bil uveden leta 2005.

Ob zavedanju, da je motiviranost najboljši obet za spremembe v vedenju posameznika, probacijska služba v vseh zaporih izvaja aktivnosti za odvisniki, da se v čim zgodnejši fazi vključijo v programe

odvajanja od odvisnosti. Probacijska služba že vse od leta 2000 intenzivno sodeluje z mladimi drugih narodnosti v starosti od 15 do 20 let.

Hrvaška

Hrvaška je začela uvajati probacijsko službo leta 2004, saj so imeli v sklopu izrekanja in izvrševanja kazenskih sankcij številnimi težavami (prezasedenost zaporov, velik delež pripornikov, redko izrekanje alternativnih sankcij, počasni sodni postopki, neustrezna post penala, pomanjkanje služb, ki bi skrbele za izvrševanje in nadzor nad osebami, ki so bile pogojno obsojene z varstvenim nadzorom oz. pogojno odpuščene z varstvenim nadzorom). Letu 2004 so izvedli več evropskih projektov, katerih cilj je bil preučitev možnosti vzpostavitve probacijske službe, leta 2008 pa so sprejeli strategijo vzpostavitve omenjene službe.

Pri prvih korakih so jim pomagali kolegi iz Velike Britanije, ki so pripravili ključne dokumente za vzpostavitev službe, prav tako pa so tudi za njih oblikovali model ocene kriminogenih dejavnikov in ocene ponovitvene nevarnosti (RNR model). Prvi zakon o probaciji so sprejeli leta 2009, nov zakon so sprejeli v letu 2013, v letu 2016 je bil podan predlog novele zakona o probaciji. Po sprejemu zakona so pričeli z vzpostavljanjem probacijskih služb, pri čemer je del uslužbencev prišlo iz zaporskega sistema, del iz drugih delov javnega sektorja, del uslužbencev pa so pridobili z javnim razpisom. Sledilo je izobraževanje uslužbencev, v letu 2011 so se formirali prvi probacijski uradi, v letu 2013 je bil ustanovljen zadnji urad. Danes probacijska služba deluje na 12 lokacijah, v okviru ministrstva za pravosodje pa je ustanovljen Sektor za probacijo s centralno službo, ki je razdeljena v štiri oddelke (oddelek za probacijske zadeve, oddelek za probacijske zadeve med in po prestani kazni, oddelek za pravno pomoč ter oddelek za strateško načrtovanje, razvoj in analitiko). Zaposlenih je 91 uslužbencev, od tega 14 v centralnem uradu in 77 v probacijskih uradih.

Glavne značilnosti probacijske službe na Hrvaškem:

- probacijske aktivnosti se izvajajo samo pri storilcih kaznivih dejanj, ne pa pri storilcih prekrškov; prav tako se ne ukvarjajo z mladoletniki,
- začetki probacijske službe izhajajo iz dela v splošno korist – sprva je bila služba umeščena kot oddelek za izvrševanje alternativnih kazni, nato se je preoblikoval v sektor za probacijo v okviru MP,
- prve kadre so izbrali iz obstoječih sistemov (zaporskega in socialnega), nato so se odločili za sprejem povsem novih strokovnjakov različnih profilov (soc. delavci, soc. pedagogi, psihologi, pravniki),
- prve naloge so se nanašale na delo v splošno korist in na pogojno obsodbo z varstvenim nadzorom, nato so širili nabor nalog, ko so širili službo in urade,
- po odprtju vseh uradov so v 3 letih zabeležili, da vsako leto število zadev naraste, to število se je v tem obdobju podvojilo; uspešno rešenih zadev je 92%,
- v sklopu nalog izvajajo tudi terensko delo – na pot odhajata vedno dva uslužbenca,
- pomembno: vstop v probacijo je na prostovoljni ravni, storilec nosi vse stroške - v preteklosti so imeli podobno ureditev, kot je v Sloveniji, s spremembo zakona so to ukinili; izhajajo iz dejstva, da je nadomestna kazen ali pogojna obsodba za storilca boljša in tudi storilec mora sprejeti dejstvi, ali je pripravljen določen delež povrniti družbi,
- v sklopu svojih nalog imajo predpisano tudi pripravo poročil za sodnika, tožilca – v praksi imajo težave, ker sodni organi redko uporabijo te možnosti – probacijska služba izvaja promocijo poročil pri pristojnih organih, z namenom, da bo teh poročil več → izpostavijo pomembnost osebne stika s sodnimi organi,
- z uporabniki pripravijo individualni načrt probacijskih aktivnosti, ki se tudi podpiše s strani storilca KD in probacijskega uslužbenca → uporaba enotnih vzorcev po vseh uradih,
- v KZ je določeno, da se mora kazen do šest mesecev izvršiti v skupnosti, razen če kazen ne bi dosegla svojega namena,
- centralna služba izvaja nadzor nad delom uradov → vodijo elektronsko evidenco podatkov (vsak urad vidi svoje zadeve, centralna služba vse) → vsak obsojenec ima svojo številko zadeve, v katero se vnašajo vsi dokumenti (tudi razgovori, zapisi),
- poseben poudarek dajejo sodelovanju z vsemi pomembnimi akterji, pripravili so tudi določene protokole (npr. protokol sodelovanja s policijo), treba je vlagati v ozaveščanje akterjev, zato izvajajo številne delavnice, posvete → boljša kot je komunikacija, boljše je sodelovanje.

Estonija

Po zadnjih podatkih je v Estoniji, ki ima 1,34 mio prebivalcev, 273 zapornikov na 100.000 prebivalcev. Število zapornikov je med najvišjimi v Evropi, zato je bil glavni argument za ustanovitev probacijske službe prav iskanje novih metod za zmanjšanje števila zaprtih oseb zaradi alternativnega izvajanja sankcij.

Leta 1991 se je začela reforma kazenskega sistema in posledično so se v letu 1993 začele aktivnosti za uvedbo probacijske službe. Zakon o probaciji je bil sprejet leta 1997, že maja 1998 pa je začela delovati probacijska služba pod okriljem ministrstva za pravosodje in je del zaporskega sistema. Po vsej Estoniji je 13 okrožnih in mestnih probacijskih enot, s sedeži na okrožnih in mestnih sodiščih. Zakonodaja o probaciji se je od takrat že večkrat spremenila, vedno ob spremembah kazenske zakonodaje, ki je v stalnem razvoju. V začetni fazi delovanja so bile probacijske aktivnosti usmerjena predvsem v socialno delo in pomoči storilcem, v zadnjem času pa je njihova najpomembnejša naloga ocena kriminogenih dejavnikov s ciljem preprečevanja storitve novih kaznivih dejanj. Probacijski uslužbenci svetujejo in pomagajo sodiščem pri odločitvi o vrsti kazenske sankcije. Območne probacijske enote delujejo na treh zaporskih lokacijah (Talin, Tartu in Viru). Probacijske enote delujejo tudi s prostovoljci. Kazenska odgovornost v Estoniji se začne s 14 letom.

Naloga probacijskih služb je izvajanje skupnostnih sankcij, njene pristojnosti pa so izdelava poročil v predkazenskem postopku, izvajanje dela v splošno korist, pogojna obsodba, pogojni odpust in elektronski nadzor. Sodišče je tisto, ki določi vrsto probacijskih aktivnosti, pri čemer je ocena kriminogenih dejavnikov (RNR) temelj probacijskih aktivnosti. Ministrstvo za pravosodje si prizadeva za okrepitev dela z bivšimi zaporniki, saj je zaznan porast povratnikov in porast visoko rizičnih storilcev (odvisnikov in storilcev kaznivih dejanj z elementi spolnih deliktov). V tem delu je ključna vloga Probacijske službe. Zelo pomembno vlogo ima tudi strokovno spremljanje in analiziranje izrečenih sankcij in rehabilitacijskih programov, ki se izvajajo kot del probacije. Pristojnosti in delovanje probacijskih služb ureja zakonodaja o probaciji ter kazenska zakonodaja in zakonodaja, ki ureja kazenski postopek. Probacijske aktivnosti se ne nanašajo na delo z žrtvami kaznivih dejanj, saj je za njih pristojno Ministrstvo za socialne zadeve, čeprav se v nekaterih primerih probacijske službe vseeno srečujejo tudi z žrtvami kaznivih dejanj.

6 PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMELO SPREJTJE ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona ne uvaja novih postopkov in administrativnih bremen, z njim pa bo doseženo spoštovanje načela »vse na enem mestu«, saj bo z ustanovitvijo probacijske službe dosežena prav združitev vseh nalog – izvrševanje skupnostnih sankcij, ki jih po veljavni zakonodaji zdaj izvršujejo različni organi – od centrov za socialno delo in policije do državnega tožilstva. Predlog zakona predvideva ustanovitev Uprave Republike Slovenije za probacijo, kot organa v sestavi Ministrstva za pravosodje, ki naj bi jo sestavljale centralna enota in območne probacijske enote, število probacijskih enot pa bo določila Vlada Republike Slovenije z uredbo. Z njeno ustanovitvijo se ne predvideva ukinitve obstoječih organov, ampak le prenos določenih nalog na novo službo. Zaradi ustanovitve nove službe bodo potrebne dodatne zaposlitve – predvideva se okoli 56 zaposlitev v naslednjih štirih letih. Javne uslužbenke, ki bodo delovali v probacijski službi, bo treba dodatno izobraziti, saj je za delo s storilci potrebno posebno znanje. Finančna sredstva za prvi dve leti delovanja so zagotovljena tako iz evropskih sredstev, kot v nedavno sprejetem proračunu RS za leti 2017 in 2018.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona nima posledic na obveznosti strank do javne uprave ali pravosodnih organov.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic na okolje, prostor ali varstveni vidik.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za socialno področje.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona nima posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Po sprejemu zakona bo treba zakon predstaviti širši javnosti z namenom seznanitve o potrebnosti in smiselnosti probacije. Prav tako bo treba prednosti probacije predstaviti strokovni javnosti – sodiščem, tožilcem, nevladnim organizacijam, društvom. Spremljanje izvajanj sprejetega zakona bo zagotovljeno z vzpostavitvijo zbirke podatkov in vodenjem statistik o izvrševanju probacijskih nalog.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

Za pripravo Akcijskega načrta ustanovitve probacijske službe, ki je podlaga za pripravo predloga Zakona o probaciji, je bila ustanovljena medresorska delovna skupina.

7. Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona:

Datum objave: **23.11.2016**

V razpravo so bili vključeni:

- nevladne organizacije,
- predstavniki zainteresirane javnosti,
- predstavniki strokovne javnosti.

Mnenja, predlogi in pripombe z navedbo predlagateljev (imen in priimkov fizičnih oseb, ki niso poslovni subjekti, ne navajajte):

Upoštevani so bili:

- v celoti,
- **večinoma**,
- delno,
- niso bili upoštevani.

Bistvena mnenja, predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani, ter razlogi za neupoštevanje:

Predlog zakona je bil dne 23. novembra 2016 poslan vsem ministrstvom ter Službi Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, Uradu za narodnosti, Vrhovnemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije, Vrhovnemu sodišču Republike Slovenije, Pravni fakulteti v Ljubljani, Skupnosti centrov za socialno delo, Generalni policijski upravi, Upravi Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, Nacionalnemu forumu humanitarnih organizacij, naknadno pa tudi predstavnikoma obeh krovnih organizacij italijanske in madžarske narodne skupnosti. Iste dne je bil objavljen tudi na spletni strani Ministrstva za pravosodje. Objavljen je tudi na Državnem portalu Republike Slovenije (na e-upravi v rubriki e-demokracija). Predlog zakona je bil prav tako posredovan Informacijskemu pooblaščenca. Predlog zakona je bil dne 12. decembra 2016 predstavljen na aktivu Skupnosti centrov za socialno delo, kjer so se z ustanovitvijo probacijske službe strinjali.

Strokovno usklajevanje je potekalo od **23. novembra do 23. decembra 2016**.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstvo za infrastrukturo, Ministrstvo za okolje in prostor ter Urad za narodnosti na predlog zakona niso imeli pripomb.

Na predlog zakona so posredovali pripombe in predloge Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za finance, Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za javno upravo, Ministrstvo za obrambo, Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije, Vrhovno sodišče Republike Slovenije, Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij, Služba Vlade RS za zakonodajo ter Informacijski pooblaščenec.

V gradivu so v celoti upoštevane pripombe Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, Ministrstva za

delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za kulturo, Ministrstva za obrambo, Ministrstva za zdravje ter večina pripomb drugih pripombodajalcev.

Gradivo je usklajeno tudi z Informacijskim pooblaščencom.

V nadaljevanju so podana pojasnila le na tiste pripombe in predloge, ki niso bili upoštevani pri dopolnitvi predloga zakona.

Ministrstvo za javno upravo v zvezi z 10. členom sprašuje, ali je potrebno v primeru, kadar oseba ne podpiše osebnega načrta, takoj preklicati izrečeno sankcijo. Pojasnjujemo, da svetovalec vedno skupaj z osebo pripravi osebni načrt, ki pomeni individualiziran način izvrševanja sankcije ter je tako čim bolj prilagojen potrebam osebe, njeni osebnosti in namenu sankcije. Če kljub velikemu prizadevanju svetovalca oseba ne podpiše načrta, kar pomeni, da izvrševanje skupnostne sankcije ni mogoče, bo svetovalec o tem obvestil organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge (sodišče, državno tožilstvo, komisija za pogojni odpust...), in ta lahko izrečeno sankcijo prekliče. Temelj probacije je prostovoljsko soglasje osebe, da ji je izrečena skupnostna sankcija, in za posameznika pomeni precej manjši poseg v svobodo, kot je to pri izreku zaporne kazni. Deprivacijske posledice so tako precej manjše, kot bi bile ob izrečenih zaporni kazni. Oseba je že v uvodu seznanjena s posledicami neizvrševanja sankcije, prizadevati si mora, da se ji skupnostna sankcija ne nadomesti z zaporno. Učinkovitost sankcije pa se, poleg strokovnega pristopa in motivacijskega razgovora z osebo, dosega z dejanskim ukrepanjem v primerih iz 10. člena.

Predloga, da med osebne stike štejemo tudi elektronske stike, nismo upoštevali, saj so z vidika psihosocialne obravnave osebe osebni stiki nujno potrebni in jih elektronsko dopisovanje ne more nadomestiti. Kljub temu pa bo omogočeno tudi elektronsko komuniciranje med svetovalcem in osebo, vendar bodo način, namen in obseg teh stikov natančno opredeljen v osebne načrtu.

Nadalje k pripombi k 18. členu, da se občinam nalagajo nove obveznosti z izvajanjem zakona in da je zato treba oceniti stroške občin ter administrativne obremenitve, pojasnjujemo, da zakon ne nalaga nobenih novih obveznosti, ki jih bodo občine imele zaradi sprejetja Zakona o probaciji. Že veljavni Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 40/09, 9/11 – ZP-1G, 96/12 – ZPIZ-2, 109/12 in 54/15) v četrtem odstavku 13. člena določa, da so samoupravne lokalne skupnosti dolžne zagotavljati delo v splošno korist v okviru nalog iz svoje pristojnosti in zagotavljati izvajalske organizacije za njegovo izvrševanje. S sprejetjem Zakona o probaciji se bodo naloge, vezane na izvrševanje dela v splošno korist (razen za mladoletnike), ki jih zdaj opravljajo centri za socialno delo, prenesle na Upravo za probacijo, ki bo v celoti skrbela za mrežo izvajalcev sankcij v primeru izvrševanja dela v splošno korist. Tudi kadar bo sodišče mladoletniku izreklo delo v splošno korist, bo center za socialno delo lahko koristil mrežo izvajalcev dela v splošno korist, ki jo bo imela Uprava RS za probacijo (v nadaljnjem besedilu: Uprava oziroma Uprava za probacijo), zato se administrativne obremenitve občin s tem predlogom zakona ne bodo v ničemer povečale.

Na predlog, da se zaradi konsistentnosti zakonskega besedila dopolni določba, ki nalaga poročanje Uprave o svojem delu pristojnemu ministrstvu z vsebino poročila, pojasnjujemo, da predlog zakona v 26. členu določa, da je probacijska služba, ki je organizirana kot Uprava za probacijo, pristojna za izvrševanje nalog na področju skupnostnih sankcij in ukrepov ter bo o tem poročala ministrstvu. Podrobnejšo vsebino poročanja po bo uredil pravilnik iz 7. člena zakona.

Ministrstvo za finance opozarja ministrstvo, pristojno za probacijo, da bo treba zagotoviti zadostne pravice porabe za nove zakonske obveznosti, česar se ministrstvo zaveda in bo pri pripravi proračuna upoštevalo.

V Akcijskem načrtu ustanovitve probacijske službe je navedena pravilna vrednost dodeljenih sredstev EU, in sicer v vrednosti 2.042.000 EUR. Navedena sredstva so bila za potrebe potrjevanja projekta razdeljena po letih, in sicer od leta 2016 do vključno leta 2019. Leta 2016 se predvidena sredstva (tj. 10.000 EUR) niso porabila, saj določenih dejavnosti ni bilo mogoče pravočasno opraviti. V preverjanju predloga zakona smo ugotovili, da je v gradivu napačno navedeno, da je za leto 2018 predvidenih 780.000 namesto 782.000 EUR. Glede na zgoraj pojasnjeno prihaja do razlike v vrednosti 12.000 EUR (10.000 + 2.000 EUR).

Ministrstvo za notranje zadeve predlaga, da se ob izreku pogojne obsodbe z varstvenim nadzorstvom, pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom ali hišnega zapora o tem obvesti tudi krajevno pristojna policijska postaja, kar bi z varnostnega vidika prispevalo k boljšemu izvajanju varstvenega nadzorstva. V zvezi s tem pojasnjujemo, da bo v teh primerih že sama Uprava za probacijo izvajala nadzor nad osebami, saj je to ena izmed njenih temeljnih nalog (pomoč, varstvo in nadzorstvo nad osebami, vključenimi v probacijo), strinjamo pa se, da bi bilo takšno obvestilo Policiji smiselno v vseh primerih (tudi pri pogojnem odpustu brez varstvenega nadzorstva), kar pa bi bilo treba urediti v drugem zakonu.

Glede predloga o smiselnosti uvedbe elektronskega nadzora pojasnjujemo, da ureditev tovrstnega inštituta zahteva obsežno zakonsko regulativo, saj bi se implementacija sistema elektronskega nadzora nanašala tudi na druge dejavnosti, ki jih izvajajo drugi pristojni nadzorstveni organi, zato je treba omenjeni inštitut urejati s posebnim zakonom.

Predlogu, da bi bila ena od probacijskih nalog tudi nadzor nad izvrševanjem hišnega pripora, ne moremo slediti, saj pripor nima narave skupnostne sankcije, kot je to opredeljeno v uvodnih določbah predloga tega zakona. Probacija pomeni izvrševanje sankcij, ki se izvajajo v skupnosti in so usmerjene v pomoč, varstvo in nadzorstvo oseb z namenom zmanjšanja nevarnosti za ponovitev kaznivega dejanja in uspešnega vključevanja v družbo. Zato bi bilo samo nadzorstvo Uprave za probacijo brez drugih potrebnih resocializacijskih elementov v nasprotju z bistvom in poslanstvom probacije.

Pojem skupnostne sankcije je opredeljen v temeljnih določbah, kjer je določeno, da se skupnostne sankcije izvršujejo v skupnosti in omogočajo osebam, da ostajajo v skupnosti, vključujejo pa določene omejitve osebne svobode ob hkratni naložitvi določenih pogojev in obveznosti. Ob tem pojasnjujemo, da preambula k Ustavi Republike Slovenije v uvodu izhaja iz temeljnih človekovih pravic, kar je bila ena izmed pripomb k 4. členu predloga zakona.

Na pripombo k 8. členu predloga zakona, ki se nanaša na rok, v katerem mora organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, pravni akt posredovati pristojni probacijski enoti, pojasnjujemo, da se s terminom »takoj« želi poudariti nujnost takojšnjega ukrepanja, ker pa to vedno ni mogoče, se določi tudi skrajni rok, v katerem mora organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, ukrepati.

Na pripombo k 10. členu, da ni določeno, kdo in kako seznaniti osebo s potrjenim osebnim načrtom, pojasnjujemo, da mora vodja probacijske enote osebni načrt potrditi v 30 dneh od prve zglasitve oseba v probacijski enoti, oseba pa mora v skladu z istim členom osebni načrt sprejeti s svojim podpisom, kar pomeni, da je z njim seznanjen.

Pripomba k 12. členu se nanaša na spremembo navodil, v tem primeru je mišljeno navodilo, ki ga ob izrečenem varstvenem nadzorstvu lahko določi bodisi sodišče bodisi komisija za pogojni odpust v skladu s 65. členom Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15 in 38/16).

Na pripombo k 18. členu, da ni jasno, kdo vodi seznam izvajalskih organizacij, pojasnjujemo, da so samoupravne lokalne skupnosti dolžne zagotavljati izvajalce teh del v okviru nalog iz svoje pristojnosti in seznam najmanj enkrat na leto posredovati Upravi in pristojni probacijski enoti, Uprava pa vodi skupen seznam vseh izvajalskih organizacij za celotno državo.

Na pripombo k 27. členu, zakaj se podatki o identiteti storilca vodijo po obeh številkah, to je po enotni matični številki občana in po davčni številki, pojasnjujemo, da zato, ker nekateri upravljavci ne vodijo evidenc po enotni matični številki občana, ampak po davčni številki.

Ministrstvo za zdravje in **Ministrstvo za kulturo** sta imela podobno vprašanje glede 46. člena, in sicer kaj je mišljeno kot program, v katerega se lahko storilec vključi. Gre lahko za katerikoli program, ki ga ob svoji redni dejavnosti izvaja javni zavod (javna služba) ali pa nevladna organizacija in je po svoji vsebini in namenu primeren za storilce z izrečenimi skupnostnimi sankcijami. Najpogosteje so to programi s področja odvisnosti, duševnega zdravja, pomoči pri pridobivanju socialnih veščin, zaposlovanja, finančnega opismenjevanja, socialne aktivacije, učenja slovenskega jezika (za tujce), zdravja (skrb za zdravo prehrano, telesno dejavnost...) ipd. Uprava za probacijo bo tesno sodelovala z izvajalci posameznih programov (izvajalci sankcij), skrbela za izmenjavo informacij in se tako tudi sprotno seznanjala z novimi programi ali sama dajala pobude za

vzpostavitev potrebnih programov.

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij želi jasnejšo in natančnejšo opredelitev poslanstva in nalog, povezanih z izvajanjem probacije v razmerju do izvrševanja kazenskih sankcij v okviru zaporskega sistema. Na to vprašanje podajamo pojasnilo pri pripombi k 22. členu predloga zakona.

Glede pripombe k 4. členu, da je storilcu izrečena določena sankcija z nalogami kot obveznost in torej ni smiselna določba o prostovoljskem soglasju, pojasnjujemo, da gre za alternativne kazenske sankcije, s katerimi mora storilec soglašati, sicer njihovo izvrševanje ne doseže namena. Njegovo strinjanje glede izrečene sankcije se navadno preveri že pred samim izrekom na sodišču, v nadaljevanju pa svoje strinjanje potrdi s podpisom osebnega načrta.

O 7. členu – glede predloga o razmisleku, da bi probacijska služba izvajala pomoč, spremljanje in nadzor v primerih predčasnega odpusta – menimo, da se to lahko izvaja v obliki pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom in da ni treba ustanavljati novega instituta oziroma naloge, ker ni večje razlike med pogojnim odpustom z varstvenim nadzorstvom in predčasnim odpustom z varstvenim nadzorstvom. Strinjamo pa se, da se v skladu s potrebami, ki se bodo pokazale, v probacijski službi razvijajo nove dejavnosti in naloge ali spremenijo trenutne.

Pripomba k 12. členu se nanaša na smiselnost konkretizacije kršitev naloženih obveznosti – v zvezi s tem pojasnjujemo, da bodo vse obveznosti, ki so storilcu naložene, natančneje opredeljene v osebne načrtu, kar pomeni, da bo neizpolnjevanje naloženih obveznosti pomenila njihovo kršitev.

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij se pri 21. členu sprašuje, zakaj se ne bi v primeru hišnega zapor storilec zglasil kar na probacijski enoti, ne v zavodu za prestajanje kazni zapor. Probacijska enota opravila postopek identifikacije in tudi vodila evidenco v zvezi s prestajanjem kazni. V primeru hišnega zapor gre za zaporno kazen, ki se glede na nevarnost obsojenca, možnost ponovitve dejanja ter osebne, družinske in poklicne razmere obsojenca med izvrševanjem kazni lahko prestaja v domačem okolju, vseeno pa gre še vedno za zaporno kazen, ki se v primeru kršitve pravil, dogovorjenih za hišni zapor, izvrši v zavodu. Zato naj se postopek prve identifikacije in evidentiranja opravi v zavodu, ki po koncu tega postopka storilca napoti na probacijsko enoto. Z razvojem probacije in njenega delovanja, pa si bodo na Upravi za probacijo prizadevali, da ta postopek speljejo sami.

Pripomba k 22. členu predloga zakona se nanaša na konkretizacijo sodelovanja med zavodom za prestajanje kazni zapor in Upravo za probacijo ter določitev posameznih vlog pri predlogu pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom. V zvezi s tem je treba pojasniti, da bo zavod, tako kot do zdaj, obsojencu med prestajanjem kazni zapor ponudil pomoč pri vodenju in načrtovanju socialnega vključevanja po odpustu ter pri tem sodeloval s pristojnim centrom za socialno delo. Predlog zakona pa kot eno od probacijskih nalog opredeljuje sodelovanje Uprave za probacijo – probacijske enote z zavodom za prestajanje kazni zapor. To sodelovanje bo vzpostavljeno, če bo zavod za prestajanje kazni zapor menil, da oseba za uspešnejše vključevanje pri pogojnem odpustu iz zavoda potrebuje varstveno nadzorstvo, zato bo že med prestajanjem kazni pozval Upravo za probacijo – probacijsko enoto k sodelovanju. S tem se bo svetovalec, ki ga bo vodja probacijske enote v treh dneh od prejema poziva k sodelovanju z zavodom določil za to osebo, še pred odpustom iz zavoda seznanil z obsojencem – osebo, z njegovimi potrebami, željami, pričakovanji. Po odpustu iz zavoda in prejemu odločbe komisije za pogojni odpust o tem, da je ta oseba postavljena pod varstveno nadzorstvo, bo probacijska enota oziroma konkretneje svetovalec, pozval osebo na probacijsko enoto, da skupaj z njo in ob pomoči osebne načrta, ki je bil za osebo izdelan v zavodu za prestajanje kazni zapor med prestajanjem kazni, pripravita osebni načrt izvrševanja varstvenega nadzorstva. Če je bilo osebi ob izrečenem varstvenem nadzorstvu izrečeno tudi določeno navodilo v skladu s Kazenskim zakonikom, bo probacijska enota glede na potrebe osebe, predhodne postopke in druge okoliščine izbrala izvajalca sankcije.

Skupnost centrov za socialno delo v temeljnih določbah pogreša opredelitev splošnih pojmov, npr. skupnostne sankcije, pristojni organ, s čimer se ne moremo strinjati in pojasnjujemo, da so skupnostne sankcije že opredeljene v 2. členu predloga zakona, izraz pristojni organ v 9. členu predloga, ki je zdaj nadomeščen z izrazom »organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge«, pa je pojasnjen v 6. členu predloga tega zakona. Drugi pojmi pa so pojasnjeni v členih, ki se na te pojme nanašajo.

Poleg tega skupnost v uvodu ugotavlja, da bosta po novem dva organa izvajala skupnostne sankcije, ne tako kot do zdaj, ko je bilo to v pristojnosti centrov za socialno delo. Pojasnujemo, da se bo z ustanovitvijo Uprave za probacijo vzpostavila enovita obravnava odraslih storilcev kaznivih dejanj z izrečenimi skupnostnimi sankcijami ter obravnava odraslih storilcev prekrškov, v pristojnosti centrov za socialno delo pa ostaja samo obravnava mladoletnikov. Menimo, da je za mladoletne storilce kaznivih dejanj potrebno posebno družbeno varstvo, in da so za to primerni centri za socialno delo, ki so ob obravnavi mladoletnikov pozorni na mladoletnikove potrebe, na starševsko odgovornost, družinske razmere in morebitne druge socialnovarstvene storitve ali ukrepe. Pojasnujemo tudi, da bo Uprava za probacijo vodila seznam izvajalcev sankcij za delo v splošno korist za območje celotne države, tudi za centre za socialno delo, ki bodo seznam potrebovali zaradi napotitev mladoletnikov na delo v splošno korist.

Pripomba k 9. členu, da morajo biti institucije (torej tudi probacijske enote) v lokalnem okolju in storilcem krajevno blizu, pojasnujemo, da bo predvidoma ustanovljenih pet probacijskih enot, na večjih območjih pa se bo delo probacijskih enot organiziralo tako, da se bo dosegla lažja dostopnost svetovalcev na terenu.

V pripombi k 10. členu skupnost navaja, da ni jasno kako se v praksi pripravi osebni načrt, kdo bo vanj vključen, kdo bo opredelil potrebne nosilce nalog in ali je za to potrebno sodelovanje drugih institucij. Pojasnujemo, da predlog zakona določa, da osebni načrt pripravi svetovalec skupaj z osebo, da ga mora oseba podpisati, vodja probacijske enote pa potrditi. V osebni načrtu se opredelijo tudi nosilci posameznih nalog, kar pomeni, da bodo navedeni vsi izvajalci oziroma službe, ki bodo pri izvajanju sankcije sodelovale. Opredeljeni bodo tudi posamezni roki, način stikov, način poročanja idr. Menimo, da 30-dnevni rok za potrditev osebnega načrta ni predolg, saj gre za skrajni rok (torej najpozneje v 30 dneh, lahko pa se ga potrdi že prej), v tem času – torej od zglasitve osebe na probacijski enoti do potrditve osebnega načrta – pa je treba pridobiti tudi informacije ali poročila drugih služb (izvajalcev), ki vplivajo na vsebino osebnega načrta.

V pripombi k 36. členu skupnost ugotavlja, da centralno za vso državo mreže izvajalcev sankcij ni mogoče vzpostaviti. V zvezi s tem pojasnujemo, da je ena od pomembnejših nalog Uprave za probacijo vzpostavitev in razvoj programov in mreže izvajalcev sankcij, pri čemer to pomeni delo in sodelovanje s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in lokalnimi organizacijami. Vzpostavitev in razvoj mreže izvajalcev zahteva prisotnost na terenu ter aktivno sodelovanje probacijskih enot v lokalnem okolju, zato menimo, da lahko z ustrezno organiziranostjo te naloge izvršuje Uprava, ki bo imela posebej za ta namen zaposlene koordinatorje na vseh enotah. Izvajalske organizacije bodo na delo v splošno korist sprejemale osebe, napotene po Zakonu o probaciji in Zakonu o prekrških ter mladoletnike. Predvidevamo, da bomo medsebojno sodelovanje, po potrebi, uredili s protokoli.

Vrhovno državno tožilstvo je posredovalo nekaj splošnih pripomb na predlog zakona ter pripombe Okrožnega državnega tožilstva v Ljubljani in Mariboru.

Glede splošne pripombe na napovedane spremembe Kazenskega zakonika v delu, ki se nanaša na izrekanje kazni z izvršitvijo dela v splošno korist, pojasnujemo, da predlog Zakona o probaciji v tem delu ničesar ne spreminja, pri naslednjih spremembah Kazenskega zakonika pa bo takšen predlog dan v razmislek in strokovno presojo vsem pristojnim organom.

V zvezi s pripombo, ki se nanaša na izvrševanje hišnega zapor, bi želeli pojasniti, da se v konceptu in osnovi inštitut hišnega zapor ne spreminja, nadzorstvo nad njegovim izvrševanjem se ohranja, le da ga ne bo več izvrševala policija, ampak Uprava za probacijo. Ta bo osebam v hišnem zaporu zagotavljala tudi potrebno pomoč in varstvo, s čimer se zasleduje socialno rehabilitacijski namen izvrševanja skupnostnih sankcij.

Državno tožilstvo meni, da bodo zaradi sprejetja Zakona o probaciji administrativne posledice z vidika poslovanja pravosodnih organov. Menimo, da predlog zakona nima dodatnih administrativnih posledic na delovanje pravosodnih organov, saj bo le v manjšem delu (v delu probacijskih nalog) komuniciranje teh organov s centri za socialno delo preneslo na probacijske enote, predlog zakona pa ne nalaga dodatnih oziroma novih obveznosti tem organom. Glede pripombe o posledicah za socialno področje pojasnujemo, da bodo zaradi večje specializiranosti, večje strokovnosti in kakovosti dela posledice pozitivne.

Državno tožilstvo sprašuje, ali so predlagane določbe, ki se nanašajo na preklic izrečene sankcije, v

skladu z določbami Kazenskega zakonika, Zakona o kazenskem postopku in Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij ter ali so v prehodnih določbah predlagane začasne rešitve oziroma ali bodo normirane hkrati z uveljavitvijo predloga Zakona o probaciji. Določbe predloga zakona o probaciji v delu, ki se nanaša na preklic izrečene sankcije, v ničemer ne posegajo v navedeno zakonodajo (drugi odstavek 89. člena KZ-1 in četrti odstavek 146. člena ZIKS-1), zato posegi v tem delu v zakonodajo niso potrebni. Predlog tega zakona predvideva relativno dolgo obdobje med začetkom veljavnosti in začetkom uporabe zakona, saj je potrebno pred njegovo uporabo izvesti številne organizacijske, kadrovske in strokovne postopke. V tem času se bodo ustrezno spremenili tudi predpisi, na katere kakorkoli vpliva sprejetje tega zakona (ZKP, KZ-1, ZIKS-1...).

Na splošno pripombo o tem, da je treba poenotiti poimenovanje (državni tožilec, tožilstvo, državno tožilstvo), pojasnujemo, da smo pri uporabi izrazov sledili poimenovanju, ki ga uporabljajo zakoni, ki vsebinsko opredeljujejo določeno sankcijo (npr. 161.a in 162. člen – državni tožilec), sicer pa se je uporabilo splošno poimenovanje – državno tožilstvo (npr. pri pripravi poročil).

Okrožno državno tožilstvo v Mariboru se ne strinja z naslovom zakona, saj meni, da bi moral imeti naslov besede slovenskega jezika oziroma bi moral naslov jasno opredeliti vsebino in namen zakona. Glede na pripombo o neustreznem naslovu zakona, češ da ni slovenskega izvora in naslovnikom zato ne more biti znana njegova vsebina, pojasnujemo, da smo se za takšen naslov odločili navkljub tujemu izvoru besede ter vkljub neuveljavljenosti in nepoznavanju pojma v slovenskem prostoru. Ministrstvo za pravosodje je med drugim vprašalo tudi strokovne institucije, da bi ugotovili, ali obstaja primernejši izraz, vendar do zdaj še ni bilo predloga, ki bi ustrezno nadomestil termin probacija. Kolikor vemo, večina držav uporablja izraz, ki temelji na korenu besede probacija. Probacijska dejavnost in izraz probacija sta v tujini uveljavljena že vrsto let, prav tako pa so ta izraz uveljavile tudi države, ki so šele v zadnjih letih začele razvijati probacijsko službo, na primer Hrvaška, Srbija in Makedonija. Z uveljavitvijo zakona, učinkovitim izvajanjem probacijskih nalog in ustrezno promoviranostjo se bo izraz probacija uveljavil in udomačil tudi v slovenskem prostoru, hkrati pa bomo ohranili tudi prepoznavnost dejavnosti in sistemsko primerljivost s tujino.

Državno tožilstvo meni, da uvedba probacije še pred uvedbo kazenskega postopka ni potrebna in vnaša v pravni prostor nepremišljene posege, ki bi lahko po nepotrebnem obremenili ali celo otežili delo tožilstva kot organa pregona storilcev kaznivih dejanj. Pojasnujemo, da predlog zakona ne uvaja nikakršnih novih obveznosti za tožilstvo, ampak Uprava za probacijo prevzema le določene naloge, ki jih po trenutno veljavni zakonodaji izvajajo centri za socialno delo (nadzor nad izpolnjevanjem obveznosti storilca v skladu z odločitvijo državnega tožilca pri sporazumu o opravljanju dela v splošno korist v postopku poravnavanja in priprave izvedbe odprave ali poravnave škode oziroma oprave dela v splošno korist v postopku odloga ter priprava poročila o opravljenih nalogah), neobvezno pa na prošnjo državnega tožilstva uvaja možnost priprave poročila o dejavnih tveganja za odločitev o odstopu ovadbe ali obtožnega predloga v postopek poravnavanja ali za pripravo sporazuma in za pripravo poročila državnemu tožilcu o storilcu za odločitev o uvedbi pregona ali za pripravo navodil ter določitev nalog v primeru odložitve kazenskega pregona kot neobveznega pripomočka.

V pripombi k 9. in 10. členu predloga zakona državno tožilstvo poudarja, da so tožilci pri odloženem pregonu vezani na 11. člen Splošnih navodil, ki določajo delo v splošno korist za polnoletne osebe, in bi se lahko zgodilo, da bi se storilcu (osumljencu) rok za opravo dela iztekel, še preden bi ga začel izvrševati. Splošna navodila bo treba prilagoditi vsakokratni spremembi zakonodaje tako, da se jih lahko izvaja v skladu z zakonom.

Pri 17. členu tožilstvo predlaga, naj proučimo, ali lahko nastopi položaj, da bi tožilstvo lahko odredilo varstveno nadzorstvo. Menimo, da bi bilo idejo smiselno proučiti in morebiti v tem delu ustrezno dopolniti Zakon o kazenskem postopku.

V pripombi k 18. členu predloga zakona državno tožilstvo opozarja na nejasnost opredeljenih finančnih obremenitev ob plačilu stroškov zavarovanja za primer invalidnosti in smrti, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, zdravstvenega pregleda in usposabljanja za varno opravljanje dela. V zvezi s tem pojasnujemo, da tudi veljavna določba 13. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij določa, da se ti stroški krijejo iz proračuna, kar pomeni, da trenutno te stroške krije Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, z ustanovitvijo Uprave za probacijo pa bo te stroške, ki se nanašajo na izvrševanje dela v splošno korist, krila Uprava za probacijo, razen stroškov, ki se nanašajo na izvrševanje dela v splošno korist za mladoletnike, ki jih

bo še vedno krilo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Državno tožilstvo in Vrhovno sodišče sta v pripombah k 9., 10. in 12. členu opozorila na po eni strani predolge, po drugi pa na prekratke roke, ki nalagajo ukrepanje posameznim organom. Pripombe smo upoštevali in v primeru prvega odstavka 9. člena rok za poziv storilcu na zglasitev v probacijski enoti iz petnajstih dni skrajšali na osem delovnih dni, rok za imenovanje svetovalca za posameznega storilca pa je iz petih dni skrajšan na tri dni. Prav tako je rok, v katerem mora organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, kadar dobi od probacijske enote obvestilo o tem, da se storilec na poziv na zglasitev v probacijski enoti zaradi začetka izvajanja probacijske naloge ni odzval niti ni opravičil izostanka ali mu poziva ni bilo mogoče vročiti, podaljšan s treh na osem delovnih dni. Enako dolg rok je tudi v 12. členu predloga zakona, v katerem mora organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, odločiti o predlogu vodje probacijske službe. Odločitev za postavitev osemdnevnega roka izhaja iz podobne položaja, ki jo ureja deveti odstavek 12. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij, ki določa sodišču, da odloči o predlogu direktorja zavoda, da se preostanek kazni zapor ob koncu tedna izvrši v zavodu.

8 Navedba, kateri predstavniki predlagatelja bodo sodelovali pri delu državnega zbora in delovnih teles:

- mag. Goran KLEMENČIČ, minister;
- g. Darko STARE, državni sekretar;
- mag. Danijela MRHAR PRELIČ, sekretarka;
- ga. Barbara STARIČ STRAJNAR, sekretarka;
- mag. Simona SVETIN JAKOPIČ, podsekretarka.

II. BESEDILO ČLENOV

I. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen (temeljna določba)

(1) Ta zakon ureja namen, opredelitev in vsebino probacije, način izvajanja probacije, organe pristojne za njeno izvajanje ter njihove naloge.

(2) Za osumljenca ali osumljenko, obdolženca ali obdolženko, storilca ali storilko, obsojenca ali obsojenko, ki so vključeni v probacijo, se za potrebe tega zakona uporablja enoten izraz oseba, vključena v probacijo (v nadaljnjem besedilu: oseba).

2. člen (namen, opredelitev in vsebina probacije)

(1) Probacija pomeni izvrševanje tistih zakonsko predpisanih kazni, opozorilnih sankcij, sankcij za prekrške, odločitev državnega tožilca in odločitev komisije za pogojni odpust (v nadaljnjem besedilu: sankcije), ki jih določa ta zakon. Izvajajo se v skupnosti in so usmerjene v pomoč, varstvo in nadzorstvo oseb z namenom zmanjšanja ponovitve kaznivega dejanja in uspešnega vključevanja v družbo.

(2) Skupnostne sankcije so sankcije, ki omogočajo osebam, da ostajajo v skupnosti, vključujejo pa določene omejitve osebne svobode ob hkratni naložitvi določenih pogojev ali obveznosti.

(3) Uprava Republike Slovenije za probacijo (v nadaljnjem besedilu: Uprava) s strokovno obravnavo osebam nudi pomoč pri identifikaciji vzrokov, ki so vplivali na storitev kaznivega dejanja ali prekrška in pri njihovem odpravljanju, pomoč pri razreševanju osebnih stisk in težav, pomoč pri urejanju življenjskih okoliščin in vzpostavljanju sprejemljivih oblik vedenja. Strokovna obravnava lahko vključuje tudi spremljanje vedenja oseb v različnih življenjskih okoljih z namenom prepoznavanja in odpravljanja tistih oblik vedenja, ki ovirajo uspešno vključevanje v družbo.

(4) Republika Slovenija zagotavlja pogoje za izvrševanje skupnostnih sankcij, za delovanje Uprave in za izvajanje programov, v katere se vključujejo osebe v skladu z njihovimi potrebami in izrečeno sankcijo.

3. člen (temeljna načela)

Probacija se izvaja ob upoštevanju:

- zakonitosti (pri izvajanju sankcij se osebam lahko naložijo le tiste obveznosti ali omejitve, ki so izrečene z odločbo ali drugim aktom, ki je podlaga za njihovo izvajanje in kar v vsakem primeru zahteva teža dejanja ali ocenjeno tveganje ponovitve kaznivega dejanja),
- prostovoljskega soglasja in sodelovanja osebe pri sankcijah, ki se na nanjo nanašajo,
- spoštovanja človekovih pravic osebe,
- spoštovanja človekovih pravic žrtev kaznivih dejanj,
- nediskriminacije glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, invalidnost, spolno usmerjenost, politično ali drugo prepričanje, narodnost ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, premoženje, rojstvo ali kakšno drugo okoliščino,
- sodelovanja z drugimi javnimi ali zasebnimi organizacijami ali skupnostmi,
- dostopnosti, nepristranskosti in učinkovitosti pritožbenih postopkov,
- rednega spremljanja in nadzorstva nad delom Uprave.

II. PRAVICE IN OBVEZNOSTI OSEB

4. člen (pravice osebe)

- (1) Osebi je zagotovljeno varstvo osebnosti in tajnost osebnih podatkov.
- (2) Oseba ima pravico zahtevati in pridobiti informacije v zvezi z izvrševanjem sankcij, ki so mu naložene in jih izvršuje Uprava, ter v zvezi z razpoložljivimi oblikami pomoči.
- (3) Oseba se lahko vključuje tudi v druge programe in aktivnosti, ki jih organizira Uprava.
- (4) Oseba, ki meni, da so ji bile med izvajanjem probacijskih nalog kršene temeljne človekove pravice, lahko zahteva sodno varstvo. Zahtevo za sodno varstvo oseba vloži na okrožno sodišče, na območju katerega deluje probacijska enota. V zvezi s postopkom za sodno varstvo se smiselno uporabljajo določbe o sodnem varstvu obsojencev po zakonu, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij.
- (5) Če gre za druge kršitve pravic ali za druge nepravilnosti, za katere ni zagotovljeno sodno varstvo, ima oseba pravico pritožiti se pri direktorju Uprave (v nadaljnjem besedilu: direktor). Če oseba ne dobi odgovora v 30 dneh od vložitve pritožbe ali če se ne strinja z odločitvijo direktorja, ima pravico vložiti pritožbo na pristojno ministrstvo. V primeru ugotovljenih kršitev in nepravilnosti naloži ministrstvo, pristojno za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: pristojno ministrstvo) Upravi njihovo odpravo.

5. člen (obveznosti osebe)

Oseba je dolžna:

- izpolnjevati vse obveznosti in navodila, ki mu jih je naložilo sodišče, tožilec ali organ, pristojen za pogojni odpust,
- izpolnjevati vse obveznosti in navodila, določene v osebni načrtu,
- programe probacije uporabljati skladno z njihovim namenom,
- nemudoma sporočiti spremembo naslova – kraja stalnega ali začasnega bivališča in druge podatke, pomembne za izvajanje probacije,
- navajati resnične podatke.

III. IZVAJANJE PROBACIJE

III.1. SPLOŠNO

6. člen (podlaga za izvajanje probacije)

Probacijske enote izvajajo probacijske naloge na podlagi zahteve sodišča za pripravo poročila, pravnomočne in izvršljive odločbe sodišča, zahteve državnega tožilstva za pripravo poročila, sklepa državnega tožilca o odložitvi kazenskega pregona ali sporazuma, sklenjenega v postopku poravnavanja, na zahtevo zavoda, ki izvršuje kazen zapora, ali komisije za pogojni odpust (v nadaljnjem besedilu organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge) ali če ta ali drug zakon tako določa.

7. člen (naloge probacijskih enot)

(1) Probacijske enote izvajajo naslednje probacijske naloge:

1. Priprava poročila državnemu tožilcu za odločitev o odstopu ovadbe ali obtožnega predloga v postopek poravnavanja in pripravo sporazuma.
2. Priprava poročila državnemu tožilcu o storilcu za odločitev o uvedbi pregona ali za pripravo

- navodil ter določitev nalog v primeru odložitve kazenskega pregona.
3. Priprava in vodenje naloge odprava ali poravnave škode pri odloženem kazenskem pregonu.
 4. priprava poročila za sodišče zaradi odločitve o izbiri kazenske sankcije in varstvenega nadzorstva.
 5. Izvrševanje varstvenega nadzorstva pri pogojni obsodbi z varstvenim nadzorstvom.
 6. Izvrševanje varstvenega nadzorstva pri pogojnem odpustu z varstvenim nadzorstvom.
 7. Izvrševanje hišnega zavora.
 8. Organizacija, vodenje in nadzor izvrševanja dela v splošno korist.
 9. Sodelovanje z zavodom za prestajanje kazni zavora pri načrtovanju pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom.

(2) Podrobnejšo vsebino in način izvrševanja probacijskih nalog, nadzorstvo nad izvajanjem določb tega zakona, poročanje in vodenje dokumentacije predpiše ministrica ali minister, pristojen za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: pristojni minister), s pravilnikom.

8. člen
(obveznost organa, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge)

Organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge pravno močno sodbo, sklep ali sporazum o pogojni obsodbi z varstvenim nadzorstvom, pogojnem odpustu z varstvenim nadzorstvom, o opravljanju dela v splošno korist, o hišnem zaporu ali izpolnitvi določenih nalog sklep o odloženem pregonu ali sporazum o poravnavanju (v nadaljnjem besedilu: pravni akt) posreduje pristojni probacijski enoti takoj, najpozneje pa v osmih dneh od pravnomočnosti.

9. člen
(poziv osebi)

(1) Po prejemu pravnega akta iz prejšnjega člena probacijska enota začne izvajati potrebne aktivnosti in najpozneje v osmih dneh od prejema pravnega akta, v primeru hišnega zavora pa od prejema obvestila zavoda za prestajanje kazni zavora, pozove osebo, da se zgleda na pristojni probacijski enoti z namenom priprave osebnega načrta. V pozivu na zglasitev mora biti oseba opozorjena na svoje obveznosti in o možnih posledicah, če se pozivu ne odzove. Ob zglasitvi na probacijski enoti se preveri istovetnost osebe.

(2) Če se oseba v osmih dneh od dneva, ko je bila pozvana na probacijsko enoto, ne zgleda ali ne sporoči upravičenih razlogov za svoj izostanek, ali če ji poziva na zglasitev ni bilo mogoče vročiti na naslovu, ki ga je dala organu, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, probacijska enota o tem obvesti organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge in je izrekel sankcijo.

(3) Če organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, po prejemu obvestila o izostanku iz prejšnjega odstavka ugotovi, da se oseba na probacijski enoti ni zgleda iz razlogov, ki bi opravičili njen izostanek ali da kljub danemu soglasju ni pripravljena sodelovati pri izvajanju probacijskih nalog in da zaradi tega niso več podani pogoji za njihovo izvajanje, lahko v skladu z zakonom, po katerem ji je bila sankcija izrečena, prekliče izrečeno sankcijo ali spremeni odločitev glede kazenskega pregona.

(4) O obvestilu iz prejšnjega odstavka mora organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge odločiti v osmih dneh od njegovega prejema in z odločitvijo seznaniti probacijsko enoto.

10. člen
(ocena dejavnikov tveganja)

(1) Za potrebe priprave osebnega načrta oziroma izdelavo poročila za sodišče, državno tožilstvo ali komisijo za pogojni odpust, probacijska enota izdelava oceno dejavnikov tveganja in potreb strokovni obravnavi za uspešnejšo vključitev osebe v družbo (v nadaljnjem besedilu: ocena dejavnikov tveganja), s pomočjo uporabe predpisanega modela ocenjevanja dejavnikov tveganja.

(2) Za pripravo ocene dejavnikov tveganja iz prejšnjega odstavka se uporabljajo osebni podatki iz zbirke podatkov o osebah, ki jo Uprava vodi na podlagi 35. člena ter drugi podatki, ki ne predstavljajo osebnih podatkov, pridobljeni na podlagi tega zakona.

11. člen
(določitev svetovalca in priprava osebnega načrta)

(1) Vodja probacijske enote za vsako osebo v roku, ki ne sme biti daljši od treh delovnih dni od prejema pravnega akta, izmed probacijskih uslužbencev določi svetovalko ali svetovalca (v nadaljnjem besedilu: svetovalec), ki skupaj z osebo pripravi osebni načrt izvrševanja sankcij.

(2) Kadar zavod z prestajanje kazni zapora pozove probacijsko enoto k sodelovanju v skladu s 23. členom tega zakona, določi vodja probacijske enote svetovalca v treh delovnih dneh od prejema poziva zavoda.

(3) Osebni načrt pomeni individualiziran način izvrševanja sankcije, ki jo je določil organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge. Svetovalec pripravi osebni načrt na podlagi ocene dejavnikov tveganja, razgovora z osebo, individualnih potreb ter okoliščin osebe in osebni podatki iz zbirke podatkov o osebah, ki jo Uprava vodi na podlagi 35. člena ter drugi podatki, ki ne predstavljajo osebnih podatkov, pridobljenih na podlagi tega zakona. V osebnem načrtu se opredelijo tudi nosilci posameznih nalog, stiki z osebo, po potrebi tudi opredelitev dejavnikov, ki vplivajo na storitev kaznivega dejanja osebe, opredelitev ukrepov, katerih cilj je odprava teh dejavnikov, metode in roki za njihovo izvajanje, roki in način poročanja nosilcev, pri katerih se naloge izvajajo in roki za izvedbo osebnega načrta. Stiki z osebo se izvajajo v obliki individualnih razgovorov ali skupinskih srečanj, ki potekajo v probacijski enoti, pri izvajalcih individualnih ali skupinskih socialnovarstvenih, izobraževalnih, psihosocialnih, zdravstvenih ali drugih ustreznih programov, ki jih izvajajo organi, organizacije, nevladne organizacije ali druge pravne ali fizične osebe (v nadaljnjem besedilu: izvajalec sankcij), na domu osebe ali v drugih prostorih, dogovorjenih v osebnem načrtu.

(4) Osebni načrt potrdi vodja probacijske enote najpozneje v 30 dneh od prve zglasitve osebe na probacijski enoti. Oseba s svojim podpisom sprejme osebni načrt. Če oseba osebnega načrta ne podpiše, probacijska enota obvesti organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge in lahko v skladu z zakonom, po katerem ji je bila sankcija izrečena, prekliče izrečeno sankcijo, na kar mora biti oseba opozorjena.

(5) Med izvajanjem osebnega načrta morata svetovalec in oseba vzdrževati redne osebne stike.

12. člen
(spremljanje osebnega načrta)

(1) Kadar je oseba napotena na delo v splošno korist ali kadar osebni načrt vsebuje tudi izvrševanje posameznih navodil, so izvajalci sankcij, pri katerih se naloge izvršujejo, probacijski enoti dolžni v skladu z dogovorom poročati o poteku izvajanja navodil za posamezno osebo.

(2) Pri medsebojnih stikih svetovalec ugotavlja, ali se osebni načrt v praksi uresničuje, ter hkrati opozarja osebo na morebitna odstopanja od naloženih obveznosti. Svetovalec spremlja in nadzira, ali oseba izpolnjuje obveznosti, ki so ji bile naložene in pri tem ravna v skladu z določbami tega zakona.

(3) O izvrševanju varstvenega nadzorstva ob pogojni obsodbi ali pogojnem odpustu, o izvrševanju dela v splošno korist ali o izvrševanju hišnega zapora svetovalec obvesti organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, vsake štiri mesece oziroma vsakih šest mesecev, če izrečeni ukrep traja več kot leto dni.

(4) Svetovalec izdelava končno poročilo o poteku posamezne sankcije ter ga posreduje organu, ki je zahteval izvrševanje probacijske naloge.

13. člen
(posledice neizpolnjevanja osebnega načrta)

(1) Če svetovalec na podlagi poročila iz prejšnjega člena ugotovi, da oseba ne izpolnjuje naloženih navodil ali ne sodeluje oziroma v celoti ali deloma ne izpolnjuje obveznosti, določenih z osebnim načrtom, ali se izmika stiku s svetovalcem ali kako drugače krši naložene obveznosti, na to opozori osebo, lahko pa ji tudi predlaga spremembo osebnega načrta ali pa organu, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge predlaga spremembo navodil.

(2) Če svetovalec ugotovi, da oseba kljub opozorilom in morebitni spremembi osebnega načrta ali navodil še vedno ne izpolnjuje svojih obveznosti, lahko vodja probacijske enote organu, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge predlaga spremembo sankcije.

(3) Če organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, po prejemu obvestila o neizpolnjevanju obveznosti ugotovi, da niso več podani pogoji za njegovo izvajanje, lahko prekliče izrečeno sankcijo in na novo odloči. Ob neizpolnjevanju nalog v okviru dela v splošno korist sodišče s sklepom odloči, da se izrečena kazen zapora izvrši v obsegu neopravljenega dela.

(4) Organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, mora o predlogu vodje probacijske enote odločiti v osmih dneh od prejema predloga.

III.2. IZVAJANJE POSAMEZNIH PROBACIJSKIH NALOG

14. člen
(vloga probacijske enote pri delu tožilstva)

(1) Na zahtevo državnega tožilca pri odločanju o smotrnosti in načinu pregona ter primerni sankciji v postopku odločanja o pregonu, probacijska enota pripravi za osebo poročilo o oceni dejavnikov tveganja, ki je v pomoč pri odločanju o primerni sankciji. Zaradi priprave poročila lahko probacijska enota povabi osebo k sodelovanju pri njegovi pripravi.

(2) Če se državni tožilec odloči za odstop ovadbe ali obtožnega predloga v postopek poravnavanja in se vsebina sporazuma nanaša na opravljanje dela v splošno korist ali se odloči za odložitev kazenskega pregona in je osumljencu določena izpolnitev kakšne naloge, s katero se zmanjšajo ali odpravijo škodljive posledice kaznivega dejanja ali oprava dela v splošno korist, pošlje svojo odločitev pristojni probacijski enoti zaradi spremljanja ali izvajanja nadzora nad naloženimi obveznostmi.

(3) Svetovalec spremlja in nadzira, ali oseba izpolnjuje obveznosti iz prejšnjega odstavka. Če svetovalec na podlagi obvestila izvajalske organizacije ali neposredno ugotovi, da napotena oseba svojih obveznosti ne izpolnjuje, o tem obvesti državnega tožilca.

15. člen
(vloga probacijske enote pri delu sodišča)

Probacijska enota na zahtevo sodišča pripravi poročilo o oceni dejavnikov tveganja za osebo, ki je v pomoč pri odločanju o primerni sankciji. Zaradi priprave poročila lahko probacijska enota povabi osebo k sodelovanju pri njegovi pripravi.

16. člen
(vloga probacijske enote pri delu komisije za pogojni odpust)

Vodja probacijske enote pripravi predlog za pogojni odpust iz hišnega zapora za komisijo za pogojni odpust.

17. člen
(izvrševanje varstvenega nadzorstva)

(1) Probacijska enota izvršuje varstveno nadzorstvo ob pogojni obsodbi z varstvenim nadzorstvom ali pogojnem odpustu z varstvenim nadzorstvom ter ob izvrševanju kazni v obliki dela v splošno korist kot nadomestne kazni zapora ali denarne kazni v postopku poravnavanja ali odloženega kazenskega pregona.

(2) Varstveno nadzorstvo vključuje pomoč, nadzor in varstvo s ciljem usmerjanja osebe k oblikam vedenja in vzpostavljanju življenjskih okoliščin, ki odvrtaajo od ponovitve kaznivega dejanja ter spremljanje izpolnjevanja nalog in ciljev, določenih z osebnim načrtom.

(3) Pomoč je usmerjena v razreševanje stisk in težav ter vzpostavljanje življenjskih okoliščin in ustreznih sprejemljivih oblik vedenja.

(4) Nadzor je usmerjen v spremljanje in usmerjanje posameznika v različnih okoliščinah.

(5) Varstvo obsega vse potrebne ukrepe in aktivnosti, ki osebo usmerjajo k oblikam vedenja, ki odvrtaajo od storitve novega kaznivega dejanja.

(6) Glede na vrsto kaznivega dejanja, okoliščine storitve kaznivega dejanja, osebne lastnosti in druge okoliščine svetovalec z osebnim načrtom opredeli način izvrševanja varstvenega nadzorstva.

18.

člen

(izpolnjevanje navodil ob varstvenem nadzorstvu)

(1) Kadar organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, ob izrečenem varstvenem nadzorstvu naloži osebi tudi določeno navodilo, probacijska enota napoti osebo k ustreznemu izvajalcu sankcij.

(2) Izvajalca sankcij izbere svetovalec.

(3) Oseba in svetovalec se z izvajalcem sankcij natančneje dogovorita o izvajanju navodil v zvezi z varstvenim nadzorstvom, o nadzoru nad izvajanjem navodil in o medsebojnem obveščanju.

(4) Izvajalci sankcij iz prvega odstavka tega člena morajo svetovalcu omogočiti izvajanje nadzora nad izvrševanjem nalog in ga nemudoma obvestiti, če oseba brez opravičenega razloga ne začne izvrševati navodil ali jih opusti.

19. člen

(izvrševanje dela v splošno korist)

(1) Kadar sodišče kot obliko izvršitve kazni zapora, denarne kazni ali namesto plačila globe in stroškov postopka ali nadomestnega zapora ali državni tožilec v okviru svojih pristojnosti, osebi naloži opravo dela v splošno korist, pravnomočno in izvršljivo sodno odločbo, sklep ali sporazum posreduje pristojni probacijski enoti z vsemi razpoložljivimi podatki, ki so pomembni za njeno izvajanje.

(2) Delo v splošno korist zajema z zakonom določeno pomoč, nadzor ali varstvo, razen v primeru sankcij za prekrške in izvršitev dela.

(3) Izvrševanje dela v splošno korist za osebo pripravi, vodi in nadzoruje probacijska enota.

(4) Samoupravne lokalne skupnosti so dolžne zagotavljati delo v splošno korist v okviru nalog iz svojih pristojnosti in zagotavljati izvajalce sankcij za njegovo izvrševanje. Seznam del in izvajalce sankcij najmanj enkrat letno posredujejo Upravi in pristojni probacijski enoti. Probacijske enote lahko tudi same dopolnjujejo seznam izvajalcev sankcij, ki zagotavljajo delo v splošno korist.

(5) Izvajalec sankcij, kjer oseba opravlja delo v splošno korist, je lahko vsaka pravna oseba v Republiki Sloveniji, ki opravlja humanitarne ali komunalne dejavnosti, dejavnosti s področja varstva narave ali druge dejavnosti v javnem interesu, če teh dejavnosti ne izvaja izključno zaradi pridobivanja dobička. Dogovor o opravljanju dela v splošno korist sklenejo oseba, izvajalec sankcije in pristojna probacijska enota.

(6) Stroški zavarovanja za primer invalidnosti in smrti, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, zdravstvenega pregleda in usposabljanja za varno opravljanje dela se krijejo iz proračuna. Stroške prevoza in malice krije oseba, razen če je bila na dan sklenitve dogovora iz prejšnjega odstavka upravičenka do socialnovarstvenih prejemkov. Drugi morebitni stroški, povezani z zagotavljanjem varnega in zdravega dela, gredo v breme izvajalske organizacije.

20. člen
(odložitev in prekinitev dela v splošno korist)

Oseba, ki jo je sodišče ali državni tožilec napotil na izvršitev dela v splošno korist, lahko iz opravičljivih razlogov v treh dneh od prejema sodbe, sklepa ali sporazuma oziroma v treh dneh od nastopa okoliščin, ki so razlog za prekinitev izvrševanja, predlaga sodišču ali probacijski enoti odložitev začetka oziroma prekinitev izvajanja dela v splošno korist.

21. člen
(razlogi za odložitev ali prekinitev dela v splošno korist)

(1) Odložitev ali prekinitev oziroma podaljšanje prekinitve izvrševanja dela v splošno korist se lahko odobri osebi iz naslednjih razlogov:

- če ni zmožna opravljati dela v splošno korist zaradi hude bolezni ali bolnišničnega zdravljenja,
- če ima otroka, ki še ni star eno leto, ali če je oseba noseča in do poroda ni ostalo več kot pet mesecev,
- če otrok zaradi hude bolezni potrebuje nego in mu nege ne more zagotoviti kdo drug,
- če ji je potrebna odložitev, da dokonča program zdravljenja odvisnosti, v katerega je vključena in bi njegova prekinitev ogrozila uspešno dokončanje programa.

(2) Odložitev, prekinitev oziroma podaljšanje prekinitve izvrševanja dela v splošno korist sme trajati: če je bila prekinitev dovoljena iz razlogov iz prve in tretje alinee prejšnjega odstavka lahko traja, dokler traja bolnišnično zdravljenje oziroma huda bolezen, iz razloga iz druge alinee dokler otrok ne dopolni enega leta starosti, v primeru iz četrte alinee prejšnjega odstavka pa največ dve leti.

(3) Za postopek odložitve, prekinitve ali podaljšanja prekinitve izvrševanja dela v splošno korist se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij, pri čemer o prošnji za prekinitev ali podaljšanje prekinitve izvrševanja dela v splošno korist odloča vodja probacijske enote.

(4) Pred izdajo odločbe iz razloga po prvi alineji prvega odstavka tega člena lahko vodja probacijske enote v primeru suma zlorabe pridobi mnenje posebne zdravstvene komisije, ki jo imenuje minister, pristojen za zdravje za potrebe odložitve izvršitve kazni zapora ob smiselni uporabi Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij.

(5) Vodja probacijske enote o predlogu osebe odloči v osmih dni od njegovega prejema. Zoper odločitev probacijske enote ima oseba možnost pritožbe na centralno enoto v osmih dneh od prejema sklepa.

22. člen
(hišni zapor)

(1) Izvršitev kazni zapora s hišnim zaporom zajema pomoč, nadzor in varstvo, ki ga nudi pristojna probacijska enota. Poleg pravil, ki jih sodišče določi pri izvrševanju hišnega zapora, svetovalec z osebnim načrtom določi tudi:

- način in obseg izvajanja pomoči, varstva in nadzorstva ter
- način izvajanja izjem od prepovedi oddaljevanja od stavbe z navedbo njihovega namena, časa, trajanja in načina nadziranja.

(2) Pri izvrševanju nadzora glede stika z osebami, s katerimi so osebi stiki na podlagi sodbe ali posebnega sklepa sodišča prepovedani ali omejeni, lahko svetovalec opravi identifikacijo oseb, ki so v stavbi ali posameznem delu stavbe, v katerem oseba stalno ali začasno prebiva in v katerem se izvršuje hišni zapor.

(3) Pred odločitvijo o prekinitvi prestajanja hišnega zapora mora direktor zavoda, v katerega je bila oseba napoten na prestajanje hišnega zapora, pridobiti od pristojne probacijske enote poročilo o izvajanju hišnega zapora. Probacijska enota mora poročilo posredovati zavodu najpozneje v petih

dneh od prejema zaprosila.

(4) Direktor ima pravico potem, ko dobi mnenje vodje probacijske enote, predčasno odpustiti osebo, ki prestaja hišni zapor, če se ustrezno vede in izpolnjuje obveznosti, določene v osebnem načrtu ter je prestala dve tretjini kazni, vendar največ tri mesece pred iztekom kazni. V primeru neizpolnjevanja osebnega načrta se smiselno uporablja 12. člen tega zakona.

23. člen

(sodelovanje probacijske enote in zavoda)

(1) Kadar zavod za prestajanje kazni zapora meni, da oseba za uspešnejše socialno vključevanje pri pogojnem odpustu iz zavoda potrebuje varstveno nadzorstvo, zavod že med prestajanjem kazni pozove probacijsko enoto k sodelovanju.

(2) Pri pripravi osebnega načrta za osebo pri pogojnem odpustu z varstvenim nadzorstvom probacijska enota sodeluje z zavodom in izhaja iz osebnega načrta, izdelanega med prestajanjem kazni zapora.

24.

člen

(sodelovanje z drugimi organi)

(1) Če ima oseba težave v zvezi z zaposlitvijo, nastanitvijo, zdravljenjem, izobraževanjem ali potrebuje pomoč pri urejanju družinskih ali socialnih zadev se svetovalec ob soglasju osebe poveže s pristojnim centrom za socialno delo ter z ustreznimi organi, podjetji in drugimi organizacijami, ki osebi lahko nudijo potrebno pomoč.

(2) Kadar je potrebna pomoč osebi zaradi družinskih stisk ali težav, se lahko svetovalec poveže tudi z njeno družino, če se oseba s tem strinja.

(3) Če je center za socialno delo obravnaval osebo v povezavi z nasiljem v družini, o tem seznanj pristojno probacijsko enoto.

25. člen

(prostovoljci)

(1) Pri izvajanju probacijskih nalog lahko sodelujejo prostovoljci, če se oseba s tem strinja. Prostovoljsko delo se izvaja po določbah zakona, ki ureja prostovoljstvo.

(2) Uprava sklene s prostovoljskimi organizacijami ali organizacijami s prostovoljskim programom dogovor o načinu izvajanja prostovoljskega dela pri izvajanju probacijskih nalog, načinu sodelovanja Uprave pri izbiri in usposabljanju prostovoljcev in mentorstvu ter o načinu njihovega financiranja z namenom povračila stroškov, ki so nastali v zvezi z izvajanjem prostovoljskega dela, prostovoljcem.

IV. ORGANIZIRANOST UPRAVE ZA PROBACIJO

26. člen

(Uprava)

(1) Probacijo izvaja Uprava, ki je na podlagi tega zakona določena za izvrševanje nalog na področju skupnostnih sankcij in ukrepov.

(2) Uprava je organizirana kot organ v sestavi Ministrstva za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo). Upravo sestavljajo centralna enota in probacijske enote.

(3) Število probacijskih enot, območje njihovega delovanja ter sedež centralne enote in probacijskih enot določi Vlada Republike Slovenije z uredbo.

(4) Notranja organizacija in sistemizacija delovnih mest Uprave je določena z aktom o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest.

(5) Pri opravljanju nalog Uprava sodeluje s pravosodnimi in drugimi državnimi organi, lokalnimi skupnostmi, znanstvenimi organizacijami, strokovnimi društvi, nevladnimi organizacijami in drugimi pravnimi osebami.

27. člen
(vodstvo Uprave in centralne enote)

(1) Upravo in centralno enoto vodi direktor ali direktorica.

(2) Delo probacijske enote vodi vodja probacijske enote, ki je za svoje delo odgovoren direktorju.

28. člen
(pristojnosti centralne enote)

(1) Pristojnosti centralne enote so:

1.	in usmerjanje dela med posameznimi probacijskimi enotami,	koordinacija
2.	financiranje programov in mreže izvajalcev sankcij,	r a z v o j i n
3.	z drugimi pristojnimi organi pri razvoju programov,	povezovanje
4.	pogojev za vključevanje oseb v programe,	zagotavljanje
5.	izvajanjem dela probacijskih enot,	nadzor nad
6.	izobraževanja in usposabljanja probacijskih uslužbencev,	zagotavljanje
7.	supervizije za probacijske uslužbenke,	zagotavljanje
8.	učinkovitosti ukrepov in programov,	evalvacija
9.	z drugimi službami in organi,	sodelovanje
10.	upravnih postopkov po tem zakonu,	vodenje
11.	sodelovanje,	mednarodno
12.	izvajanje projektov s področja obravnave storilcev kaznivih dejanj,	prijava in
13.	upravljanje evidenc po tem zakonu.	vodenje in

(2) Uprava enkrat na leto o svojem delu poroča pristojnemu ministrstvu.

29. člen
(pristojnosti probacijskih enot)

Probacijske enote izvajajo probacijske naloge iz 7. člena tega zakona.

30. člen
(krajevna pristojnost probacijskih enot)

(1) Za izvajanje probacije so krajevno pristojne probacijske enote po stalnem prebivališču osebe.

(2) Če oseba nima stalnega prebivališča, se določi krajevna pristojnost po njenem začasnem prebivališču, če nima niti tega, pa po njenem zadnjem stalnem prebivališču oziroma zadnjem začasnem prebivališču.

(3) Če se krajevna pristojnost ne da določiti po prejšnjem odstavku, se določi po sedežu organa, ki je odločil o posamezni sankciji ali ukrepu.

(4) Centralna enota lahko določi drugo probacijsko enoto od krajevno pristojne, če je očitno, da se bodo tako lažje izvajale probacijske naloge ali če so za to drugi tehtni razlogi.

(5) Sklep po prejšnjem odstavku izda direktor na predlog osebe, ki je sprožila postopek, ali na predlog probacijske enote.

31. člen
(uslužbenci Uprave)

(1) Delavci Uprave so probacijski uslužbenci ali uslužbenke (v nadaljnjem besedilu: probacijski uslužbenci).

(2) Pristojni minister podeljuje na predlog posebne komisije delavcem Uprave in drugim zaslužnim za dosežke na področju probacije priznanja za izjemne uspehe širšega družbenega pomena, ki prispevajo k boljšemu izvajanju probacije ter k razvoju in krepitvi alternativnih oblik izvrševanja kazenskih sankcij.

(3) Natančnejše pogoje za podeljevanje nagrad in priznanj iz prejšnjega odstavka, sestavo komisije in postopek za podeljevanje nagrad in priznanj predpiše pristojni minister.

32. člen
(službena izkaznica)

Probacijski uslužbenci imajo izkaznico, njeno vsebino in obliko določi pristojni minister na predpisanem obrazcu.

33. člen
(uradni jezik)

(1) Uradni jezik Uprave je slovenščina.

(2) V probacijskih enotah na območjih, kjer živita avtohtona italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina oziroma madžarščina. Na teh območjih probacijske enote poslujejo, vodijo postopke, izdajajo upravne akte v slovenščini in v jeziku narodne skupnosti, če oseba uporablja italijanski oziroma madžarski jezik.

(3) Kadar probacijska enota na prvi stopnji vodi postopek v italijanščini oziroma madžarščini, mora biti drugostopenjska odločba izdana tudi v tem jeziku.

34. člen
(nadzorstvo nad delom uprave)

(1) Nadzorstvo nad zakonitim delom Uprave opravlja pristojno ministrstvo, ki se lahko seznanj pri osebah o ravnanju z njimi ter izvajanju njihovih pravic, tudi brez navzočnosti delavcev Uprave.

(2) Če ministrstvo, pristojno za pravosodje pri nadzorstvu ugotovi, da so kršene pravice oseb, ukrene vse potrebno za zagotovitev njihovih pravic.

V. ZBIRKA PODATKOV O OSEBAH IN VARSTVO OSEBNIH PODATKOV

35. člen
(zbirka podatkov o osebah)

(1) Zaradi uresničevanja zakonitega in strokovnega izvrševanja probacijskih nalog Uprava zbira, obdeluje in upravlja zbirko podatkov o osebah.

(2) Zbirka podatkov o osebah vsebuje:

-

identiteti osebe, njenih družinskih članov ter o družinskem statusu, družinskih in socialnih razmerah osebe,

podatke o

- probacijskih nalogah, podatke o
- izvrševanju probacijskih nalog. podatke o

(3) Osebni podatki iz zbirke podatkov o osebah se shranjujejo in uporabljajo, dokler je oseba vključena v probacijo. Po zaključku izvrševanja probacijske naloge se podatki hranijo še pet let, nato se arhivirajo in hranijo trajno.

(4) Podatki iz zbirke podatkov o osebah se po poteku roka iz prejšnjega odstavka blokirajo in so po zakonski rehabilitaciji dostopni le osebi, na katero se ti podatki nanašajo.

36. člen

(podatki o identiteti osebe, njenih družinskih članih in družinskem statusu ter družinskih in socialnih razmerah osebe)

Podatki o identiteti osebe, njenih družinskih članih in o družinskem statusu, družinskih in socialnih razmerah, ki so pomembni za izvajanje probacije, se nanašajo na:

1. podatke o osebi, in sicer: ime in priimek, enotna matična številka, davčna številka, rojstni podatki, podatki o državljanstvu, podatki o prebivališču, osebna fotografija, prstni odtis v primerih izrečenega hišnega zapora,
2. podatke o socialnih razmerah osebe, podatke, ki se nanašajo na družinski status in družinske razmere ter odnose v družini,
3. podatke, ki se nanašajo na stanovanjske, bivanjske razmere,
4. podatke o izobrazbi, pridobljenih znanjih in zaposlitvah,
5. podatke o premoženjskem stanju, o plači, drugih prejemkih, obveznostih preživljanja,
6. podatke o zdravstvenem stanju in morebitni invalidnosti osebe.

37. člen

(podatki, ki se nanašajo na probacijske naloge)

Podatki, ki se nanašajo na probacijske naloge, vsebujejo:

1. pravni akt, ki je podlaga za izvrševanje probacijske naloge,
2. pravno opredelitev kaznivega dejanja ali prekrška,
3. datum začetka izvajanja, vrsto in trajanje probacijske naloge,
4. vrsto probacijskih nalog,
5. podatke o izvajalcih sankcij,
6. podatke o aktivnostih, potrebnih za pripravo in izvajanje osebnega načrta in osebni načrt osebe,
7. podatke o kazenskih postopkih, ki potekajo pri sodiščih zaradi utemeljenega suma storitve kaznivih dejanj,
8. podatke iz kazenske evidence fizičnih oseb, evidence o izrečenih vzgojnih ukrepih, o pravnomočnih odločbah o prekrških in iz skupne evidence kazenskih točk v cestnem prometu;
9. podatke o postopkih pristojnega državnega tožilstva,
10. podatke o pravnih postopkih, v katerih je bilo odločeno o škodi kaznivega dejanja ali prekrška.

38. člen

(podatki, ki se zbirajo med izvrševanjem probacijskih nalog)

Podatki, ki se zbirajo med izvrševanjem probacijskih nalog in se uporabljajo pri pripravi ali spremembi osebnega načrta za osebo, vsebujejo:

1. osebnosti in vedenju osebe, podatke o
2. oceno dejavnikov tveganja, če je bila za osebo izdelana,
3. nevrološka, psihiatrična izvedeniška in druga mnenja;, psihološka,
4. poteku in doseženih rezultatih njegove obravnave med izvrševanjem probacijske naloge, poročila o
5. izrečenem ukrepu prepovedi približevanja. podatke o

39. člen
(upravljavec zbirke)

Upravljavec zbirke podatkov o osebah (v nadaljnjem besedilu: upravljavec) iz drugega odstavka 35. člena tega zakona, je Uprava.

40. člen
(viri za pridobivanje podatkov)

(1) Uprava lahko brezplačno pridobiva podatke o osebi, ki so nujno potrebni za izvrševanje probacije, po tem zakonu iz obstoječih zbirk podatkov naslednjih upravljavcev:

1. Ministrstva za notranje zadeve – podatke iz centralnega registra prebivalstva (osebno ime, EMŠO, državljanstvo, davčna številka osebe, stalno ali začasno prebivališče, družinski člani, država bivanja, naslov za vročanje, zakonski stan, sprememba osebnega imena, podaljšanje in odvzem roditeljske pravice ter datum prenehanja tega ukrepa, odvzem in vrnitev poslovne sposobnosti, skrbništvo ter datum prenehanja tega ukrepa, podatke o izdanem dovoljenju za prebivanje tujca, serijska številka dovoljenja, vrsta dovoljenja, razlog in namen izdaje, datum izdaje in obdobje veljavnosti, podatek o tem, ali je dovoljenje za prebivanje veljavno oziroma ali je prenehalo veljati), podatke o gospodinjstvu iz evidence gospodinjstev (osebno ime in EMŠO oseb v skupnem gospodinjstvu, podatek o nosilcu gospodinjstva in razmerju do nosilca gospodinjstva), s povezovanjem zbirk na podlagi povezovalnega znaka;
2. Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport oziroma izvajalcev vzgojno-izobraževalne ali študijske dejavnosti – podatek o vključenosti oseb v vzgojni oziroma izobraževalni oziroma višješolski zavod (ime osnovne šole ali srednje šole ali višje strokovne šole ter obdobje vključenosti), podatek o letniku izobraževanja, datum prvega vpisa v izobraževalni program, podatek o nazivu izobraževalnega programa in smeri, podatek o statusu (dijak, študent, udeleženec izobraževanja odraslih), podatek o načinu izobraževanja (redno oziroma izredno); podatek o vključenosti osebe v izobraževalni program (ime fakultete, obdobje vključenosti), naziv študijskega programa, podatek o letniku izobraževanja, podatek o načinu izobraževanja (redno oziroma izredno), podatek o opravljenih izpiti v študijskih letih;
3. centrov za socialno delo – podatek o denarni socialni pomoči ali varstvenemu dodatku, preživitveni, podatek o sostarševstvu;
4. Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije – podatke o zavarovancih, vključenih v obvezno zdravstveno zavarovanje (veljavna podlaga za zavarovanje osebe, datum veljavne prijave in odjave v obvezno zdravstveno zavarovanje osebe), ter podatke o zavarovancih, vključenih v pokojninsko in invalidsko zavarovanje;
5. Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje – podatek o brezposelnih osebah iz evidence brezposelnih oseb (datum prenehanja delovnega razmerja, datum prijave in odjave v evidenco ter o razlogih prenehanja vodenja v evidenci, podatke o višini, obdobju upravičenosti) podatek iz evidence brezposelnih oseb, ki so začasno nezaposeljive (podatek o datumu obravnave na komisiji, podatek o mnenju in predlogih ukrepov komisije in predvideno trajanje začasne nezaposljivosti).

(2) Upravi se, skladno z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov in zakonom, ki ureja davčni postopek, za izvajanje njenih nalog in pooblastil, omogoči neposreden elektronski dostop do evidenc pravnomočnih sodb oziroma sklepov o prekrških, kazenske evidence za fizične osebe, kazenskega

vpisnika in vpisnika prekrškovnih zadev na sodiščih ter do vpisnikov na državnih tožilstvih.

(3) Če Uprava, zaradi izvajanja pristojnosti in nalog iz tega zakona ter zaradi varstva in učinkovitega uresničevanja interesov pravne države, zbira osebne in druge podatke o osebah za namen vključitve v zbirko podatkov o osebah iz obstoječih zbirk podatkov, ji morajo državni organi in pravne osebe, ki na podlagi zakona in v okviru svoje dejavnosti ali v zvezi z njo vodijo zbirke podatkovna podlagi pisne ali podobne izkazljive zahteve brezplačno posredovati zahtevane osebne in druge podatke, kar se lahko omogoči tudi na podlagi elektronskega dostopa.

(4) Ne glede na določbe zakona, ki ureja socialno varstvo, lahko pristojna probacijska enota od centra za socialno delo zahteva poročilo o obravnavi družine osebe v primeru nasilja v družini.

41. člen

(neposredni elektronski dostop do podatkov)

(1) Neposredni elektronski dostop do podatkov iz 35. člena tega zakona je dopusten upravljavcu zbirke podatkov oziroma osebi, ki jo upravljavec pooblasti.

(2) Skladno z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov, je upravljavcu zbirke podatkov o osebah oziroma osebi, ki jo upravljavec pooblasti, osebam, ki so pooblaščene za nadzor nad delom probacijskih enot, sodišču, državnemu tožilstvu ter policiji, glede kazenskega postopka, ki poteka zoper obsojeno osebo, za izvajanje njihovih nalog in pooblastil, povezanih s pregonom oseb vključenih v probacijo, dopusten neposredni elektronski dostop do naslednjih podatkov iz zbirke podatkov o osebah:

-		i m e i n
-	priimek,	
-		davčna
-	številka,	
-		EMŠO,
-		rojstni
-	podatki,	
-	začasno prebivališče,	stalno ali
-		državljanstvo,
-		probacijska
-	enota,	
-		vrsta
-	probacijske naloge.	

42. člen

(uporaba osebnih podatkov)

(1) Osebne podatke iz zbirke podatkov o osebah lahko v okviru svojih pristojnosti uporabljajo pooblaščeni delavci Uprave, ministrstva, državnega tožilstva in sodišč (v nadaljnjem besedilu: pooblaščene osebe).

(2) Ugotovitve, ki se zbirajo med izvrševanjem probacije, do zaključka izvrševanja probacijskih nalog niso dostopne osebi, na katero se nanašajo, če bi seznanitev s temi ugotovitvami lahko negativno vplivala na delo z njo.

(3) Upravljavec posreduje drugim uporabnikom podatke iz te zbirke, če so za njihovo uporabo pooblaščeni z zakonom ali na podlagi pisne privolitve ali zahteve posameznika, na katerega se podatki nanašajo.

(4) Centri za socialno delo lahko za namen obravnave nasilja v družini od pristojne probacijske enote za osebo zahtevajo poročilo o izvrševanju probacijskih nalog.

(5) Pooblaščene osebe, ki uporabljajo podatke iz prvega odstavka tega člena, za katere zvedo pri opravljanju uradnih dolžnosti ali z zakonom določenih nalog, morajo te podatke varovati kot občutljive osebne podatke.

(6) Za potrebe izvajanja, spremljanja, poročanja, mednarodne primerjave, evalviranja ter za znanstveno raziskovalne in statistične namene centralna enota vodi statistične podatke v anonimizirani obliki na način, ki ne omogoča določljivost posameznika

(7) Informacijski sistem Uprave se lahko za namene zagotavljanja točnosti in ažurnosti podatkov, ki jih pridobiva in posreduje za vodenje zbirke podatkov o osebah, poveže z uradnimi evidencami in javnimi knjigami iz 40. člena tega zakona, razen z zbirko osebnih podatkov iz kazenske evidence in prekrškovne evidence. Povezovanje se izvede z imenom in priimkom, enotno matično številko oziroma davčno številko ali drugimi podatki, ki v povezavi z osebnim imenom zagotavljajo enoznačno identifikacijo osebe, o kateri se zahteva podatek.

(8) Zbirka podatkov o osebah se povezuje z informacijskim sistemom sodišč, s katerim si v varni elektronski obliki za namen vnosa in obdelave izmenjuje podatke in dokumente, ki jih je sodišče dolžno posredovati na podlagi tega zakona ter informacijskim sistemom policije, s katero se v varni elektronski obliki izmenjuje podatke iz evidence izdanih odredb za prepoved približevanja.

(9) Uprava zagotavlja in je odgovorna za vzpostavitev, razvoj in delovanje elektronskega poslovanja v enotah in v centralni enoti.

VI. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

43. člen

(prenos nalog v izvrševanje probacijskim enotam)

(1) Z dnem začetka uporabe tega zakona se naloge, ki so s tem zakonom poverjene Upravi in so jih do začetka uporabe tega zakona opravljali drugi organi, prenesejo v izvrševanje Upravi.

(2) Z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Uprava od organov, ki so do začetka uporabe tega zakona izvajali posamezne probacijske naloge, v obravnavo vse osebe, pri katerih se probacijska naloga izteče po 1. oktobru 2018.

(3) Centri za socialno delo najpozneje tri mesece pred začetkom uporabe tega zakona posredujejo Upravi seznam o številu in vrsti probacijskih nalog iz prvega odstavka tega člena, ki se iztečejo po roku iz prejšnjega odstavka.

(4) S tem dnem se na Upravo prenese tudi vsa dokumentacija, povezana z opravljanjem nalog iz prejšnjega odstavka.

44.

(seznam izvajalskih organizacij)

člen

Centri za socialno delo morajo tri mesece pred začetkom uporabe tega zakona Upravi posredovati sezname in sklenjene dogovore z izvajalskimi organizacijami, v katerih osebe opravljajo delo v splošno korist.

45.

(seznam programov)

člen

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za notranje zadeve in Ministrstvo za javno upravo so dolžni najpozneje tri mesece pred začetkom uporabe tega zakona posredovati Upravi na njen poziv seznam vseh programov, v katere se lahko vključujejo osebe vključene v probacijo.

46.

(prenehanje veljavnosti in uporaba zakonov)

člen

Do začetka uporabe tega zakona je treba s tem zakonom uskladiti naslednje predpise:

1. izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list RS, št. Uradni list RS, št. 22/2000, 52/2002 - ZDU-1,

Z a k o n o

110/2002 - ZDT-B, 113/2005 - Z JU-B, 70/2006, 76/2008, 40/2009, 9/2011 - ZP-G, 96/2012 - ZPIZ-2, 109/2012, 54/2015, 102/2015 - ZPIZ-2B);

2. Kazenski zakonik (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15 in 38/16);
3. Kazenski zakonik o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 8/16 – odl. US, 64/16 – odl. US in 65/16 – odl. US);
4. Kazenski zakonik o prekrških (Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13, 111/13, 74/14 – odl. US, 92/14 – odl. US in 32/16).

47. člen

(uporaba določb do spremembe Zakona o prekrških)

Do spremembe Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13, 111/13, 74/14 – odl. US, 92/14 – odl. US in 32/16) se za potrebe tega zakona v petem odstavku 192.b člena in v četrtem, petem, šestem in sedmem odstavku 202. c člena pristojni organ socialnega varstva nadomesti s pristojno probacijsko enoto.

48. člen

(prenehanje veljavnosti in uporaba podzakonskih predpisov)

(1) Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati Pravilnik o izvrševanju varstvenega nadzorstva (Uradni list RS, št. 85/09 in 47/12), uporablja pa se do uveljavitve podzakonskega predpisa po tem zakonu, kolikor ni v nasprotju s tem zakonom.

(2) Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati Pravilnik o izvrševanju dela v splošno korist (Uradni list RS, št. 109/08 in 46/12), razen v delu, ki se nanaša na mladoletne storilce kaznivih dejanj, uporablja pa se do uveljavitve podzakonskih predpisov po tem zakonu, kolikor ni v nasprotju s tem zakonom.

49. člen

(vzpostavitev modela)

Do vzpostavitve modela za oceno dejavnikov tveganja iz 10. člena tega zakona se za izdelavo poročila uporabljajo podatki iz 36. člena tega zakona.

50. člen

(izdaja predpisov, izdanih na podlagi tega zakona.)

(1) Vlada izda uredbo iz 26. člena tega zakona v 30 dneh od začetka veljavnosti tega zakona.

(2) Pristojni minister izda podzakonski predpis iz drugega odstavka 7. člena tega zakona do začetka uporabe tega zakona.

(3) Pristojni minister izda podzakonski predpis iz tretjega odstavka 31. člena tega zakona v šestih mesecih od začetka uporabe tega zakona.

51. člen

(prevzem javnih uslužbencev centrov za socialno delo)

(1) Javnim uslužbencem, ki na centrih za socialno delo opravljajo naloge iz 3., 5., 6. in 8. točke prvega odstavka 7. člena tega zakona ter nalogo razvoja mreže izvajalcev dela v splošno korist iz 2. točke prvega odstavka 28. člena tega zakona, delovno razmerje preneha en dan pred začetkom uporabe tega zakona, z dnem začetka uporabe tega zakona pa se prevzamejo in brez objave ali javnega natečaja sklenejo delovna razmerja z Upravo na delovna mesta, ki so določena v aktu o sistematizaciji, za katera izpolnjujejo pogoje. Javni uslužbenci, ki bodo sklenili pogodbo o zaposlitvi za uradniško delovno mesto, se z dnem sklenitve pogodbe o zaposlitvi imenujejo na najnižji naziv, v katerem se opravlja delo na delovnem mestu.

(2) Ministrstvo, Uprava in centri za socialno delo najpozneje do 31. oktobra 2017 sklenejo sporazum

o tem, koliko in katere javne uslužbenke prevzame Uprava v skladu s prejšnjim odstavkom.

(3) Z dnem začetka uporabe tega zakona se sredstva za stroške dela in pripadajoče materialne stroške za javne uslužbenke, ki jih v skladu s tem zakonom prevzame Uprava, iz Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti prerazporedijo na Upravo.

(4) Z dnem začetka uporabe tega zakona se sredstva za kritje stroškov, povezanih z izvrševanjem dela v splošno korist, iz Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti prerazporedijo na Upravo.

52. člen

(uveljavitev in začetek uporabe zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne 1. aprila 2018, razen določb, ki se nanašajo na poglavje IV in se začnejo uporabljati z začetkom uveljavitve tega zakona.

OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

(temeljna določba)

Uvodni člen spada med temeljne določbe in opredeljuje vsebino zakona ter določa namen, opredelitev in vsebino probacije, način njenega izvajanja, organe, ki izvajajo probacijo ter njihove naloge. Odvzem svobode je zadnji ukrep – ultima ratio – sankcioniranja storilcev kaznivih dejanj, uporabljal naj bi se le za težja kazniva dejanja in takrat, ko katera koli druga sankcija ali ukrep ni učinkovit. Za potrebe tega zakona se za osumljenca, obdolženca, obsojenca ali storilca, uporablja enoten izraz oseba, vključena v probacijo oziroma oseba, ki zajema vse te kategorije.

K 2. členu

(namen, opredelitev in vsebina probacije)

V tem členu je pojasnjen pomen izraza probacija, in sicer gre za izvrševanje tistih kazni, opozorilnih sankcij, sankcij za prekrške, odločitev državnega tožilca in komisije za pogojni odpust, ki jih predlog tega zakona določa kot probacijske naloge in ki so usmerjene v pomoč, varstvo in nadzorstvo osebam, njen namen pa je zmanjšanje ponovitvene nevarnosti ob hkratnem uspešnem vključevanju osebe v družbo ter tudi povečanje varnosti v skupnosti. Skupnostne sankcije so pomembne tako za osebe kot tudi za družbeno skupnost. Osebam dajejo možnost prevzemanja odgovornosti za storjena kazniva dejanja in hkrati možnost za uspešno ponovno vključitev v družbo, družbi pa na dolgoročno zagotavlja večjo varnost pred ponovitvijo kaznivega dejanja. Pogostejša uporaba skupnostnih sankcij namesto kazni zapora ima tako učinke na večjo varnost družbe kot celote kot tudi finančne učinke.. Skupnostne sankcije kljub vsemu pomenijo določene omejitve svobode, a omogočajo osebam, da ostajajo v družbi in izpolnjujejo svoje obveznosti, naložene za storjeno kaznivo dejanje. Ker je za uspešno vključitev osebe v družbo pogosto potrebna pomoč osebi z namenom odpravljanja razlogov, ki so pripeljali do storitve kaznivega dejanja, jo je treba vključiti tudi v določene skupine, programe, ki ji bodo pomagali spoznati vzroke, ki so jo vodili k storitvi kaznivega dejanja, in pomaga pri njihovem odpravljanju. Da bi bili ti programi čim bolj strokovni, specialni in s tem čim bolj uspešni, mora država zagotavljati pogoje za njihov razvoj in izvajanje. Z razvojem in uporabo skupnostnih sankcij in ukrepov se želi na eni strani zmanjševati izrekanje kazni zapora, kot zadnje možnosti kaznovanja, kljub vsemu pa se mora tudi pri izrekanju skupnostnih sankcij tam, kjer bi se namen kaznovanja dosegel tudi z milejšimi sredstvi (denarna kazen, opomin,...), ohraniti načelo sorazmernosti med težo kaznivega dejanja in kaznijo zanj.

Izvajanje probacije zahteva visoko strokovno znanje s poudarkom na specifičnosti dela z osebami vključenimi v probacijo. Uprava za probacijo bo s strokovno obravnavo osebam nudila pomoč pri

identifikaciji vzrokov, ki so vplivali na storitev kaznivega dejanja in pri njihovem odpravljanju, pomoč pri razreševanju osebnih stisk in težav, pomoč pri urejanju življenjskih situacij in vzpostavljanju sprejemljivih oblik vedenja. S strokovno obravnavo bo Uprava za probacijo pomagala osebam tudi spremljati in nadzirati njihovo vedenje v različnih življenjskih situacijah ter odpravljati tiste oblike vedenja, ki ovirajo njihovo uspešno vključevanje v družbeno skupnost.

K 3. členu

(temeljna načela)

Probacijo je treba izvajati ob upoštevanju temeljnih načel, od katerih je vsekakor načelo zakonitosti vodilno načelo, ki od Uprave za probacijo zahteva, da deluje v zakonskih okvirih, ki jih določa predlog tega ali drugi zakoni, pri tem pa morajo spoštovati človekove pravice tako osebe kot tudi žrtve kaznivega dejanja, ob nediskriminaciji glede na spol, barvo kože, raso, vero, invalidnost, spolno usmerjenost, politično ali drugo prepričanje, narodnost ali socialni izvor, premoženje ali kakšno drugo okoliščino.

K 4. členu

(pravice osebe)

Ker gre pri probaciji za izvajanje skupnostnih sankcij, ki so usmerjene v pomoč, varstvo in nadzorstvo osebe, njen namen pa je zmanjšanje ponovitvene nevarnosti ob hkratnem uspešnem vključevanju storilca v družbo in povečanje varnosti v skupnosti, je probacija lahko uspešna le kadar se storilec z njo strinja in pri izvajanju skupnostnih sankcij prostovoljno sodeluje. Pri izvajanju probacijskih nalog ima storilec pravico, da je z njimi seznanjen, prav tako ima pravico biti seznanjen z razpoložljivimi oblikami pomoči, ki so na voljo in pravico biti vključen v takšno pomoč. V primeru kršitve temeljnih človekovih pravic, ima storilec, ki je vključen v probacijo, pravico do sodnega varstva, v primeru drugih kršitev ali nepravilnosti, pa je zagotovljena pravica do pritožbe na direktorja Uprave. Če direktor v 30 dneh od vložitve pritožbe na pritožbo ne odgovori ali pa storilec z odločitvijo ni zadovoljen, ima pravico do vložitve ugovora na pristojno ministrstvo, to je Ministrstvo za pravosodje. Če ministrstvo ugovoru ugodí, naloži odpravo nepravilnosti Upravi.

K 5. členu

(obveznosti osebe)

Ker so v probacijo vključene osebe, ki jim je sodišče (pogojna obsodba z varstvenim nadzorstvom, hišni zapor, delo v splošno korist), državni tožilec (postopek poravnavanja ali odložitev kazenskega pregona – delo v splošno korist, odprava ali poravnava škode) ali organ, pristojen za pogojni odpust (komisija za pogojni odpust kadar naloži varstveno nadzorstvo), naložilo določene obveznosti, je njihova dolžnost, da izpolnjujejo naložene obveznosti in naloge ter tudi obveznosti in naloge, ki so navedene v osebem načrtu ter da sporočajo vse spremembe, ki vplivajo ali bi lahko vplivale na izvajanje probacijske naloge.

K 6. členu

(podlaga za izvajanje probacije)

V predlogu tega člena so navedene podlage, na temelju katerih probacijske enote izvajajo svoje probacijske naloge. Gre bodisi za zahtevo sodišča, da probacijska enota izdela poročilo o osebi, ki bo sodišču v pomoč pri odločitvi o vrsti sankcije, bodisi za zahtevo državnega tožilca za pripravo poročila kot pomoč pri odločitvi o kazenskem pregonu; za sodno odločbo, s katero sodišče odloči o pogojni obsodbi z varstvenim nadzorstvom, o hišnem zaporu, o opravljanju dela v splošno korist; ali gre za sklep državnega tožilstva s katerim odloči o odložitvi kazenskega pregona, če bo oseba opravila delo v splošno koristi ali ji je naložena odprava ali poravnava škode, povzročene s storitvijo kaznivega dejanja; ali za sporazum, sklenjen med državnim tožilcem in storilcem v postopku poravnavanja, ko se vsebina sporazuma nanaša na opravljanje dela v splošno korist. Prav tako je probacijska enota pristojna za izvajanje pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom, o katerem odloča organ, pristojen za pogojni odpust – po zdaj veljavni zakonodaji je to komisija za pogojni odpust. Predlog zakona predvideva aktivnosti probacijske enote tudi v primerih, kadar zavod za prestajanje kazni zapora predlaga storilca za pogojni odpust z varstvenim nadzorstvom in zato zavod pozove probacijsko enoto k sodelovanju. Ker Uprava za probacijo izvršuje naloge, ki jih naloži posamezni organ, predlog tega člena tudi opredeljuje, da je organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge tisti, ki Upravi za probacijo naloži izvrševanje posameznih probacijskih nalog.

K 7. členu

(naloge probacijskih enot)

V predlogu tega člena so navedene podlage, na temelju katerih probacijske enote izvršujejo svoje probacijske naloge. Kot je pojasnjeno že v obrazložitvi k prejšnjemu členu, gre za izvrševanje sankcij pristojnih organov – sodišča, državnega tožilca, komisije za pogojni odpust. Predlog zakona predvideva aktivnosti probacijske enote tudi kadar zavod za prestajanje kazni zapora predlaga obsojenca za pogojni odpust z varstvenim nadzorstvom in zato zavod pozove probacijsko enoto k sodelovanju. Podrobnejšo vsebino in način izvrševanja probacije, nadzorstvo nad izvrševanjem določb tega zakona, poročanje sodišču, tožilstvu ali zavodu za prestajanje kazni zapora in vodenje dokumentacije s pravilnikom določi pristojni minister.

K 8. členu

(obveznost organa, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge)

Ta člen določa časovno vključitev Uprave za probacijo v izvrševanje skupnostnih sankcij. Organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, pošlje v roku, ki ne sme biti daljši od osem dni po pravnomočnosti pravnega akta, pravni akt pristojni probacijski enoti za pripravo osebnega načrta, na podlagi katerega probacijska enota izvaja svoje naloge. S prejemom dokumentacije dobi probacijska enota prvo informacijo o tem, da bo za oseba vključena v probacijo.

K 9. členu

(poziv osebi)

Ko je probacijska enota na podlagi posredovane dokumentacije s strani sodišča, državnega tožilca ali komisije za pogojni odpust (organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge), seznanjena z izrečeno skupnostno sankcijo, ki jo bo morala izvrševati, pozove osebo, da se zgleda na probacijski enoti z namenom priprave osebnega načrta. Poziv osebi na zglasitev v probacijski enoti, zaradi priprave osebnega načrta, pomeni začetek izvrševanja probacijske naloge za posamezno osebo. Probacijska enota mora osebo pozvati najpozneje v osmih dneh od dne, ko prejme pravni akt, v primeru hišnega zapora pa od prejema obvestila zavoda za prestajanje kazni zapora, da se določenega dne ob določenem času zgleda v probacijski enoti. Oseba se je dolžna zglasiti na pristojni probacijski enoti na dan in ob času, določenem v pozivu na zglasitev. V pozivu na zglasitev mora biti oseba opozorjena na svoje obveznosti in o možnih posledicah, če se pozivu ne odzove. Če tega ne stori in če tudi svojega izostanka ne opraviči ali če ji poziva za zglasitev ni mogoče vročiti na naslovu, ki ga je navedla kot naslov bivanja in je od datuma, ko bi se morala zglasiti, minilo že 8 dni, mora probacijska enota o tem nemudoma obvestiti organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge. Organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, po prejemu obvestila o izostanku ali o tem, da kljub danemu soglasju ni pripravljen sodelovati pri izvajanju osebnega načrta in da zaradi tega niso več podani pogoji za njegovo izvajanje, lahko prekliče izrečen ukrep in na novo določi sankcijo. Morebitni preklic izrečenega ukrepa je v izključni pristojnosti organa, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, prav tako nadomestitev izrečenega ukrepa z drugo sankcijo. Mora pa organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge odločiti zelo hitro, predlog zakona določa osem dnevni rok. Če se organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge o preklicu ukrepa oziroma za spremembo sankcije ne bo odločil, bo probacijska enota spet pozvala storilca k sklenitvi osebnega načrta.

K 10. členu

(ocena dejavnikov tveganja)

Za potrebe priprave osebnega načrta ali kadar sodišče oziroma državni tožilec probacijsko enoto zaprosi za izdelavo poročila o osebi, ki mu je v pomoč pri odločitvi o vrsti izrečene sankcije oziroma pri odločitvi o začetku ali odložitvi kazenskega pregona, probacijska enota s pomočjo predpisanega modela izdelava poročilo o oceni dejavnikov tveganja in potreb po strokovni obravnavi za uspešnejšo vključitev osebe v družbo. Model je v pomoč kot pripomoček pri pripravi osebnega načrta za posameznika kako ravnati z osebo, ob upoštevanju tveganja, ki ga prinaša ter možnosti, s katerimi bi odpravili ponovitveno nevarnosti z odpravljanjem razlogov, ki so vodili do storitve kaznivega dejanja. Tak, seveda posamezni državi in njeni pravni ureditvi prilagojen model imajo skoraj vse države, kjer se probacija izvaja.

K 11. členu

(določitev svetovalca in priprava osebnega načrta)

Vodja probacijske enote za vsako osebo, ki je na podlagi odločitve organa, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge napotena na probacijo, v treh dneh od prejema pravnega akta določi svetovalca, ki skupaj z osebo pripravi osebni načrt. Osebni načrt je temeljni dokument, na podlagi katerega se izvršujejo probacijske naloge. Svetovalec pripravi osebni načrt na podlagi ocene dejavnikov tveganja, razgovora z osebo, njenih individualnih potreb in okoliščin oseb ter na podlagi osebnih podatkov iz zbirke podatkov o osebah, ki jo vodi Uprava na podlagi 35. člena tega zakona. V njem so določene posamezne dejavnosti, po potrebi tudi opredelitev dejavnikov, ki vplivajo na storitev kaznivega dejanja, opredelitev ukrepov, katerih cilj je odprava teh dejavnikov, stiki osebe s svetovalcem – pri tem je treba določiti način opravljanja stikov (osebno - pri osebi ali v probacijski enoti, po elektronski pošti..), pogostost stikov, način izvrševanja varstvenega nadzorstva, način izvajanja nalog, ki jih z navodili določi bodisi sodišče (pri pogojni obsodbi z varstvenim nadzorstvom), bodisi organ, pristojen za pogojni odpust (pri pogojnem odpustu z varstvenim nadzorstvom), izvajalec in število ur opravljanja dela v splošno korist. Stiki z osebo se bodo izvajali v obliki individualnih razgovorov ali v obliki skupinskih srečanj, ki bodo lahko potekali bodisi v prostorih probacijske enote ali pa zunaj nje i kot npr. pri izvajalcih sankcij, pa tudi na domu osebe, če bo tako določeno z osebnim načrtom. Ko svetovalec skupaj z osebo pripravi osebni načrt, ga da v potrditev vodji probacijske enote. Ker naj bi skupnostne sankcije predstavljale alternativno obliko kazenskih sankcij, naj bi se izvajale ob prostovoljskem soglasju in sodelovanju osebe, zato predlog zakona tudi predpisuje, da mora oseba s svojim podpisom sprejeti osebni načrt. Če oseba osebnega načrta ne želi podpisati, pomeni, da se z njegovim izvajanjem ne strinja kljub temu, da osebni načrt pripravita svetovalec in oseba skupaj, zato izvajanje probacijske naloge ni mogoče. V takšnem primeru probacijska enota o tem obvesti organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge.

K 12. členu

(spremljanje osebnega načrta)

Kot je navedeno že v temeljnih določbah predloga tega zakona, pomeni probacija izvrševanje prepisanih kazni, opozorilnih sankcij, sankcij za prekrške, odločitev državnega tožilca in odločitev komisije za pogojni odpust, ki se izvajajo v skupnosti in so usmerjene v pomoč, varstvo in nadzorstvo oseb. Pomoč, varstvo in nadzorstvo nad osebami in nad izvajanjem navodil in nalog, ki jih določijo pristojni organi in so konkretizirani z osebnim načrtom, opravlja probacijska enota oziroma svetovalec, ki ga za vsakega storilca določi vodja probacijske enote. Kadar sodišče namesto kazni zapora naloži storilcu izvrševanje dela v splošno korist, ali kadar državni tožilec ovadbo ali obtožni predlog odstopi v postopek poravnavanja in se vsebina sporazuma, sklenjenega med poravnalcem in storilcem nanaša na opravljanje dela v splošno korist ali kadar se državni tožilec s soglasjem oškodovanca odloči za odložitev kazenskega pregona pod pogojem, da se je osumljenec pripravljen ravnati po navodilih in izpolniti nalogo opravljanje dela v splošno korist, mora svetovalec osebi poiskati ustreznega izvajalca sankcije, pri katerem bo oseba opravila naloženo delo v okviru ur, ki so ji določene, izvajalec sankcije, pri katerem bo storilec opravljal delo v splošno korist, pa mora v skladu z dogovorom, ki ga sklene s probacijsko enoto, poročati o poteku izvajanja nalog za posamezno osebo. Če svetovalec na podlagi poročila izvajalca ugotovi, da napotena oseba ne izpolnjuje dela, ki ji je bilo naloženo v izvrševanje, o tem obvesti organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge.

Prav tako morajo ravnati tudi vsi tisti izvajalci sankcij, pri katerih oseba v skladu z odločitvijo organa, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge in osebnim načrtom opravlja kakšno nalogo, ki ji je bila odrejena v navodilih v okviru izrečenega varstvenega nadzorstva ali odložitve kazenskega pregona. Pri tem gre za izvajalce ustreznih skupinskih ali individualnih socialnovarstvenih, izobraževalnih, psihosocialnih, zdravstvenih, terapevtskih in drugih programov, ki jih izvajajo organi, organizacije, nevladne organizacije ali druge pravne ali fizične osebe z namenom odpravljanja težav, ki so pripeljale do storitve kaznivega dejanja. Ob koncu izvajanja osebnega načrta izdela svetovalec končno poročilo.

K 13. členu

(posledice neizpolnjevanja osebnega načrta)

Predlog tega člena podrobneje določa obveznosti svetovalca, ki je zadolžen za pripravo in izvajanje osebnega načrta za posamezno osebo, in sicer kako ravnati v primeru kadar oseba bodisi

ne sodeluje s svetovalcem pri izvajanju načrta, bodisi v celoti ali samo deloma ne izpolnjuje nalog in obveznosti, določenih z osebnim načrtom. V tem primeru svetovalec opozori osebo na kršitev izvajanja osebnega načrta, lahko pa ji tudi predlaga spremembo osebnega načrta ali organu, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, predlaga spremembo navodil. Če kljub vsem tem ukrepom oseba še vedno ne sodeluje ali ne izvaja osebnega načrta, lahko vodja probacijske enote organu, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, predlaga preklic pogojne obsodbe ali preklic pogojnega odpusta oziroma da se izrečena kazen zapora izvrši v obsegu neopravljenega dela v splošno korist. Organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, mora o takšnem predlogu vodje probacijske enote odločiti v osmih dneh od prejema predloga.

K 14. členu

(vloga probacijske enote pri delu tožilstva)

V predlogu tega člena so navedene pristojnosti in naloge probacijske enote pri delu državnega tožilca. Pri tem gre za izvajanje dveh nalog, ki jih ima probacijska enota na podlagi zakona, ki ureja kazenski postopek, in sicer v postopku poravnavanja ali pri odložitvi kazenskega pregona in za pripravo poročila, ki je državnemu tožilcu v pomoč pri odločanju o teh dveh možnostih.

Državni tožilec sme ovadbo ali obtožni predlog za določena kazniva dejanja odstopiti v postopek poravnavanja, pri čemer upošteva vrsto in naravo dejanja, okoliščine, v katerih je bilo dejanje storjeno, njegovo osebnost, njegovo predkaznovanost za istovrstno ali drugo kaznivo dejanje, ter tudi stopnjo njegove kazenske odgovornosti. Kadar se državni tožilec tudi na podlagi poročila, ki ga je na svojo zahtevo prejel od probacijske enote in ki vsebuje oceno dejavnikov tveganja odloči, da bo ovadbo ali obtožni predlog odstopil v postopek poravnavanja in v sporazumu o poravnavanju določi nalogo opravljanja dela v splošno korist, izvajanje takšnega sporazuma na podlagi osebnega načrta pripravi in vodi probacijska enota. Treba je poudariti, da se državni tožilec sam prostovoljno in neobvezno odloči, kdaj in v kakšnih primerih bo Upravo za probacijo zaprosil za izdelavo poročila o oceni dejavnikov tveganja, prav tako nikakor ni vezan na ugotovitve in navedbe iz poročila, ampak mu takšno poročilo služi le kot neobvezni pripomoček pri njegovem delu. Uprava za probacijo lahko za namen izdelave poročila povabi osebo k sodelovanju pri pripravi poročila. V poročilu bo lahko navedla tudi morebitne predhodne izkušnje pri izvrševanju sankcij za to osebo.

Prav tako ima probacijska enota pristojnost izvajanja probacije v primeru, kadar se državni tožilec s soglasjem oškodovanca odloči za odložitev kazenskega pregona, ter mu naloži bodisi odpravo ali poravnavo škode, povzročene s kaznivim dejanjem, bodisi za opravo dela v splošno korist.

V vseh teh primerih svetovalec spremlja in nadzira izpolnjevanje teh nalog in poroča državnemu tožilcu o njihovem izvajanju, morebitnih kršitvah ali neizpolnjevanju nalog ter poroča tožilcu vsake štiri mesece oziroma vsakih šest mesecev, če naloga traja več kot eno leto, oziroma takrat, ko ugotovi, da oseba naloge v celoti ali delno ne izvaja.

K 15. členu

(vloga probacijske enote pri delu sodišča)

Prav tako kot v primeru pristojnosti probacijske enote pri delu tožilstva, probacijska enota na zahtevo sodišča pripravi poročilo o oceni dejavnikov tveganja. Sodišču je takšno poročilo, če seveda zanj zaprosi, v pomoč pri odločanju o primerni sankciji ali se bo odločil za kazen (zapor, hišni zapor, delo v splošno korist), opozorilno sankcijo ali opozorilno sankcijo z varstvenim nadzorstvom in če se odloči za zadnjo, kakšno navodilo ob varstvenem nadzorstvu bi bilo za osebo najustreznejše. Svetovalec med izvajanjem ukrepa poroča sodišču o njegovem izvajanju, prav tako javi sodišču morebitno nesodelovanje in neizvajanje osebnega načrta.

Treba je poudariti, da sodišče samo prostovoljno in neobvezno presodi, kdaj in v kakšnih primerih bo od Uprave za probacijo zaprosilo za izdelavo poročila o oceni dejavnikov tveganja, prav tako nikakor ni vezano na ugotovitve in navedbe iz poročila, ampak mu je takšno poročilo le neobvezni pripomoček pri njegovem delu. Uprava za probacijo lahko za namen izdelave poročila povabi osebo k sodelovanju pri pripravi poročila. V poročilu bo lahko navedla tudi morebitne predhodne izkušnje pri izvrševanju skupnostnih sankcij za to osebo.

K 16. členu

(vloga probacijske enote pri delu komisije za pogojni odpust)

Ker naj bi bila po predlogu tega zakona Uprava za probacijo pristojna za izvrševanje hišnega zapora, pri katerem bi poleg nadzorstvene funkcije, ki bi jo Uprava prevzela od policije, izvrševala tudi pomoč in varstvo osebi, vključeni v probacijo, bo vodja probacijske enote tisti, ki bo pripravil predlog za pogojni odpust iz hišnega zapora.

K 17. členu

(izvrševanje varstvenega nadzorstva)

Predlog zakona v tem členu našteva tiste probacijske naloge, pri katerih bo Uprava za probacijo – probacijska enota izvrševala varstveno nadzorstvo. Probacijska enota izvršuje varstveno nadzorstvo ob pogojni obsodbi z varstvenim nadzorstvom ali pogojnem odpustu z varstvenim nadzorstvom ter ob izvrševanju kazni v obliki dela v splošno korist kot nadomestne kazni zapora ali denarne kazni, v postopku poravnavanja ali odloženega kazenskega pregona. Ne bo pa izvrševala varstvenega nadzorstva v primeru izvrševanja dela v splošno korist kot nadomestilo plačila globe in stroškov postopka ali v primerih nadomestnega zapora v postopku za prekrške. Ker probacija pomeni izvajanje skupnostnih sankcij, ki so usmerjene v pomoč, varstvo in nadzorstvo oseb, njen namen pa je zmanjšanje ponovitvene nevarnosti ob hkratnem uspešnem vključevanju oseb v družbo ter tudi povečanje varnosti v skupnosti, se je nikakor ne sme obravnavati kot zgolj nadzorno nalogo, ampak pa kot način svetovanja, pomoči in spodbujanja osebe k odpravi vzrokov, ki so pripeljali k storitvi kaznivega dejanja in s tem zmanjšanju oziroma odpravi ponovitvene nevarnosti. Varstveno nadzorstvo vključuje pomoč, nadzor in varstvo s ciljem usmerjanja osebe k oblikam vedenja in vzpostavljanju življenjskih okoliščin, ki odvrtačo od ponovitve kaznivega dejanja, ter spremljanje izpolnjevanja nalog in ciljev, določenih z osebnim načrtom. Pomoč je usmerjena v razreševanje stisk in težav ter vzpostavljanje življenjskih okoliščin in ustreznih sprejemljivih oblik vedenja. Nadzor je usmerjen v spremljanje in usmerjanje posameznika v različnih okoliščinah. Varstvo obsega vse potrebne ukrepe in aktivnosti, ki osebo usmerjajo k oblikam vedenja, ki odvrtačo od storitve novega kaznivega dejanja.

K 18. členu

(izpolnjevanje navodil ob varstvenem nadzorstvu)

V praksi se le redko zgodi, da bi sodišče ali pa komisija za pogojni odpust izreklo le varstveno nadzorstvo, brez dodatnih navodil. Navodila, s katerimi se osebo usmerja v zvezi z njegovim vedenjem do okolice, so le nadaljnja možna sestavina varstvenega nadzorstva. Temeljni razlog za odreditev določenega navodila je vsekakor njegova potrebnost v povezavi s pozitivno prognozo, da oseba ne bo storila novega kaznivega dejanja. Kadar torej organ, ki zahteva izvrševanje probacijske naloge, ob izrečenem varstvenem nadzorstvu odredi še eno ali več navodil, probacijska enota osebo napoti k ustreznemu izvajalcu sankcije, ki ga izbere svetovalec.

K 19. členu

(izvrševanje dela v splošno korist)

Predlog zakona v teh členih ureja izvrševanje dela v splošno korist. Uprava za probacijo bo od centrov za socialno delo prevzela izvrševanje dela v splošno korist in ga izvrševala vedno, kadar bo osebi naložen tak ukrep – bodisi kadar sodišče kazen zapora ali denarno kazen nadomesti z delom v splošno korist bodisi namesto plačila globe in stroškov postopka v postopku za prekrške ali kadar državni tožilec v postopku poravnavanja ali odloženega pregona odloči opravo takšnega dela. Nalogo oblikovanja in širjenja mreže izvajalcev storitev, pri katerih bi osebe lahko opravljale delo v splošno koristi, naj bi prevzela centralna enota, pri čemer predlog zakona, tako kot že veljavna zakonodaja, od samoupravnih lokalnih skupnosti zahteva, da zagotavljajo takšno obliko dela ob hkratnem zagotavljanju izvajalskih organizacij na njihovem področju. Seznam takšnih, nepridobitnih del in seznam izvajalskih organizacij bodo morale samoupravne lokalne skupnosti centralni enoti posredovati najmanj enkrat na leto. Izvajalska organizacija je lahko vsaka pravna oseba v Republiki Sloveniji, ki opravlja humanitarno ali komunalno dejavnost, dejavnost na področju varstva narave ali druge dejavnosti v javnem interesu, če teh dejavnosti ne izvaja izključno zaradi pridobivanja dobička.

Predlagane spremembe, ki se nanašajo na izvrševanje dela v splošno korist, bodo delno vsebinsko prenesene in urejene v novem zakonu o probaciji, delno pa bi bilo treba spremeniti določbe Kazenskega zakonika.

Delo v splošno korist kot ena od pomembnejših skupnostnih sankcij se kljub dolgoletni umeščenosti v Kazenski zakonik, vsaj na področju izvrševanja kazenskih sankcij (pri prekrških je pogostejša), ne izreka tako pogosto, kot bi se zaradi svoje narave in pomena lahko. Ker bo Zakon o probaciji zahteval tudi določene spremembe drugih zakonov, ki urejajo kaznovanje in kazenske sankcije, je predvidena tudi sprememba Kazenskega zakonika, po kateri bi sodišče ob izrečni kazni v obliki izvrševanja dela v splošno korist vedno izreklo tudi izvrševanje varstvenega nadzorstva. Obseg, vrsto in način njegovega izvrševanja pa bi bili prepuščeni Upravi za probacijo in opredeljen z osebnim načrtom, izdelanim za posamezno osebo, vključeno v probacijo. Varstveno nadzorstvo v obliki pomoči in varstva pa se ne bo izvrševalo, kadar bo sodišče tako sankcijo izreklo v postopku za prekrške. Predlog zakona določa tudi plačilo stroškov, povezanih z izvrševanjem dela v splošno korist, in sicer določa, da se stroški zavarovanja za primer invalidnosti in smrti, ki so posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, zdravstvenega pregleda in usposabljanja za varno opravljanje dela, krijejo iz proračuna, stroške prevoza, malice in druge stroške, povezane z izvršitvijo dela v splošno korist, pa krije oseba sama, razen če je na dan sklenitve dogovora upravičena do socialnovarstvenih prejemkov. Podrobnejši način izvrševanja dela v splošno korist bo s pravilnikom določil pristojni minister. Tudi veljavna določba 13. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij določa, da se ti stroški krijejo iz proračuna, kar pomeni, da trenutno te stroške krije Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, z ustanovitvijo probacijske službe pa bo te stroške v delu, ki se nanaša na izvrševanje dela v splošno korist kot nadomestne kazni, krila Uprava za probacijo, tiste stroške, ki se nanašajo na izvrševanje dela v splošno korist za mladoletnike, pa še vedno Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

K 20. členu

(odložitev in prekinitvev dela v splošno korist)

Predlog zakona predpisuje tudi pogoje, pod katerimi lahko oseba predlaga odložitev ali prekinitvev izvajanje dela ter roke za odložitev ali prekinitvev, oziroma za podaljšanje prekinitvev izvrševanja dela v splošno korist.

K 21. členu

(razlogi za odložitev ali prekinitvev dela v splošno korist)

Predlog zakona v tem členu taksativno našteva štiri razloge, zaradi katerih lahko oseba prosi za odložitev, prekinitvev ali podaljšanje prekinitvev izvrševanja dela v splošno korist, in hkrati določa tudi roke možne prekinitvev ali odložitve začetka izvrševanja dela v splošno korist. O prošnji za odložitev ali prekinitvev oziroma podaljšanje prekinitvev odloča vodja probacijske enote v osmih dneh od prejema takšne prošnje, zoper odločitev vodje probacijske enote pa je dopustna pritožba na centralno enoto v osmih dneh od prejema sklepa.

K 22. členu

(hišni zapor)

V veljavni ureditvi je hišni zapor urejen izrazito restriktivno in nadzorstveno ter ne omogoča rehabilitativnega in resocializacijskega dela z obsojenim. Glede na trenutne določbe je obsojenec, ki kazen zapora prestaja v obliki hišnega zapora, paradoksalno celo v slabšem položaju, kot obsojenec, ki jo prestaja v zavodu, saj mu ni ponujena posebna obravnava, z njim ni sestavljen osebni načrt in ne sodeluje v potrebnih programih. Takšna oblika hišnega zapora je zaradi poostrenega nadzora policije pretirano omejujoča do obsojenca, hkrati mu pa ne omogoča v dovoljšni meri prehoda k sprejemljivim vzorcem vedenja. Obenem je zaradi sedanje zasnove, bolj kot se zdi smiselno, omejeno tudi sodišče pri izrekanju skupnostnih sankcij, ki hišnemu zaporu ne more dodati potrebnih dodatnih vsebin.

Zaradi strogih pravil o prepovedi oddaljevanja od stavbe in omejenih stikov ter zaradi omejenih ugodnosti, ki jih sicer zaradi aktivnega prizadevanja in doseganja uspehov pri izpolnjevanju osebnega načrta v zavodu imajo obsojenci, ki kazen prestajajo v zaporu, ter ob odsotnosti resocializacijske funkcije, ki naj bi jo vsaka kazenska sankcija prvenstveno imela, je predlagano obvezno izvajanje pomoči, varstva in nadzorstva, pri čemer se prepušča svetovalcu, da pri pripravi osebnega načrta glede na vrsto kaznivega dejanja, okoliščine storitve kaznivega dejanja in druge okoliščine glede na osebnost storilca pripravi načrt aktivnega dela z obsojencem.

Predlog spremenjene zasnove hišnega zapora zato že v osnovi načinu izvrševanja kazni zapora v obliki hišnega zapora nadzorstveni funkciji, kakršno ima v trenutno veljavni kazenski zakonodaji, dodaja tudi pomoč in varstvo osebi, ki bosta glede intenzivnosti prilagojeni njegovim potrebam. S tem je hišnemu zaporu dodana potrebna vsebina, kar dopolnjuje do zdaj izrazito nadzorstveno naravo sankcije in ga naredi bolj primerne in tudi bolj fleksibilnega glede na značilnosti posameznega primera. Obenem se za izvajanje hišnega zapora zadolži Upravo za probacijo – pristojno probacijsko enoto, kar je glede na strukturo in pooblastila bistveno bolj primerno kot sedanja ureditev deljenih pristojnosti med sodiščem, policijo in zaporom.

Oseba, ki ji je sodišče izvršitev kazni zapora izreklo v obliki hišnega zapora, se bo na podlagi poziva sodišča na prestajanje hišnega zapora tudi po novem zglasila v zavodu, v katerem bi bila sicer napotena na prestajanje kazni zapora. Zavod bo, tako kot do zdaj, opravil celoten postopek identifikacije in o tem obvestil sodišče ter namesto policije po predlogu tega zakona, pristojno probacijsko enoto, saj policija ne bo več opravljala nadzorstva nad izvajanjem hišnega zapora, ampak pa bo to v pristojnosti Uprave za probacijo. Sodišče po novem s sodbo ali s posebnim sklepom, s katerim bo dopustil izvršitev kazni zapora s hišnim zaporom, ne bo več določalo načina izvajanja izjem od prepovedi oddaljevanja od stavbe, saj bo to prepuščeno svetovalcu Uprave za probacijo, ki bo to opredelil v osebni načrtu. Pri izvrševanju tega nadzora pa bo lahko svetovalec zahteval identifikacijo oseb, ki so v stavbi ali v delu stavbe, kjer se izvršuje hišni zapor. O prekinitvi hišnega zapora odloča, tako kot do zdaj, direktor zavoda, v katerega je bil storilec napoten na prestajanje kazni, pred odločitvijo pa mora pridobiti od pristojne probacijske enote poročilo o izvajanju hišnega zapora.

K 23. členu

(sodelovanje probacijske enote in zavoda)

Po veljavni ureditvi odloča o pogodnem odpustu komisija za pogojni odpust, in sicer na prošnjo obsojenca ali njegovih ožjih družinskih članov, rejnika, skrbnika ali na predlog direktorja zavoda za prestajanje kazni zapora. Po predlogu tega zakona bo zavod, kadar bo menil, da oseba za uspešnejšo socialno vključevanje po odpustu potrebuje varstveno nadzorstvo, pozval pristojno probacijsko enoto k sodelovanju. Ker bo probacijska enota že v tej fazi sodelovala z zavodom in osebo, bo lažje pripravila osebni načrt za osebo po odpustu iz zavoda, seveda v primeru, ko bo komisija za pogojni odpust osebi odobrila pogojni odpust z varstvenim nadzorstvom, pri tem pa bo izhajala iz osebnega načrta, izdelanega v času prestajanja kazni zapora.

K 24. členu

(sodelovanje z drugimi organi)

V predlogu tega člena je podrobneje določena vloga svetovalca pri ponujanju pomoči in varstva osebi, vključeni v probacijo. Če bo svetovalec pri izvrševanju posameznih probacijskih nalog ugotovil, da oseba potrebuje še kakšno pomoč, npr. v zvezi z zaposlitvijo, nastanitvijo, zdravljenjem, izobraževanjem ali potrebuje pomoč pri urejanju družinskih ali socialnih zadev, se svetovalec ob soglasju osebe poveže s pristojnim centrom za socialno delo ter z ustreznimi organi, podjetji in drugimi organizacijami, ki osebi lahko nudijo potrebno pomoč. Svetovalec med varstvenim nadzorstvom pomaga osebi pri reševanju osebnih in družinskih stisk in težav, pri tem pa se lahko poveže tudi z njeno družino.

K 25. členu

(prostovoljci)

Pri izvrševanju skupnostnih sankcij oziroma ukrepov lahko sodelujejo prostovoljci, če se oseba s tem strinja. Seveda mora biti delo prostovoljcev jasno ločeno od dela probacijskih uslužbencev, saj prostovoljci ne smejo opravljati dela, ki ga morajo opravljati profesionalni uslužbenci, ker imajo tudi drugačna znanja in usposobljenosti. Uprava sklene s prostovoljskimi organizacijami ali organizacijami s prostovoljskim programom dogovor o načinu izvajanja prostovoljskega dela pri izvajanju probacijskih nalog, načinu sodelovanja Uprave pri izbiri in usposabljanju prostovoljcev in mentorstvu ter o načinu njihovega financiranja z namenom povračila stroškov, ki so nastali v zvezi z izvajanjem prostovoljskega dela, prostovoljcem.

K 26. členu

(Uprava)

Za potrebe izvajanja probacije se bo ustanovila Uprava za probacijo, njeno organiziranost in način delovanja pa predpisuje predlog tega zakona.

Z ustanovitvijo Uprave za probacijo bo Slovenija pridobila organ, ki bo zagotavljal:

- enoten razvoj dela na področju skupnostnih sankcij,
- enotno prakso pri izvrševanju skupnostnih sankcij in ukrepov,
- večjo povezanost služb in pravosodnih organov,
- večjo usposobljenost kadra,
- specializiranost nalog,
- poglobljeno obravnavo storilcev KD,
- vodenje analitike in statistike na enem mestu,
- prenos dobrih praks iz tujine in umeščenost službe v mednarodni prostor,
- pogostejše odločanje tožilcev oziroma sodnikov za ukrepe ali sankcije, ki se izvršujejo v skupnosti, s ciljem nadomeščanja krajših zapornih kazni z eno od alternativnih oblik,
- strokoven prispevek pri zmanjševanju povratništva,
- višjo raven humanosti pri obravnavi storilcev kaznivih dejanj,
- varstvo človekovih pravic.

Ker probacija pomeni izvrševanje sankcij, ki se izvajajo v skupnosti, zato predlog zakona predvideva podobno ureditev probacijske službe, kot je organizirana Uprava RS za izvrševanje kazenskih sankcij. Uprava bo organizirana kot Uprava RS za probacijo, kot organ v sestavi ministrstva, pristojnega za pravosodje. Imela bo centralno enoto in predvidoma pet probacijskih enot, ki bodo notranje organizacijske enote in bodo enakomerno razporejene po območju države. Število probacijskih enot in območje njihovega delovanja bo določila Vlada RS z uredbo. Uprava za probacijo bo pri svojem delu sodelovala s številnimi organi, organizacijami, društvi in drugimi pravnimi osebami.

K 27. členu

(vodstvo Uprave in centralne enote)

V predlogu tega člena je navedeno, da naj bi delo Uprave in centralne enote vodil direktor ali direktorica, ki bi ga nadomeščal namestnik, probacijsko enoto pa naj bi vodil vodja probacijske enote.

K 28. členu

(pristojnosti centralne enote)

Temeljna naloga centralne enote bo koordinacija in usmerjanje dela med posameznimi probacijskimi enotami, ki bodo enakomerno razporejeni, glede na predviden pripad zadev, pri čemer je treba upoštevati, da probacijska služba ne more delovati učinkovito in strokovno, če je pretirano razdrobljena in deluje v premajhnih enotah s posameznimi probacijskimi uslužbenci, ki tako nimajo možnosti za učinkovito sodelovanje ter deljenje izkušenj in znanj. Za koordinacijo med njimi, izmenjavo izkušenj in usmerjanje dela ter nadzor nad delom probacijskih enot v smislu enotnega načina bo skrbela centralna enota.

Druga, vsebinsko izredno pomembna naloga centralne enote naj bi bil razvoj programov in mreže izvajalskih organizacij, povezovanje z drugimi pristojnimi organi pri razvoju programov ter zagotavljanje pogojev za vključevanje storilcev v programe. Tukaj gre na eni strani za že obstoječe socialnovarstvene, zdravstvene, izobraževalne, psihosocialne in druge programe, v katere se bodo storilci vključevali v primerih izvajanja naloženih nalog ob varstvenem nadzorstvu, na drugi strani pa za analizo potreb po novih programih in obenem s tem skrb za razvoj in spodbujanje novih programov, seveda ob zagotavljanju ustreznih sredstev za njihov razvoj in skrb. Kadar bo storilec potreboval vključitev v individualni program, ki ga izvaja ena ali več zasebnih pravnih ali fizičnih oseb in takšnega programa v okviru skupinskih programov ni na voljo, ali za storilca niso primerni, bo morala centralna zagotoviti tudi sredstva za vključitev storilca v takšen program.

Izvajanje probacije zahteva visoko strokoven in specialno izobražen kadar. Nujno potrebna je zagotovitev specialnega izobraževanja s področja obravnave in dela s storilci kaznivih dejanj ter supervizija nad njihovim delom, kar bo ena od prioriteten nalog centralne enote. Poleg zagotavljanja izobraževanja probacijskih uslužbencev bo sodelovala tudi v izobraževanju sodnikov

in tožilcev.

Centralna enota bo skrbela tudi za širjenje programov, ki jih storilci potrebujejo zaradi uspešne vključitve v družbo, spodbujanje izvajalskih organizacij za izvrševanja dela v splošno korist, nadzorstvo nad izvrševanje probacijskih nalog.

Centralna enota bo med drugim skrbela tudi za sodelovanje z drugimi službami in organi ter za mednarodno sodelovanje in izmenjavo izkušenj ter za vodenje evidenc, ki jih predlog zakona predpisuje, hkrati pa bo pomembna naloga tudi ozaveščanje javnosti o potrebah probacije, smiselnosti izrekanja skupnostnih sankcij in o poslanstvu probacije.

K 29. členu

(pristojnost probacijskih enot)

Probacijske enote izvajajo probacijske naloge na področju skupnostnih sankcij in ukrepov, ki so taksativno našteje v 7. členu predloga tega zakona.

K 30. členu

(krajevna pristojnost probacijskih enot)

Krajevna pristojnost se določi po stalnem bivališču osebe, če tega nima, pa po začasnem prebivališču oziroma, če tudi tega nima, po zadnjem stalnem ali začasnem prebivališču. Če se krajevna pristojnost po prebivališču ne da določiti, potem se določi po sedežu organa, ki je odločil o posamezni sankciji (torej po sedežu sodišča, ki je izreklo sankcijo, po sedežu državnega tožilca ali po sedežu komisije za pogojni odpust). Če oseba ali probacijska enota meni, da se bodo probacijske naloge zaradi določenih razlogov lažje opravljale na drugi enoti, lahko centralna enota določi drugo probacijsko enoto – npr. ker ima oseba sicer stalno prebivališče, vendar dejansko prebiva na območju druge enote in bi se probacijske naloge lažje izvajale na sedežu druge enote.

K 31. členu

(uslužbenci Uprave)

Delavci Uprave za probacijo so probacijski uslužbenci – javni uslužbenci. Pogoji glede potrebne izobrazbe in delovnih izkušenj bodo določeni s splošnim aktom. Poleg predpisane izobrazbe morajo imeti probacijski uslužbenci tudi posebna znanja in usposabljanja. Probacijski uslužbenec mora imeti sposobnost profesionalnega komuniciranja s storilci kaznivih dejanj, sposobnost vzdrževanja primerne distance, hkrati pa sposobnost vzpostavitve pozitivnega odnosa, ki temelji na zaupanju, sposobnost obvladovanja kriznih situacij (predvsem tistih, ki se nanašajo na tehnike dela z osebami v emocionalnem stresu), sposobnost dela z ljudmi iz različnih socialno-ekonomskih okolij, sposobnost dela z marginalno populacijo, sposobnost prepoznavanja rizičnih situacij in sposobnost samostojnih intervencij, sposobnost komuniciranja s širšo skupnostjo (lokalno, organizacijami, zavodi, ipd), interakcijske in socialne veščine, sposobnost analiziranja in vrednotenja, sposobnost organizacije dela in drugo, čemur vse bo namenjeno strokovno izobraževanje.

Na predlog posebne komisije bo pristojni minister tudi podeljeval priznanja za izjemne uspehe širšega družbenega pomena, ki prispevajo k boljšemu izvajanju probacije ter k razvoju in krepitevi alternativnih oblik izvrševanja sankcij.

K 32. členu

(službena izkaznica)

Za svojo identifikacijo bodo imeli probacijski uslužbenci izkaznico, njeno vsebino in obliko bo določil minister, pristojen za pravosodje.

K 33. členu

(uradni jezik)

V tem členu je navedena uporaba jezika v delu probacijskih enot, in sicer je določeno, da se poleg slovenščine na območju avtohtone italijanske in madžarske skupnosti uporablja tudi jezik teh dveh narodnosti. Če bo prvostopenjska odločba napisana v italijanskem ali madžarskem jeziku, mora biti

tudi drugostopenjska odločba izdana v tem jeziku.

K 34. členu

(nadzorstvo nad delom Uprave)

Nadzorstvo nad delom Uprave opravlja ministrstvo, pristojno za pravosodje, ki se o ustreznosti in zakonitosti dela z osebami seznanja neposredno od njih, tudi brez navzočnosti javnih uslužbencev Uprave.

K 35. členu

(zbirka podatkov o osebah)

Po zakonu o varstvu osebnih podatkov je zbirka osebnih podatkov vsak strukturiran niz podatkov, ki je dostopen na podlagi meril, ki omogoča uporabo ali združevanje podatkov. Predlog tega zakona predvideva eno zbirko podatkov o osebah, vključenih v probacijo, ki se nanašajo na tri sklope podatkov: na podatke o osebi in njenih družinskih članih, na podatke o probacijskih nalogah ter na podatke o osebi, zbrane tekom izvrševanja probacijskih nalog. Opredeljen je tudi namen in obseg zbiranja teh podatkov. Po zaključku izvrševanja probacijske naloge se podatki hranijo še pet let, potem pa se arhivirajo in hranijo trajno.

K 36. členu

(podatki o identiteti osebe, njenih družinskih članih in družinskem statusu ter družinskih in socialnih razmerah osebe)

V tem členu so taksativno naštetih podatki, ki se zbirajo o osebi in njenih družinskih članih ter o družinskih in socialnih razmerah ter družinskem statusu, ki bodo med drugim koristili tudi za morebitno izdelavo poročila sodišču ali tožilcu pri odločitvi o vrsti sankcije. Podatki o zdravstvenem stanju in morebitni invalidnosti osebe bodo tako na primer v pomoč pri odločitvi, ali je na primer osebi s prvo kategorijo invalidnosti smiselno izreči izvrševanje dela v splošno korist.

K 37. členu

(podatki, ki se nanašajo na probacijske naloge)

V tem členu so navedeni podatki in poročila, ki se nanašajo na probacijske naloge: pravni akt, ki je podlaga za izvrševanje skupnostne sankcije – bodisi da gre za odločbo sodišča, akt tožilca, komisije pristojne za pogojni odpust..., trajanje skupnostne sankcije, izvajalca, svetovalca pristojnega za izvajanje probacijske naloge.

K 38. členu

(podatki, ki se zbirajo med izvrševanjem probacijskih nalog)

V tem členu so naštetih podatki, ki se zbirajo med izvrševanjem probacijske naloge in se uporabljajo pri pripravi ali spremembi osebnega načrta osebe. Navedena so tudi poročila, ki jih probacijska enota pridobiva od izvajalcev sankcij. Na osnovi teh podatkov in poročil lahko probacijska enota oceni, ali se probacijska naloga izvršuje v skladu z osebnim načrtom.

Probacijska enota lahko pridobi tudi podatek od policije, če je bil osebi izrečen ukrep prepovedi približevanja, saj ta informacija pomeni intenzivnejše spremljanje osebe oziroma morebitne spremembe osebnega načrta.

K 39. členu

(upravljavec zbirke)

Kot je že obrazloženo k 35. členu tega zakona, zbirka podatkov vsebuje podatke o identiteti osebi in njenih družinskih članih, podatke, ki se nanašajo na izvajanje probacijskih nalog in podatke o osebi, ki se zbirajo med samim izvajanjem probacijskih nalog. Upravljavec zbirke podatkov iz 35. člena predloga tega zakona je Uprava.

K 40. členu

(viri za pridobivanje podatkov)

V tem členu so naštetih viri in nabor podatkov, ki jih lahko Uprava pridobiva in zbira o osebi. Gre za določene podatke iz zbirk podatkov Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, centrov za socialno delo, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavoda RS za zaposlovanje. Upravi je omogočen tudi neposreden elektronski dostop do evidenc pravnomočnih sodb oziroma sklepov o prekrških, kazenske evidence za fizične osebe, kazenskega vpisnika in vpisnika prekrškovnih zadev na sodiščih ter do vpisnikov na državnih tožilstvih.

K 41. členu

(neposredni elektronski dostop do podatkov)

Neposredni elektronski dostop do podatkov iz 35. člena tega zakona je dopusten upravljavcu zbirke podatkov oziroma osebi, ki jo upravljavec pooblasti, osebam, ki so pooblaščenice za nadzor nad delom Uprave in drugim osebam, ki so pooblaščenice z zakonom. Ugotovitve, ki se zbirajo med izvrševanjem probacijskih nalog, niso dostopne osebi, na katero se nanašajo, če bi seznanitev s temi ugotovitvami lahko negativno vplivala na delo z njo.

K 42. členu

(uporaba osebnih podatkov)

Osebnostne podatke, ki se zbirajo o osebah, vključenih v probacijo, se sme uporabljati le za naloge, povezane z izvrševanjem z zakonom določenih nalog, uporabljajo pa jih lahko le delavci Uprave, ministrstva pristojnega za pravosodje, državnega tožilstva in sodišč.

Zbirko podatkov o osebah vključenih v probacijo, vodi Uprava. Centralna enota za potrebe uvajanja, izvajanja, spremljanja, poročanja, mednarodne primerjave, evalviranja ter za znanstveno raziskovalne in statistične namene vodi statistične podatke v anonimizirani obliki. Podatke za zbirko podatkov o osebah posredujejo centralni enoti probacijske enote. Zaradi izmenjave podatkov je v tem členu dana tudi pristojnost centrom za socialno delo, da lahko za namen obravnave nasilja v družini od pristojne probacijske enote za osebo zahtevajo poročilo o izvrševanju probacijske naloge. Informacijski sistem Uprave se z zbirkami podatkov od virov iz 40. člena predloga tega zakona povezuje in izvede z imenom in priimkom, EMŠO, davčno številko ali z drugimi podatki, ki v povezavi z osebnim imenom zagotavljajo enoznačno identifikacijo osebe, o kateri se zahteva podatek.

K 43. členu

(prenos nalog v izvrševanje probacijskim enotam)

Temelj za izvrševanje poslanstva in nalog probacije je ustrezna nacionalna institucionalna organiziranost. Izvrševanje nekaterih skupnostnih sankcij je država že pred leti zaupala socialnemu varstvu – centrom za socialno delo, ki vrsto let sodelujejo s pravosodjem pri pripravi ukrepov za resocializacijo obsojenih na zaporno kazen in njihovo ponovno vključitev v skupnost po prestani kazni. V prehodni določbi tega zakona je določeno, da se z dnem začetka uporabe tega zakona naloge, ki so jih do začetka uporabe tega zakona izvajali drugi organi, skupaj z dokumentacijo prenesejo na Upravo za probacijo. Prav tako pa ta prehodna določba ureja t.i. zatečeno stanje, ko bodo posamezni organi ob začetku uporabe zakona vodili postopke – probacijske naloge – predlog zakona predvideva, da ti organi končajo vse postopke, ki se iztečejo do konca septembra 2018, če pa se bo posamezna probacijska naloga iztekla po 1. oktobru 2018, pa prevzame Uprava za probacijo posamezno osebo v nadaljnjo obravnavo. Centri za socialno delo so zato po predlogu te določbe dolžni najmanj tri mesece pred začetkom uporabe Upravi posredovati seznam o številu in vrsti probacijskih nalog, ki se bodo prenesle na Upravo.

K 44. členu

(seznam izvajalskih organizacij)

Ker določene probacijske naloge trenutno opravljajo centri za socialno delo, med njimi tudi izvrševanja dela v splošno korist, imajo centri tudi sezname vseh izvajalcev sankcij, pri katerih lahko storilci (in tisti, ki imajo takšen ukrep izrečen v postopku o prekršku) opravljajo takšno delo. S to prehodno določbo je določeno, da naj bi vsi centri tri mesece pred začetkom uporabe tega zakona na Upravo za probacijo posredovali sezname izvajalcev sankcij skupaj s sklenjenimi dogovori med centri in izvajalci.

K 45. členu

(seznam programov)

Tako kot je v prejšnjem členu določeno za izvajalske organizacije, ki izvršujejo delo v splošno korist, naj bi ministrstva, ki sofinancirajo izvajanje raznih programov, ki se nanašajo tudi na pomoč storilcem kaznivih dejanj, tri mesece pred začetkom uporabe tega zakona posredovala seznam izvajalcev teh programov.

K 46. členu

(prenehanje veljavnosti in uporaba zakonov)

Ker je treba zaradi sprejetja Zakona o probaciji nekatere določbe Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij, Zakona o kazenskem postopku in Kazenskega zakonika prilagoditi novi ureditvi, ki jo ureja predlog Zakona o probaciji, ta prehodna določba določa, da se morajo naštetih zakoni v delu, kjer niso v skladu s predlogom tega zakona, uskladiti s tem predlogom do začetka njegove uporabe.

K 47. členu

(uporaba določb do spremembe Zakona o prekrških)

Ker bo po uveljavitvi Zakona o probaciji Uprava za probacijo pristojna za izvajanje izvrševanja dela v splošno korist tudi za storilce prekrškov, je treba pristojnost »organa socialnega skrbstva«, to je centrov za socialno delo, nadomestiti s pristojno probacijsko enoto do spremembe Zakona o prekrških.

K 48. členu

(prenehanje veljavnosti in uporaba podzakonskih predpisov)

V tem členu je določeno, da z uveljavitvijo tega zakona prenehata veljati dva pravilnika, ki urejata izvajanje varstvenega nadzorstva in izvrševanje dela v splošno korist, smiselno pa se uporabljata do uveljavitve novega pravilnika iz drugega odstavka 7. člena tega zakona, ki bo podrobneje uredil vsebino izvajanja probacijskih nalog. Ker se Pravilnik o izvrševanju dela v splošno korist uporablja tako za način izvršitve kazni zapora do dveh let ali denarne kazni z delom v splošno korist, smiselno pa tudi za izvrševanje dela v splošno korist ali korist samoupravnih lokalnih skupnosti, s katerimi sodišče nadomesti plačilo globe, izrečene v postopku o prekršku in za mladoletne storilce kaznivih dejanj, ta prehodna določba določa, da z uveljavitvijo novega pravilnik ne preneha veljati Pravnik o izvrševanju dela v splošno korist (Uradni list RS, št. 85/09 in 47/12) za mladoletne storilce kaznivih dejanj.

K 49. členu

(vzpostavitev modela)

V tej prehodni določbi je navedeno, da probacijske enote do vzpostavitve modela za oceno dejavnikov tveganja, na podlagi katerega bodo izdelale poročilo o oceni dejavnikov tveganja in potreb po strokovni obravnavi za uspešnejšo vključitev osebe v socialno okolje, poročila pripravljajo na podlagi podatkov iz 27. člena tega zakona, ki jih probacijska enota pridobi bodisi od drugih upravljavcev podatkov, bodisi od neposredno od osebe.

K 50. členu

(izdaja predpisov, izdanih na podlagi tega zakona)

Število probacijskih enot, območje njihovega delovanja ter sedež centralne enote in probacijskih enot določi Vlada Republike Slovenije z uredbo, ki jo sprejme v 30 dneh od začetka veljavnosti tega zakona. Pravilnik o vsebini in načinu izvrševanja probacijskih nalog, nadzorstvu nad izvajanjem določb tega zakona, poročanju in vodenju dokumentacije iz 26. člena tega zakona sprejme pristojni minister do začetka uporabe tega zakona.

K 51. členu

(prevzem javnih uslužbencev centrov za socialno delo)

Ta prehodna določba ureja prevzem javnih uslužbencev centrov za socialno delo, ki opravljajo na

centrih za socialno delo tiste naloge, ki jih bo z začetkom uporabe tega zakona prevzela Uprava za probacijo kot organ, pristojen za probacijo. Ker se v probacijo prenaša celotna naloga vzpostavitve in vzdrževanja mreže izvajalskih organizacij za izvajanje dela v splošno korist, se v probacijo prenašajo vsi koordinatorji za izvajanje nadomestne kazni in drugih ukrepov v splošno korist, ki so zaposleni na 12 CSD za polovični delovni čas (torej šest polnih zaposlitev).

Na osnovi prenosa nalog izvrševanja dela v splošno korist in pogojne obsodbe in pogojnega odpusta z varstvenim nadzorstvom menimo, da bi prevzeli tudi šest zaposlenih, ki najmanj tri leta opravljajo naloge na teh delovnih področjih (kar je v skladu s Pravilnikom o izvrševanju varstvenega nadzorstva). Skupno se torej predvideva prevzem 12 zaposlenih.

K 52. členu

(uveljavitev in začetek uporabe zakona)

V tej končni določbi je določeno, da začne zakon veljati 15. dan po objavi v Uradnem listu uporabljati pa bi se začel 1. aprila 2018, ker bo takrat lahko v celoti ustanovljena Uprava za probacijo z vsemi probacijskimi enotami, saj je za njeno pripravo in organizacijo potrebno več časa. Z začetkom veljavnosti zakona pa se bodo uporabljale tiste določbe, ki so povezane z ustanovitvijo Uprave za probacijo.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

(prepis določb veljavnega zakona, ki se s predlogom spreminjajo)

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

(razlogi in posledice, zaradi katerih se predlaga nujni ali skrajšani postopek, razen za predlog zakona o ratifikaciji mednarodne pogodbe, ki se v skladu s 169. členom Poslovnika državnega zbora obravnava po nujnem postopku)

VI. PRILOGE